

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ
ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τίτλος Εργασίας:

«Οι επιπτώσεις της εισαγωγής πληροφοριακών συστημάτων (e-justice) στην αποτελεσματικότητα των ροών διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης. Μελέτη περίπτωσης: Διοικητική διαδικασία»

Διπλωματική Εργασία

Όνομα φοιτητή: Κατράς Δημήτριος (Α.Μ. 14305)

Αθήνα, Ιούλιος 2017

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ
ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΗ**

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΙΡΗΣΕΩΝ**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

ΜΙΧΑΛΑΚΕΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ (Επιβλέπων)

**Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Πληροφορικής και
Τηλεματικής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο**

**ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Κοσμήτορας του
Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεματικής, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΜΑΡΑ

**Καθηγήτρια, Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεματικής, Χαροκόπειο
Πανεπιστήμιο**

Ο Δημήτριος Κατράς του Νικολάου,

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.
- 3) Τα δεδομένα της εργασίας προέρχονται από στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στα οποία παρέχεται ελεύθερη πρόσβαση σε κάθε ενδιαφερόμενο σύμφωνα με τις διατάξεις των:
 - Ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις».
 - Ν. 3448/2006 (ΦΕΚ 57/Α') «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης».
 - Αιτιολογική έκθεση Ν. 4305/2014.
 - Αριθ. ΔΗΔ/Φ.40/407/8.1.2015 εγκύκλιος με θέμα «Εφαρμογή των διατάξεων του Κεφαλαίου Α' του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237/Α') σχετικά με την «ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, την τροποποίηση των

διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του ν. 3448/2006, προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα». (ΑΔΑ: ΩΩΡΜΧ-ΜΒΛ).

- Αριθ. ΔΗΔ. Φ./ 19710/16.6.2015 εγκύκλιο (ΑΔΑ:7ΧΩΨ465ΦΘΕ-Β2Ι) με θέμα «Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα σύμφωνα με το κεφ. Α΄ του Ν. 4305/2014».
- Αριθμ. Πρωτ.: ΔΗΔ/Φ.40/2369/24.1.2017 εγκύκλιο (ΑΔΑ: 6Γ07465ΧΘΨ-473) με θέμα «Επίσπευση ενεργειών από τους υπόχρεους φορείς για τη διάθεση και περαιτέρω χρήση των ανοικτών δεδομένων σε εφαρμογή του ν. 4305/2014 (ΦΕΚ 237 Α΄)».
- Αριθμ. πρωτ. 88206οικ./14-12-2016 (ΑΔΑ:Ω9ΠΦΩ-33Ο) απόφαση με θέμα «Καταγραφή, ταξινόμηση και αξιολόγηση των συνόλων εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 Ν.3448/2006».

*Στους γονείς μου, Νίκο
και Γεωργία, τη σύζυγό
μου Βάσω, τα κορίτσια
μου Γωγώ και Ιωάννα, για
την υπομονή και την
στήριξή τους*

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	12
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	13
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	14
Εισαγωγή.....	15
1.1 Η Δικαιοσύνη ως πολιτική της ΕΕ	17
1.1.1 Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης	17
1.1.2 Συμβούλιο της Ευρώπης.....	17
1.1.3 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	18
1.2 Συγκριτική μελέτη αξιολόγησης των ευρωπαϊκών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης – EU Justice scoreboard.....	24
1.2.1 Η Συγκριτική Θέση Της Ελλάδας	24
1.2.2 Η συγκριτική θέση της Ελλάδας στο κριτήριο της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δικαιοσύνης.	25
1.2.3 Η συγκριτική θέση της Ελλάδας στο κριτήριο της ποιότητας της δικαιοσύνης.	29
1.3 Τάσεις που προκύπτουν από τον Πίνακα Επιδόσεων (scoreboard) και πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη βελτίωση της θέσης της Ελλάδας	34
1.3.1 Κύριες Αδυναμίες και Δυσλειτουργίες της Διοικητικής Δικαιοσύνης	35
1.4 Βέλτιστες πρακτικές	46
1.4.1 Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών .	46
1.4.2 ΤΠΕ εντός του δικαστηρίου	47
1.4.3 Εφαρμογές Υποστήριξης του Διοικητικού Προσωπικού των Δικαστηρίων	48
1.4.4 Εργαλεία Υποστήριξης του Δικαστικού Λειτουργήματος	51
1.4.5 Τεχνολογίες Ακροαματικής Διαδικασίας	54
1.4.6 ΤΠΕ και τηλεπικοινωνιακή διάδραση μεταξύ δικαστηρίων, αντιδίκων και κοινού	57
1.4.7 Λειτουργία Δικαιοσύνης – Διεξαγωγή της δίκης	59

1.5 Η Στρατηγική του ΥΔΔΑΔ για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση.....	62
Κεφάλαιο 2 ^ο : Τα έργα «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης» και «Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής. Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης».....	66
2.1 «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης».....	66
2.2 Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης	70
2.2.1 Μεθοδολογία.....	72
2.2.2 Μεθοδολογία καταγραφής/ανάλυσης διαδικασιών	72
2.2.3 Μεθοδολογία διαχείρισης αλλαγών.....	74
2.2.4 Φάσεις	74
Κεφάλαιο 3 ^ο : Μεθοδολογία αξιολόγησης και κατηγοριοποίησης επιλεγμένων διαδικασιών που αφορούν τη Διοικητική Δικαιοσύνη.....	77
3.1 Εισαγωγή	77
3.2 Αξιολόγηση Διαδικασιών	78
3.3 Συνδυαστική απεικόνιση / κατηγοριοποίηση διαδικασιών	80
3.4 Περιορισμοί της εφαρμοζόμενης μεθοδολογικής προσέγγισης	81
3.5 Αποτελέσματα Αξιολόγησης Διαδικασιών Διοικητικής Δικαιοδοσίας.....	82
3.5.1 Κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου	82
3.5.2 Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου	84
3.5.3 Διαδικασία Οριστικής Δικαστικής Προστασίας.....	85
3.5.4 Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977).....	86
3.5.5 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων, αναστολής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, προσωρινής ρύθμισης κατάστασης.....	88
3.5.6 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων του Ν.702/1977.....	89
3.5.7 Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για εκδίκαση αίτησης Αναστολής Εκτέλεσης.....	92
3.6 Περιοχές συνδυαστικής απεικόνισης και κατηγοριοποίηση διαδικασιών διοικητικής δικαιοδοσίας	93

3.7 Ευρύτερο Μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης ανασχεδιασμού...	95
Κεφάλαιο 4 ^ο : Περιγράμματα Προτάσεων	97
4.1 Αξιολόγηση των Προβλημάτων	97
4.1.1 Παρουσίαση Προβλημάτων Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	97
4.1.2 Παρουσίαση Προβλημάτων Διαδικασιών	99
4.1.3 Παρουσίαση Προβλημάτων Συστημάτων & Υποδομών	103
4.1.4 Παρουσίαση Προβλημάτων Αξιολόγησης της απόδοσης και συνεχούς βελτίωσης.....	107
4.1.5 Παρουσίαση Προβλημάτων Χρηματοδότησης	112
4.1.6 Παρουσίαση Προβλημάτων Θεσμικού Πλαισίου	112
Κεφάλαιο 5 ^ο : Σύνοψη προτάσεων βελτιστοποίησης.....	113
5.1 Προτάσεις βελτιστοποίησης διοικητικής διαδικασίας - Μοντελοποίηση και αναλυτική περιγραφή των εξεταζόμενων διαδικασιών.....	113
5.1.1 Κατηγοριοποίηση, χρέωση και προσδιορισμός υποθέσεων..	113
5.1.2 Φόρμα εκτίμησης αναλωθέντος ανθρωποχρόνου και στοιχείων διακίνησης.....	114
5.1.3 Πρόταση επέκτασης του ΟΣΔΔΥ ΔΔ	114
5.1.4 Νέα συστήματα ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων	116
5.1.5 Ενιαίο περιβάλλον διαλειτουργικότητας στο χώρο της δικαιοσύνης.....	116
5.2 Περιγραφή Βασικών προτάσεων βελτιστοποίησης Διοικητικής διαδικασίας	124
5.2.1 Ηλεκτρονική κατάθεση κάθε είδους δικογράφου	124
5.2.3 Θέσπιση Ηλεκτρονικών Επιδόσεων	126
5.2.5 Ηλεκτρονική πληρωμή δικαστικών εξόδων	127
5.2.6 Ηλεκτρονικοποίηση βήματος χρεώσεων.....	127
5.2.7 Ηλεκτρονικοποίηση πινακίου.....	128
5.2.8 Ηλεκτρονικοποίηση διαδικασίας υποβολής διοικητικού φακέλου από την Δημόσια Διοίκηση	128
5.3 Βασικά Μεθοδολογικά Βήματα κατασκευής διαγραμμάτων ροής διαδικασιών.....	129
5.4.1 Διαδικασία οριστικής δικαστικής προστασίας.....	131

5.4.2 Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977).....	132
5.4.3 Διαδικασία Αναστολής.....	140
5.4.4 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων (ν.702/1977).....	141
5.4.5 Διαδικασία ΣΤΕ.....	141
5.4.6 Διαδικασία ΣΤΕ για εκδίκαση αίτησης αναστολής εκτέλεσης.....	142
Συμπεράσματα	143
Πηγές.....	147

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Διοικητική Δικαιοσύνη κατέχει στην ελληνική πολιτεία τον κυρίαρχο ρόλο, ως ο θεματοφύλακας του ελέγχου συμμόρφωσης της δράσης των οργάνων της δημόσιας διοίκησης με τις συνταγματικές αρχές της νομιμότητας και της προστασίας του διοικούμενου. Η εικόνα αυτή πλήττεται από το φαινόμενο της καθυστέρησης στην απονομή της δικαιοσύνης, το οποίο προκαλεί ρήγμα στην ασφάλεια δικαίου. Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες περιορίστηκαν σε νομοθετικές πρωτοβουλίες οι οποίες δεν βελτίωσαν την κατάσταση.

Η στρατηγική του Υπουργείου Δικαιοσύνης περιστρέφεται γύρω από την μείωση του διαχειριστικού φόρτου και την αναβάθμιση των υπηρεσιών της Δικαιοσύνης. Το Υπουργείο ενστερνίζεται την αρχή ότι, οι υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης πρέπει να παρέχονται, κατά το μέτρο του εφικτού, ηλεκτρονικά και με απλό τρόπο. Στις υπηρεσίες αυτές, δεν θα πρέπει να απαιτείται φυσική παρουσία του πολίτη και η διατάραξη της καθημερινότητάς του. Για τον λόγο αυτό, γίνεται προσπάθεια για την σταδιακή ψηφιοποίηση των διάφορων υπηρεσιών του δικαστικού συστήματος επιτρέποντας έτσι τη συλλογή στατιστικών δεδομένων και διοικητικής πληροφόρησης, τη βελτίωση της λογοδοσίας και τον έλεγχο της αποδοτικότητας, τη βέλτιστη χρησιμοποίηση των διαθέσιμων πόρων και την μείωση της σπατάλης.

Το νέο οικονομικό περιβάλλον και οι αυξημένες κοινωνικές απαιτήσεις για προστασία και διαφάνεια, έδωσαν την ώθηση για την αναζήτηση νέων μεθόδων και λύσεων στο ζήτημα της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Διοικητικής Δικαιοσύνης. Η νέα πρόταση αφορά στην υιοθέτηση μεθοδολογικών εργαλείων που έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διοικητική μεταρρύθμιση δημόσιων οργανώσεων, ώστε σε συνδυασμό με την υιοθέτηση δράσεων ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (e justice), να αξιοποιηθούν και για τη βελτίωση του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας των Διοικητικών Δικαστηρίων.

Λέξεις κλειδιά

Ηλεκτρονική δικαιοσύνη, Διοικητική δικαιοσύνη, Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης, Ανασχεδιασμός διαδικασιών, Βελτιστοποίηση ροής

Abstract

In recent years, the timely and efficient delivery of justice is closely linked with the business and economic environment of a country, not only through settling the disputes between citizens, but also by restoring the public's trust to the institution of justice and by facilitating investment. It is through e-justice, in particular, that the effectiveness, transparency of and access to justice institutions are enhanced.

In the Hellenic Ministry of Justice, Transparency and Human Rights, improving the quality of Public Administration through simplified and updated electronic services and providing equal access to legal professionals, citizens and other relevant stakeholders to these services is a fundamental objective, one to which the Ministry devotes, strategically, time and effort.

Long-term planning for e-justice is based on the implementation of the large-scale ICT (Information and Communication Technology) projects, with a view to achieving progressive digitalization of most sectors, for which the Ministry of Justice, Transparency and Human Rights is responsible.

These projects, were completed under the National Strategic Reference Framework (NSRF) 2007-2013 and were designed to enhance the efficiency and accountability of the judicial sector, as well as the prevention of bottlenecks, saving as much as possible, financial, human and time resources.

The new proposal for process flows optimization in accordance with e justice tools, concerns the adoption of methodological tools that have been used for the administrative reform of public organizations so that they can also be used to improve the system of organization and operation of the Administrative Courts.

Keywords

E justice, Integrated Administrative Court Case Management System, reengineering, actions for Optimization for Criminal, Civil and Administrative judicial Process , business processes

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΚΩΔΙΚΟΥ ECLI ΣΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΕ.....	22
ΕΙΚΟΝΑ 2 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΥ E-CODEX. (ΠΗΓΗ E-CODEX,2012).....	24
ΕΙΚΟΝΑ 3 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΟΣΔΔΥ-ΔΔ (ΠΗΓΗ:ΣΤΕ)	69
ΕΙΚΟΝΑ 4 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΟΣΔΔΥ ΔΔ (ΠΗΓΗ ΣΤΕ)	70
ΕΙΚΟΝΑ 5 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΡΟΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΤΕ (ΠΗΓΗ:ΥΔΔΑΔ)	75
ΕΙΚΟΝΑ 6 ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΡΟΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ (ΠΗΓΗ:ΥΔΔΑΔ)	76
ΕΙΚΟΝΑ 7 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ.....	77
ΕΙΚΟΝΑ 9 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	117
ΕΙΚΟΝΑ 10 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	118
ΕΙΚΟΝΑ 11 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ "ΟΡΙΣΜΟΥ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ WEB-SERVICES"	119

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ (ΣΕ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΟ/ΣΕ ΗΜΕΡΕΣ) (EUROPEAN COMMISION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE, 2017)	26
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΚΔΙΚΑΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΤΙΔΙΚΙΑ (ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΒΑΘΜΟ/ΣΕ %) (EUROPEAN COMMISION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE, 2017)	27
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΚΔΙΚΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ* (ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΒΑΘΜΟ/ΣΕ %) (EUROPEAN COMMISION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE, 2017)	28
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ* (ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΒΑΘΜΟ/ΑΝΑ 100 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ) (EUROPEAN COMMISION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE, 2017)	29
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΠΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΧΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ* (ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ, ΕΛΑΧ.= 0, ΜΕΓ. = 4) ((CEPEJ), 2016).....	30
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΩΝ* (ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ, ΕΛΑΧ.=0, ΜΕΓ.=4) ((CEPEJ), 2016)	31
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΜΗ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ((CEPEJ), 2016)	31
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΜΙΚΡΟΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ (ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 100 ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΜΕΓΙΣΤΟ, ΣΥΝΟΛΙΚΑ 700 ΜΟΝΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΜΕΓΙΣΤΟ) (EUROPEAN COMMISSION, 2014)	32
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9 ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΥ ΚΟΙΝΟ (EUROPEAN COMMISSION, 2014).....	33
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ (ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΒΑΘΜΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ) (EUROPEAN COMMISSION, 2014).....	33
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ* (ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΒΑΘΜΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ) (EUROPEAN COMMISSION, 2014).....	34
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12 ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΠΕ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΩΣ ΑΝΑΛΟΓΟ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ (OECD , JUNE 2013).....	47
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13 ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΔΙΚΟΓΡΑΦΟΥ	83
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΟΥ	84
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	85
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16 . ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΔΙΚΑΣΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (Ν.702/1977)	86
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ, ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ, ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	88
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Ν.702/1977	89
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΈΦΕΣΗΣ, ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΚΥΡΩΣΗΣ, ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΝΑΙΡΕΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ.....	90
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ	92
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ.	93

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΗΔ	Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΣΔΔΥ-ΔΔ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (Διοικητική Διαδικασία)
ΟΣΔΔΥ-ΠΠ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (Πολιτική-Ποινική Διαδικασία)
ΣΕ	Συμβούλιο της Ευρώπης
ΣΠΟΠ	Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΥΔΑΔΔ	Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΧΕΑΔ	Χώρος Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης
CCJE	Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαίων Δικαστών
CEPEJ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης
EBR	European Business Register
ECLI	Αναγνωριστικό Ευρωπαϊκής Νομολογίας
EULIS	European Land Information Service

Εισαγωγή

Η Δικαιοσύνη στο σύστημα διάκρισης των λειτουργιών προσφέρει εξισορροπητικό ρόλο στη σχέση μεταξύ του διοικούμενου και της εκτελεστικής εξουσίας. Η καθυστέρηση στην απονομή της Δικαιοσύνης ανατρέπει αυτή την ισορροπία και έχει πολλαπλό αρνητικό αντίκτυπο. Τίθεται εν αμφιβόλω το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας και επιδεινώνεται η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών και του κράτους.

Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών Πληροφορικής και επικοινωνιών σε εφαρμογή ενός προγράμματος διοικητικής αναβάθμισης και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε εφαρμογή του Ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, φιλοδοξεί να αξιοποιήσει όλα τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, ώστε να προάγει το θεσμό της Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης, ο οποίος ξεπερνά την στενή ερμηνεία της μηχανοργάνωσης και επεκτείνεται στην αντίληψη ενός συστήματος δυναμικού με εξωστρέφεια, διαφάνεια και μετρήσιμα αποτελέσματα χρήσης.

Βασικό ερώτημα που τίθεται είναι το πώς θα αναμορφωθεί το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, κατά τρόπο που θα διασφαλίζεται μεγαλύτερη αποδοτικότητα και με μειωμένο κόστος.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προβολή της εν εξελίξει προσπάθειας αναδιοργάνωσης και εκσυγχρονισμού του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας της διοικητικής δικαιοσύνης μέσω τόσο του επανασχεδιασμού της διοικητικής διαδικασίας σε μια ενιαία και ολοκληρωμένη επιχειρησιακή αρχιτεκτονική όσο και της εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων της Διοικητικής Δικαιοσύνης¹.

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί θα εστιάσει στις εξής περιοχές:

¹Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας ο όρος της Διοικητικής Δικαιοσύνης δε συμπεριλαμβάνει το Ελεγκτικό Συνέδριο, λόγω του σχεδιασμού που επελέγη από το ΥΔΑΔ ως προς τον προγραμματισμό των έργων διοικητικής αναβάθμισης και υποδομών ΤΠΕ

α) Διερεύνηση και ανάδειξη ιδιαίτερων θεμάτων του Ελληνικού περιβάλλοντος και των «συναλλασσομένων» με τη δικαιοσύνη,

β) Μελέτη της Ευρωπαϊκής και εθνικής στρατηγικής για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e - justice), λόγω του μεγάλου ενδιαφέροντος που αυτό έχει για την επιτάχυνση της εισαγωγής συστημάτων και άλλων λύσεων πληροφορικής στο ελληνικό σύστημα.

γ) Επιλογή και συνοπτική παρουσίαση βέλτιστων διεθνών πρακτικών προκειμένου να εξετασθεί στη συνέχεια η μεταφορά τους, μετά από κατάλληλη προσαρμογή, στο Ελληνικό περιβάλλον.

δ) Μελέτη και αξιολόγηση στατιστικών δεδομένων που θα αντληθούν από τη **CEPEJ** (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης) αλλά και μέσω πρωτογενούς έρευνας από τα διοικητικά δικαστήρια της χώρας, επαγγελματιών του χώρου κλπ.

Η **δομή** της εργασίας θα είναι η ακόλουθη:

- Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης
- Η συγκριτική μελέτης αξιολόγησης των ευρωπαϊκών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και η θέση της Ελλάδας σε αυτά
- Βέλτιστες πρακτικές
- Η Στρατηγική του ΥΔΑΔ για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση
- Τα προγράμματα «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης» και «Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής, Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης»
- Αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση ροών διαδικασιών της Διοικητικής δικαιοσύνης
- Ο ανασχεδιασμός των διαδικασιών της διοικητικής δικαιοσύνης με τη χρήση εργαλείου BPMN
- Συμπεράσματα.

Κεφάλαιο 1ο : Ευρωπαϊκή Ένωση και ηλεκτρονική δικαιοσύνη

1.1 Η Δικαιοσύνη ως πολιτική της ΕΕ

1.1.1 Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης

Η πίεση για αλλαγή και αναδιάρθρωση στα συστήματα απονομής δικαιοσύνης δεν είναι αποκλειστικό ελληνικό ζήτημα. Ο περιορισμός των δαπανών για τη λειτουργία της δικαιοσύνης στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες (π.χ. ΗΠΑ: 1 δις Δολάρια, Μεγάλη Βρετανία 10% το χρόνο, (KPMG International, 2012)), χωρίς τη συνοδεία ουσιαστικών διοικητικών μεταρρυθμίσεων έφεραν στο προσκήνιο ένα βασικό ερώτημα: πώς θα αναμορφωθεί το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, κατά τρόπο που θα διασφαλίζει μεγαλύτερη αποδοτικότητα και μειωμένο κόστος.

Στην Ευρώπη οι δύο οργανισμοί που έχουν απασχοληθεί ιδιαίτερα με το ζήτημα είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.1.2 Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣΕ) ιδρύθηκε το 1949 και λειτουργεί ως διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός. Οι δράσεις του Συμβουλίου στον τομέα της Δικαιοσύνης προάγονται από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ που αφορά στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Συγκεκριμένα το άρθρο προβλέπει ότι: *«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια δικαστική ακρόαση, εντός εύλογου χρόνου, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει ιδρυθεί από το νόμο, για την εκδίκαση υποθέσεων για τα αστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις του ή ποινικής κατηγορίας εναντίον του...»*.

Η υλοποίηση των δράσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης που σχετίζονται με το άρθρο 6 έγινε μέσω της σύστασης εξειδικευμένων οργάνων που υπάγονται στο ΣΕ, τα οποία συγκροτήθηκαν σταδιακά. Το 2002 συγκροτήθηκε από το ΣΕ η **«Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ)»**. Σκοπός της Επιτροπής είναι *«η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και λειτουργίας της δικαιοσύνης στα Κράτη - Μέλη, καθώς και η ενδυνάμωση της εφαρμογής των νομικών εργαλείων που υιοθετούνται στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης»* (Υπουργείο Δικαιοσύνης, 2016).

Η αξιολόγηση των ευρωπαϊκών δικαστικών συστημάτων πραγματοποιείται σε τακτική βάση (ανά διετία), υπό μορφή ερωτηματολογίου, με συγκεκριμένη μεθοδολογία και με τη συνδρομή των ορισθέντων σημείων επαφής, με σκοπό τη συλλογή και ανάλυση κοινών δικαστικών στατιστικών στοιχείων από όλα τα Κράτη Μέλη.

Το 2006, το CEPEJ υιοθέτησε τις οδηγίες που περιλαμβάνονται σε συλλογή «καλών πρακτικών» για τη διαχείριση του χρόνου των δικαστικών διαδικασιών (Compendium of “best practices” on time management of judicial proceedings). Σκοπός της συλλογής ήταν η δημιουργία ενός οδηγού για τους μετέχοντες το χώρο της δικαιοσύνης, ώστε να εισαχθεί ένα πλαίσιο κανονιστικών, δικαστικών και διοικητικών πρακτικών για τη βελτίωση της διαχείρισης του χρόνου των δικαστικών διαδικασιών τόσο σε επίπεδο κρατών-μελών του ΣΕ ως χάραξη πολιτικής, όσο και σε επίπεδο βαθμού δικαιοδοσίας (πρώτος/δεύτερος βαθμός απονομής δικαιοσύνης). (Παραλίκας, 2014).

Η παρέμβαση πάντως του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία έχει και τη μεγαλύτερη επίδραση στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η **«Έκθεση αξιολόγησης για τα ευρωπαϊκά συστήματα δικαιοσύνης»** (Evaluation report on European judicial systems). Σε εύρος διετίας με χρήση συγκεκριμένων δεικτών γίνεται έρευνα σε 46 κράτη μέλη του ΣΕ και παρουσιάζονται μετρήσιμα αποτελέσματα για την αποτελεσματικότητα των συστημάτων δικαιοσύνης. Για τη συμπλήρωση των απαιτούμενων στοιχείων χρησιμοποιούνται επίσης δεδομένα από άλλες πηγές, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ και το World Justice Project.

Η έκθεση αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια αξιολόγησης της δικαιοσύνης από την οργανωτική σκοπιά ανεξάρτητα από το εθνικό σύστημα δικαιοσύνης. Η έκθεση αποτελεί την κύρια πηγή δεδομένων για τον **«Πίνακα Αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της Δικαιοσύνης»** (COM 155 , 2014).

1.1.3 Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Δικαιοσύνη ως πολιτική της ΕΕ εμφανίζεται με πρόδηλο τρόπο μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ ως ένας από τους τρεις πυλώνες πολιτικής της ΕΕ («Συνεργασία σε Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις»). Σήμερα, η Δικαιοσύνη εντάσσεται ως ενωσιακή πολιτική στο πλαίσιο του Χώρου Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης («ΧΕΑΔ»).

Ο συντονισμός και ο σχεδιασμός των πολιτικών για τη Δικαιοσύνη αποτυπώθηκε αρχικά μέσα από τα προγράμματα του Τάμπερε (1999-2004) και της Χάγης (2004-2009). Σε αμφότερα τα προγράμματα περιλαμβάνονταν στρατηγικές, στόχοι και προτεινόμενες δράσεις για την εξασφάλιση ενός «γνήσιου ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης». Το παρόν πρόγραμμα της Στοκχόλμης έχει ως ορίζοντα δράσης το 2010-2014 και σύμφωνα με το κείμενο του προγράμματος στόχος είναι μια «*Ευρώπη του Δικαίου και της Δικαιοσύνης*» (ΕΕ, 2010).

Το πρόγραμμα της Στοκχόλμης στα θέματα της Δικαιοσύνης δίνει μεγαλύτερο βάρος στις δράσεις που αφορούν τη δικαστική συνεργασία των κρατών-μελών σε αστικές και ποινικές υποθέσεις. Παρ' όλα αυτά στο κεφάλαιο με τον τίτλο «*Διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη*» (ΕΕ, 2010) παρουσιάζεται ως βέλτιστη λύση για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη Δικαιοσύνη η επιλογή σύγχρονων τεχνολογικών λύσεων και εφαρμογών με την ονομασία «Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη» (ΕΗΔ). Με αυτό τον τρόπο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τη διατήρηση και την ενίσχυση του «*Πολυετούς Σχεδίου Δράσης 2014-2018 σχετικά με την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη*» ως το σύνολο των δράσεων παρέμβασης για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Δικαιοσύνης. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2014/C 182/02, 2014)

Η ΕΕ ορίζει την ηλεκτρονική δικαιοσύνη ως: «*...τη χρησιμοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας για τη βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών στη δικαιοσύνη, καθώς και η αποτελεσματικότητα της δικαστικής δράσης νοούμενης ως κάθε είδους δραστηριότητα που συνίσταται στη ρύθμιση μιας διαφοράς ή στην επιβολή ποινικών κυρώσεων για κάποια πράξη*». (COM 329, 2008).

Η επίτευξη των ανωτέρω στόχων εξαρτάται από κάποιους κρίσιμους τεχνολογικούς παράγοντες επιτυχίας, οι οποίοι κρίθηκαν ως προαπαιτούμενοι για την υλοποίηση των επιμέρους δράσεων. Αυτοί είναι:

- Η ενημέρωση μέσω της δικτυακής πύλης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e justice portal)
- Η προτυποποίηση των οργανωτικών και τεχνολογικών μέσων που θα επιλέγονται για τη διασύνδεση των συστημάτων ανταλλαγής πληροφοριών των δικαστηρίων, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική, διαλειτουργική, ασφαλής, ταχεία και με το ελάχιστο δυνατό κόστος, διάχυση των αιτούμενων πληροφοριών.

- Η υιοθέτηση μηχανισμών αυθεντικοποίησης και ασφαλούς μετάδοσης κατά την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Η Δικαιοσύνη συγκεντρώνει μεγάλο όγκο ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων για τις οποίες λόγω των υφιστάμενων νομοθετικών προβλέψεων για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, απαιτείται η εγκατάσταση αυξημένων μέτρων ασφαλείας σε κάθε στάδιο επεξεργασίας (εισαγωγή, διανομή, αρχειοθέτηση). Μάλιστα η ακολουθούμενη πολιτική ασφαλείας δεν μπορεί να ακολουθήσει τον ελάχιστο κοινό παρανομαστή προστασίας αλλά τον πλέον αυξημένο, ώστε να ικανοποιούνται οι νομοθετικές προβλέψεις όλων των συμμετεχόντων κρατών-μελών.
- Η δικτυακή πύλη για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη θα πρέπει να επίσης να παρέχει ενιαίο σημείο πρόσβασης μέσω διασυνδέσεων στις πληροφορίες που βρίσκονται σε εθνικά μητρώα, σχετίζονται με τον τομέα της δικαιοσύνης και τις διαχειρίζονται εθνικοί δημόσιοι ή επαγγελματικοί φορείς διευκολύνοντας την απονομή δικαιοσύνης και την πρόσβαση σε αυτήν, εφόσον υπάρχουν στα κράτη μέλη οι αναγκαίες τεχνικές και νομικές προϋποθέσεις για τις εν λόγω διασυνδέσεις.
- Περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών, ειδικότερα στο πλαίσιο των νομικών πράξεων που έχουν εγκριθεί για τον ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο στους τομείς του αστικού, ποινικού και διοικητικού δικαίου (π.χ. μέσω βιντεοδιάσκεψης ή ασφαλούς ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων).

Με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του σχεδίου για την ΕΗΔ βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια υλοποίησης τεχνολογικές λύσεις που σχετίζονται και με τη Διοικητική Δικαιοσύνη.

- Το πρώτο εξ αυτών είναι η «**Θεματική Πύλη Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης**». Από τους αρμόδιους φορείς της ΕΕ έγινε γρήγορα κατανοητό ότι για να υπάρξει συναντίληψη μεταξύ των πολιτών της ΕΕ ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαίου απαιτούνταν ένα μέσο δημοσιότητας της όλης προσπάθειας. Η λύση που επιλέχθηκε ήταν μια διαδικτυακή πύλη που θα παρέχει σε όλες τις γλώσσες της Ε.Ε., πληροφορίες για τα δικαστικά συστήματα των κρατών μελών και διαδικασίες με προσανατολισμό «γεγονότων ζωής».

Ονομάστηκε «Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης»², και έχει ως έτος έναρξης το 2010. Κάνοντας έναν διαχωρισμό μεταξύ πολιτών-επιχειρήσεων και επαγγελματιών του νομικού χώρου, επιχειρεί να αξιοποιήσει υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, αλλά και προτρέπει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς να εμπλουτίσουν με τις απαραίτητες πληροφορίες για την καλύτερη πρόσβαση του ενδιαφερομένου στην έννομη τάξη κάθε κράτους-μέλους.

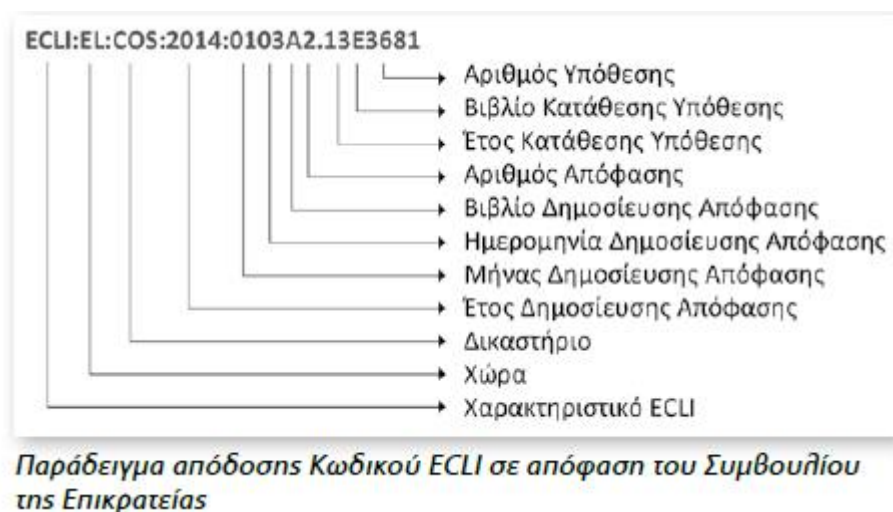
- Η πληροφόρηση σε θέματα δικαιοσύνης είναι κενό γράμμα, αν δεν συνοδεύεται από την εύκολη πρόσβαση στη νομοθεσία και τη νομολογία ενός κράτους. Η ενημέρωση όμως σήμερα είναι άνιση καθώς ενώ για το δίκαιο της Ένωσης υπάρχουν κεντρικά σημεία πρόσβασης μέσω διαδικτύου, όπως για παράδειγμα με τη βάση EUR-LEX, το ίδιο δε συμβαίνει με τη νομολογία των κρατών-μελών που σχετίζεται με την κοινοτική νομοθεσία. Η δυνατότητα ανεύρεσης της νομολογίας ενός κράτους-μέλους, παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις.

Το πρόγραμμα «**Αναγνωριστικό Ευρωπαϊκής Νομολογίας**» (ECLI) (Orijnen, 2011), επιχειρεί να συγκεντρώσει και να ταξινομήσει την παραγόμενη νομολογία των δικαστηρίων των κρατών-μελών με τρόπο, ώστε να υπάρχει εύκολη αναζήτηση και εύρεση. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η χρήση ενιαίων μεταδεδομένων, με διαχωρισμό θεματικό και κράτους προέλευσης. Για πολλές δεκαετίες και σε πολλές χώρες, οι δικαστικές αποφάσεις ταυτοποιούνται και παρατίθενται είτε με τον συνδυασμό του δικαστηρίου, της ημερομηνίας απόφασης και τον αριθμό απόφασης είτε με ένα ολόκληρο φάσμα άλλων συστημάτων αρίθμησης. Ήδη στην προ-ψηφιακή εποχή η πολλαπλότητα και η ασυμβατότητα των συστημάτων αυτών αρίθμησης οδήγησε σε χρονοβόρες και ενοχλητικές επιπλοκές για την αναζήτηση και την παραπομπή σε νομολογία. Στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας -με ταχέως αναπτυσσόμενες και διαθέσιμες στο κοινό βάσεις δεδομένων- η έλλειψη μοναδικών και μόνιμων αναγνωριστικών για τη νομολογία έχει αναδειχτεί ως ένα από τα πιο σημαντικά εμπόδια για την προσβασιμότητα στις δικαστικές αποφάσεις, ιδίως σε διασυνοριακό πλαίσιο.

² <https://e-justice.europa.eu/home.do>

Το ECLI έχει στόχο να προσφέρει τις βασικές αρχές για την επίλυση αυτών των ζητημάτων. Αποτελείται από πέντε συνιστώσες: αναγνωριστικό, σχήμα μεταδεδομένων, δομή διακυβέρνησης, ιστοσελίδα ECLI και μηχανή αναζήτησης ECLI. Πιο σημαντικό και πιο ορατό είναι το αναγνωριστικό, το οποίο αποτελείται πάντοτε από πέντε στοιχεία:

- Τη συντομογραφία «ECLI».
- Τον κωδικό της χώρας στην επικράτεια της οποίας εκδόθηκε η δικαστική απόφαση.
- Τον κωδικό του δικαστηρίου.
- Το έτος της απόφασης, το οποίο καταγράφεται με τέσσερα ψηφία.
- Έναν τακτικό αριθμό, που πρέπει να είναι μοναδικός, κατά την έννοια ότι δεν πρέπει να υπάρχουν περισσότερες από μία δικαστικές αποφάσεις του ίδιου δικαστηρίου στο ίδιο έτος με τον ίδιο τακτικό αριθμό. (Κεφαλή, 2016)

Εικόνα 1 Παράδειγμα απόδοσης Κωδικού ECLI σε απόφαση του ΣΤΕ

Υλοποίηση του ECLI

Έξι χρόνια μετά την υιοθέτηση των σχετικών Συμπερασμάτων από το Συμβούλιο της ΕΕ, το ECLI έχει εφαρμοστεί σε δημόσιες βάσεις δεδομένων σε δέκα κράτη μέλη (Τσεχία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ολλανδία, Αυστρία, Σλοβενία, Σλοβακία και Φινλανδία) και σε τρία ευρωπαϊκά δικαστήρια (το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και το Συμβούλιο Προσφυγών του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ)). Επιπλέον, οκτώ κράτη μέλη βρίσκονται στη διαδικασία της αρχικής

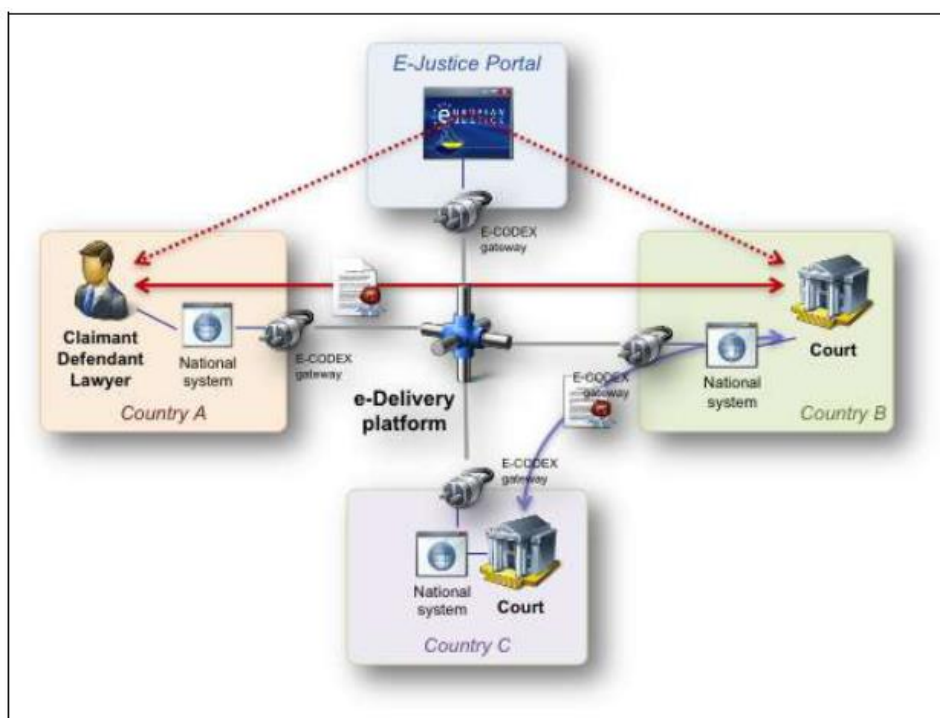
εισαγωγής του ECLI σε δημόσιες βάσεις δεδομένων τους (Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Εσθονία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία και Ρουμανία). (ο.π. Κεφαλή, 2016)

Η Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης (European e-Justice Portal- EEJP) διαθέτει δύο λειτουργίες που σχετίζονται με το ECLI: i) την Ιστοσελίδα ECLI, η οποία περιέχει γενικές πληροφορίες για το ECLI, καθώς και πληροφορίες ανά κράτος μέλος ή διεθνή οργανισμό που εφαρμόζει το ECLI και ii) τη Μηχανή Αναζήτησης ECLI (ECLI Search Engine - «ESE-EEJP», η οποία δημιουργήθηκε και συντηρείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και λειτουργεί από τον Μάιο του 2016. Η μηχανή αναζήτησης ECLI είναι πλήρως ενσωματωμένη στην Πύλη Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης (e-Justice portal), και, ως εκ τούτου, προσφέρει όλα τα χαρακτηριστικά και τις λειτουργίες της πύλης καθώς και μια πλήρη πολυγλωσσική εμπειρία στον χρήστη σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ. (ο.π. Κεφαλή, 2016)

E-Codex

Στο επίπεδο του σχεδιασμού ενός συστήματος ΤΠΕ, όταν απαιτείται η διασύνδεση με ένα άλλο απομακρυσμένο σύστημα, η εξασφάλιση διαλειτουργικότητας και κοινών πρωτοκόλλων ανταλλαγής δεδομένων, είναι ζωτικής σημασίας. Εάν δεν υπάρξουν κοινοί κανόνες μεταφοράς δεδομένων μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων των κρατών-μελών, αυτά θα παραμείνουν «ψηφιακά σιλό» αποκομμένα από τα υπόλοιπα. (Παραλίκας, 2014).

Η τεχνολογική πλατφόρμα για την διασύνδεση των δικαστικών πληροφοριακών συστημάτων περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα «**e-codex**» (e-Justice Communication via Online Data Exchange). Στόχος του προγράμματος είναι η συνεισφορά με τεχνολογικά μέσα για τη δημιουργία μιας πλατφόρμας επικοινωνίας μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων των δικαστηρίων της Ε.Ε. Η επίτευξη αυτού του στόχου θα γίνει μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών που θα διαλειτουργούν με όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αυτοματισμό. Τέτοιες εφαρμογές θα αφορούν τη χρήση ψηφιακών υπογραφών, ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, ψηφιακών πληρωμών, ψηφιοποίησης και ροής εγγράφων. Η συνοπτική αρχιτεκτονική του προγράμματος παρουσιάζεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 2 Αρχιτεκτονική του e-codex. (Πηγή e-codex,2012)

Όπως γίνεται αντιληπτό το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη δεν επεμβαίνει άμεσα στα ΟΠΣ των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Χαράσσοντας όμως τις τεχνικές προδιαγραφές διαλειτουργικότητας, και υποστηρίζοντας χρηματοδοτικά τις εθνικές τεχνολογικές εφαρμογές, οδηγεί σε μια σύγκλιση των τεχνολογικών μέσων που χρησιμοποιούν τα Δικαστήρια των κρατών-μελών, ωθώντας στη βελτίωση των παρεχόμενων λύσεων και κατά συνέπεια και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της απονομής της δικαιοσύνης. Σε αυτό το πλαίσιο λειτουργεί και ο ελληνικός εθνικός φορέας, ο οποίος μεριμνά για την υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών που σχετίζονται με τη Δικαιοσύνη, το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΥΔΑΔ).

1.2 Συγκριτική μελέτη αξιολόγησης των ευρωπαϊκών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης – EU Justice scoreboard

1.2.1 Η Συγκριτική Θέση Της Ελλάδας

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η θέση που κατέχει η Ελλάδα συγκριτικά με τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ στον πίνακα επιδόσεων Δικαιοσύνης της ΕΕ (EU Justice

Scoreboard), βάσει μιας σειράς δεικτών που αφορούν στην αποτελεσματικότητα, την ποιότητα και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

Ο πίνακας επιδόσεων Δικαιοσύνης είναι ένα εργαλείο πληροφόρησης που στοχεύει να βοηθήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη να επιτύχουν αποτελεσματικότερη δικαιοσύνη, παρέχοντας αντικειμενικά, αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα αναφορικά με την ποιότητα, την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων δικαιοσύνης σε όλα τα κράτη μέλη. Ο πίνακας επιδόσεων συμβάλλει έτσι στην ανίχνευση ενδεχόμενων αδυναμιών, βελτιώσεων και ορθών πρακτικών, ενώ δείχνει και τάσεις σχετικά με τη λειτουργία των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης σε βάθος χρόνου.

Ο Πίνακας επιδόσεων χρησιμοποιεί διάφορες πηγές πληροφοριών. Τα περισσότερα από τα ποσοτικά στοιχεία παρέχονται από το Συμβούλιο της Ευρώπης και συγκεκριμένα από την Ειδική Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ) που έχει συστήσει το Συμβούλιο, με σκοπό τη βελτίωση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης στα 47 κράτη μέλη του και την προώθηση των απαραίτητων νομικών εργαλείων που υιοθετούνται στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τα δεδομένα του Πίνακα επιδόσεων 2017 αφορούν στο έτος 2015 και έχουν παρασχεθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τη μεθοδολογία της CEPEJ (European Commicion For the Efficiency of Justice, 2017).

1.2.2 Η συγκριτική θέση της Ελλάδας στο κριτήριο της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δικαιοσύνης.

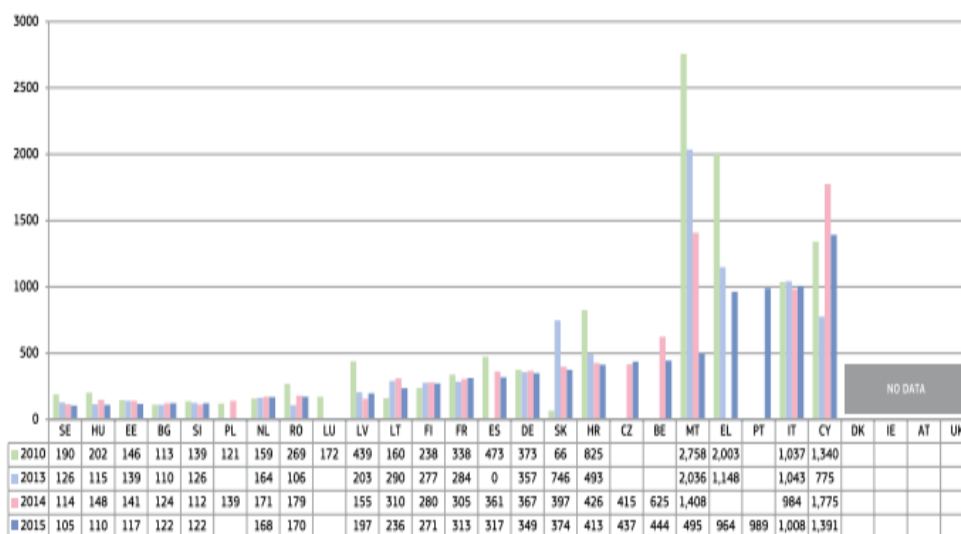
Η αποτελεσματικότητα με την οποία το δικαστικό σύστημα ενός κράτους μέλους χειρίζεται τις κατ' αντιδικία υποθέσεις είναι πολύ σημαντική. Η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης ισοδυναμεί με άρνηση απονομής δικαιοσύνης. Οι έγκαιρες αποφάσεις είναι ουσιώδεις για τις επιχειρήσεις και τους επενδυτές. Για παράδειγμα, η νόμιμη εκτέλεση μιας σύμβασης προμήθειας ή υπηρεσιών καθίσταται πολύ δαπανηρή όσο επιμηκύνεται η διάρκεια της δικαστικής διαφοράς και χάνει τη σημασία της έπειτα από ένα χρονικό σημείο, καθώς η πιθανότητα ανάκτησης χρημάτων από πληρωμές και ποινές μειώνεται.

■ Δείκτης: Διάρκεια της διαδικασίας

Η διάρκεια της διαδικασίας αναφέρεται στον χρόνο (σε ημέρες) που απαιτείται για την επίλυση μιας υπόθεσης στο δικαστήριο, δηλαδή τον χρόνο που χρειάζεται το δικαστήριο για να εκδώσει απόφαση σε πρώτο βαθμό. Ο δείκτης του «χρόνου εκδίκασης» προκύπτει διαιρώντας τον αριθμό των μη εκδικασθεισών υποθέσεων δια του αριθμού των εκδικασθεισών υποθέσεων στη λήξη ενός έτους και πολλαπλασιάζοντας το πηλίκο επί 365 ημέρες.

Figure 6 Time needed to resolve administrative cases (1st instance/in days)

Source: CEPEJ study

Διάγραμμα 1 Αναγκαίος χρόνος για την εκδίκαση διοικητικών υποθέσεων (σε πρώτο βαθμό/σε ημέρες)³ (European Commicion For the Efficiency of Justice, 2017)

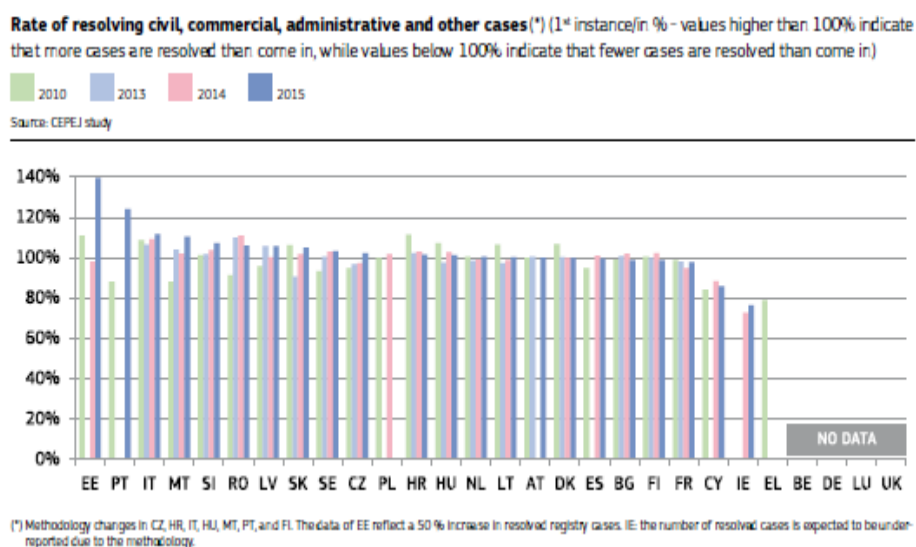
Η Ελλάδα βρέθηκε στη 4η χειρότερη θέση σε σύνολο 20 κρατών - μελών, με 964 ημέρες ανά πρωτοείσακτη υπόθεση το 2015, επιτυγχάνοντας όμως να μειώσει αισθητά τον απαιτούμενο χρόνο περάτωσης σε σχέση με το 2010 και το 2013

■ Δείκτης: Ποσοστό διεκπεραίωσης

Το ποσοστό διεκπεραίωσης είναι ο λόγος του αριθμού εκδικασθεισών υποθέσεων προς τον αριθμό εισαχθεισών υποθέσεων. Μετρά κατά πόσον ένα δικαστήριο

³ (πηγή : μελέτη CEPEJ)

ανταποκρίνεται στον φόρτο των εισαχθεισών υποθέσεων. Η διάρκεια των διαδικασιών συνδέεται με τον ρυθμό εκδίκασης των υποθέσεων από τα δικαστήρια, ήτοι το «ποσοστό διεκπεραίωσης», και τον αριθμό των υποθέσεων που δεν έχουν ακόμη εκδικαστεί («εκκρεμείς υποθέσεις»). Όταν το ποσοστό διεκπεραίωσης είναι περίπου 100% ή υψηλότερο, αυτό σημαίνει ότι το δικαστικό σύστημα είναι σε θέση να εκδικάζει τουλάχιστον τόσες υποθέσεις όσες εισάγονται ενώπιόν του.

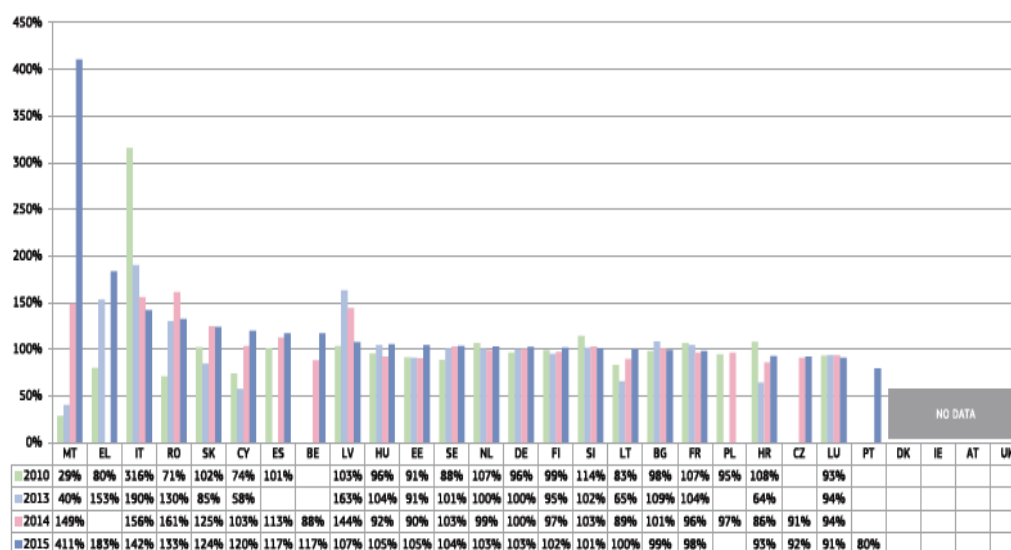
Διάγραμμα 2 Ποσοστό εκδίκασης αστικών και εμπορικών υποθέσεων κατ' αντιδικία (σε πρώτο βαθμό/σε %)⁴ (European Commision For the Efficiency of Justice, 2017)

Η Ελλάδα βρέθηκε στην προτελευταία θέση του πίνακα κατάταξης (μετά την Κύπρο) με ποσοστό εκδίκασης αστικών και εμπορικών υποθέσεων κατ' αντιδικία περίπου 80%.

⁴ πηγή: μελέτη CEPEJ

Figure 9 Rate of resolving administrative cases (1st instance/in %)

Source: CEPEJ study

Διάγραμμα 3 Ποσοστό εκδίκασης διοικητικών υποθέσεων* (σε πρώτο βαθμό/σε %)⁵ (European Commicion For the Efficiency of Justice, 2017)

Σημειώνοντας πάνω από 50% αύξηση στο ποσοστό εκδίκασης διοικητικών υποθέσεων μεταξύ των 2010-2015, η Ελλάδα βρέθηκε στη 3η θέση του πίνακα με ποσοστό περίπου 180% το 2015.

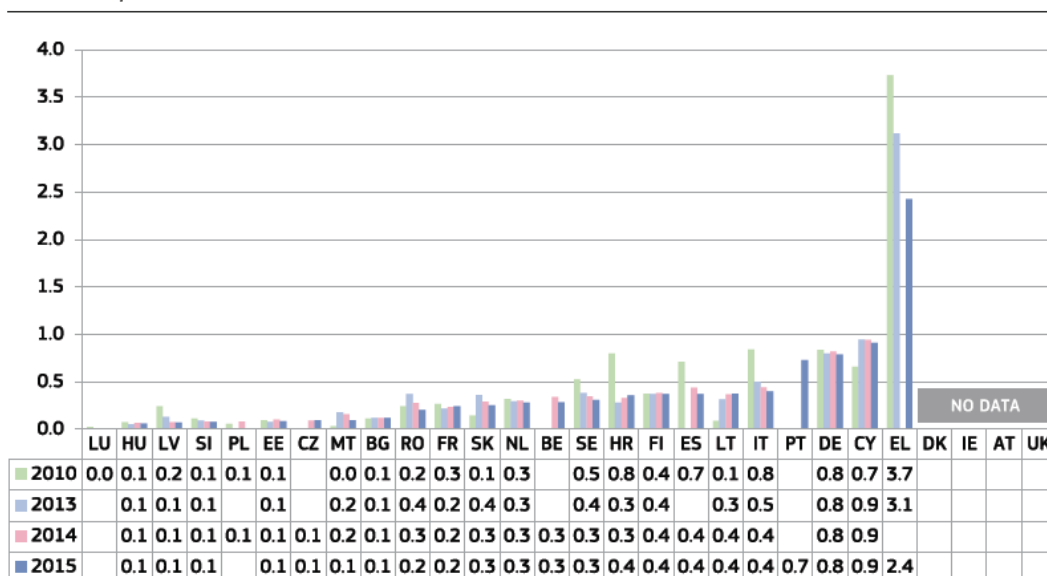
■ Δείκτης: Εκκρεμείς υποθέσεις

Ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων αναφέρεται στον αριθμό των υποθέσεων οι οποίες δεν έχουν ακόμη εξεταστεί στο τέλος μιας περιόδου. Επηρεάζει επίσης τον χρόνο εκδίκασης. Επομένως, η βελτίωση της διάρκειας των διαδικασιών απαιτεί μέτρα για τη μείωση του αριθμού των εκκρεμών υποθέσεων.

⁵ πηγή: μελέτη CEPEJ

Figure 12 Number of pending administrative cases (1st instance/per 100 inhabitants)

Source: CEPEJ study

Διάγραμμα 4 Αριθμός διοικητικών εκκρεμών υποθέσεων* (σε πρώτο βαθμό/ανά 100 κατοίκους)
(European Commicion For the Efficiency of Justice, 2017)

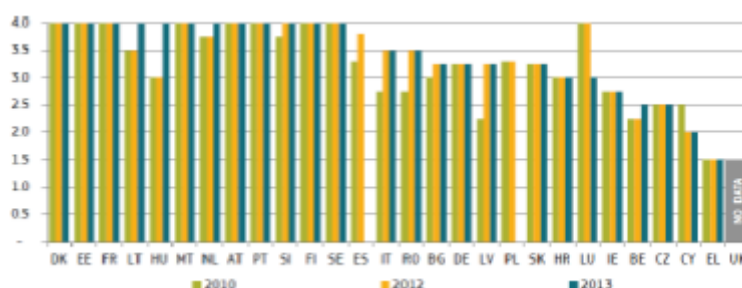
Η Ελλάδα βρέθηκε στην 1η θέση του πίνακα εκκρεμών διοικητικών υποθέσεων, σε σύνολο 20 κρατών-μελών.

1.2.3 Η συγκριτική θέση της Ελλάδας στο κριτήριο της ποιότητας της δικαιοσύνης.

Η ύπαρξη θεσμών υψηλής ποιότητας, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συστημάτων απονομής δικαιοσύνης, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των οικονομικών επιδόσεων. Η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης απαιτεί την ποιοτική λειτουργία της σε όλα τα στάδια της αλυσίδας απονομής της. Η έλλειψη ποιότητας των αποφάσεων της δικαιοσύνης μπορεί να αυξήσει τους επιχειρηματικούς κινδύνους για τις μεγάλες επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ και να επηρεάσει τις επιλογές των καταναλωτών. Όλα τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να υποστηρίξουν την ποιότητα των οικείων συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Παρόλο που δεν έχει συμφωνηθεί ενιαίος τρόπος μέτρησης της ποιότητας του συστήματος δικαιοσύνης, ο πίνακας αποτελεσμάτων χρησιμοποιεί ορισμένες παραμέτρους που είναι γενικά αποδεκτές ως σημαντικές και μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της ποιότητας της δικαιοσύνης.

■ Δείκτης: Συμβολή των συστημάτων Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στη μείωση της διάρκειας των διαδικασιών και στη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη

Τα συστήματα ΤΠΕ για την καταχώριση και τη διαχείριση υποθέσεων είναι απαραίτητα εργαλεία στη διάθεση των δικαστηρίων για την αποτελεσματική διαχείριση του χρόνου των υποθέσεων, καθώς συμβάλλουν στη βελτίωση του ρυθμού με τον οποίο το δικαστήριο μπορεί να εκδικάζει υποθέσεις και, επομένως, στη μείωση της συνολικής διάρκειας των διαδικασιών. Τα συστήματα ΤΠΕ για την επικοινωνία μεταξύ των δικαστηρίων και των διαδίκων (π.χ. ηλεκτρονική υποβολή αξιώσεων) μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των καθυστερήσεων και των εξόδων για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, διευκολύνοντας την πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Τα συστήματα ΤΠΕ διαδραματίζουν επίσης ολόένα και σημαντικότερο ρόλο στη διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ δικαστικών αρχών και, επομένως, διευκολύνουν την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ.

Διάγραμμα 5 Συστήματα ΤΠΕ για την καταχώριση και τη διαχείριση υποθέσεων* (σταθμισμένος δείκτης, ελάχ.= 0, μέγ. = 4)⁶ ((CEPEJ), 2016)

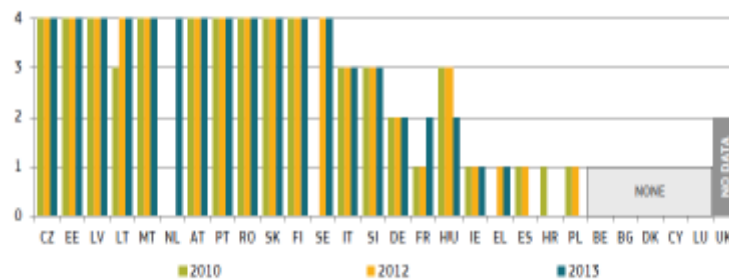
Η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση στο βαθμό χρήσης της Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την καταχώριση και διαχείριση υποθέσεων από τα δικαστήρια, σε σύνολο 27 κρατών-μελών. Αποθαρρυντικό επίσης το γεγονός ότι ο μέσος όρος χρήσης ΤΠΕ φαίνεται να έμεινε στάσιμος την τετραετία 2010-2013.

⁶ Σύνθετος δείκτης αποτελούμενος από διάφορους δείκτες ΤΠΕ (σύστημα καταχώρισης υποθέσεων, σύστημα πληροφοριών διαχείρισης δικαστηρίων, σύστημα χρηματοοικονομικών πληροφοριών, βιντεοδιασκέψεις) που μετρούν την ύπαρξη των συστημάτων αυτών σε κλίμακα από το 0 έως το 4 (0 = διαθέσιμα σε 0% των δικαστηρίων· 4 = διαθέσιμα στο 100% των δικαστηρίων).

Διάγραμμα 6 Ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων και διαδίκων* (σταθμισμένος δείκτης, ελάχ.=0, μέγ.=4)⁷ ((CEPEJ), 2016)

Η Ελλάδα κατατάσσεται στην προτελευταία θέση στην ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων και διαδίκων, σημειώνοντας ωστόσο σημαντική αύξηση τα έτη 2010-2013.

Διάγραμμα 7 Ηλεκτρονική επεξεργασία υποθέσεων είσπραξης μη αμφισβητούμενων οφειλών⁸ ((CEPEJ), 2016)

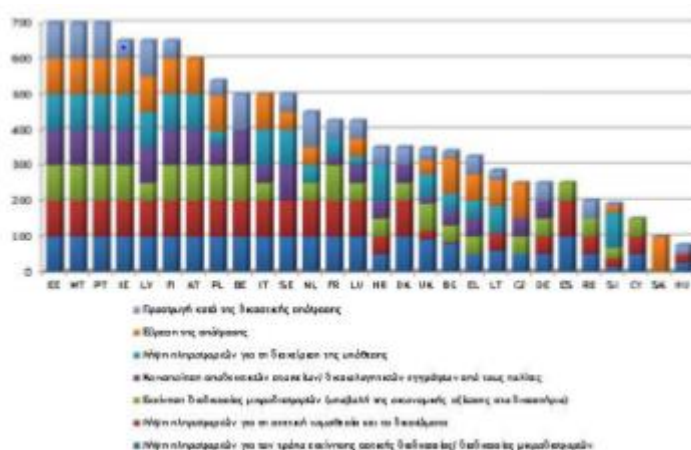
Η Ελλάδα κατατάσσεται πολύ χαμηλά στην ηλεκτρονική επεξεργασία υποθέσεων είσπραξης οφειλών καθώς και στην ηλεκτρονική υποβολή αξιώσεων.

Δείκτης: Αποτελεσματικότητα διαδικασίας μικροδιαφορών

⁷ Σύνθετος δείκτης αποτελούμενος από διάφορους δείκτες ΤΠΕ (ηλεκτρονικά διαδικτυακά έντυπα, δικτυακός τόπος, παρακολούθηση υποθέσεων στο διαδίκτυο, ηλεκτρονικά μητρώα, ηλεκτρονική επεξεργασία μικροδιαφορών, ηλεκτρονική επεξεργασία υποθέσεων είσπραξης μη αμφισβητούμενων οφειλών, ηλεκτρονική υποβολή αξιώσεων, βιντεοδιασκέψεις, άλλες διευκολύνσεις ηλεκτρονικής επικοινωνίας) που μετρούν την ύπαρξη των συστημάτων αυτών σε κλίμακα από το 0 έως το 4 (0 = διαθέσιμα σε 0% των δικαστηρίων· 4 = διαθέσιμα στο 100% των δικαστηρίων).

⁸ (0 = διαθέσιμη σε 0% των δικαστηρίων, 4 = διαθέσιμη στο 100% των δικαστηρίων)

Η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας μικροδιαφορών, είτε σε εθνικό είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι σημαντική για τη βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών στη δικαιοσύνη και για την καλύτερη άσκηση των καταναλωτικών τους δικαιωμάτων. Η σημασία των διασυνοριακών διαδικασιών μικροδιαφορών μέσω του διαδικτύου αυξάνεται επίσης λόγω του διασυνοριακού ηλεκτρονικού εμπορίου. Επομένως, ένας από τους πολιτικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η απλούστευση και η επιτάχυνση των διαδικασιών μικροδιαφορών, βελτιώνοντας την επικοινωνία μεταξύ των δικαστικών αρχών και χρησιμοποιώντας με έξυπνο τρόπο τις ΤΠΕ. Τελικός στόχος είναι η μείωση του διοικητικού φόρτου για όλες τις ομάδες χρηστών: δικαστήρια, δικαστικούς παράγοντες και τελικούς χρήστες.

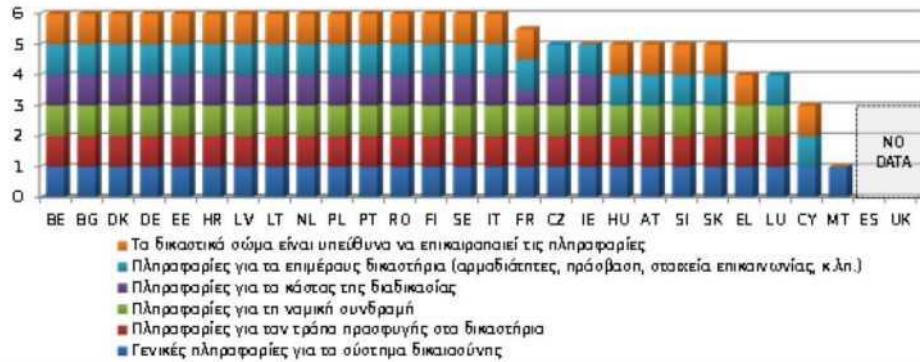

Διάγραμμα 8 Συγκριτική αξιολόγηση των διαδικασιών επίλυσης μικροδιαφορών στο διαδίκτυο (για κάθε κατηγορία 100 μονάδες κατά μέγιστο, συνολικά 700 μονάδες κατά μέγιστο) (European Commission, 2014)

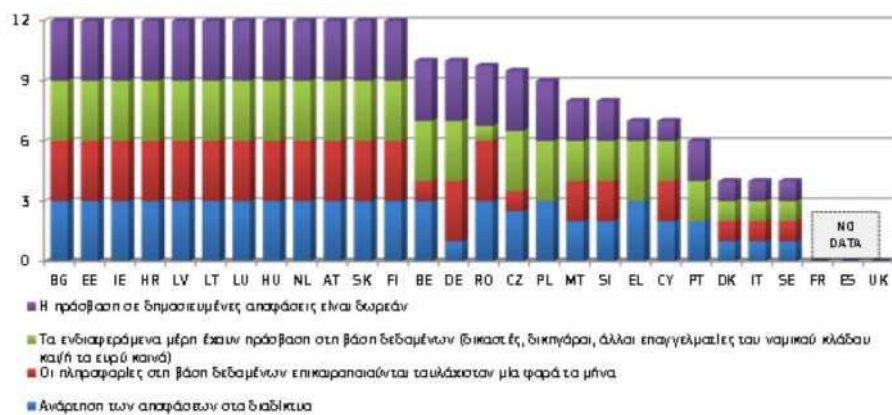
Όπως είναι εμφανές από το διάγραμμα, η Ελλάδα στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των μικροδιαφορών κατατάσσεται στην 19η θέση σε σύνολο 28 κρατών μελών.

Δείκτης: Πολιτικές επικοινωνίας των δικαστηρίων

Οι προσπάθειες επικοινωνίας των δικαστηρίων είναι εξαιρετικά σημαντικές, καθώς βοηθούν τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις για τις οδούς έννομης προστασίας (δικαστικής και μη δικαστικής) και συμβάλλουν στην απαραίτητη εμπιστοσύνη προς το δικαστικό σύστημα.

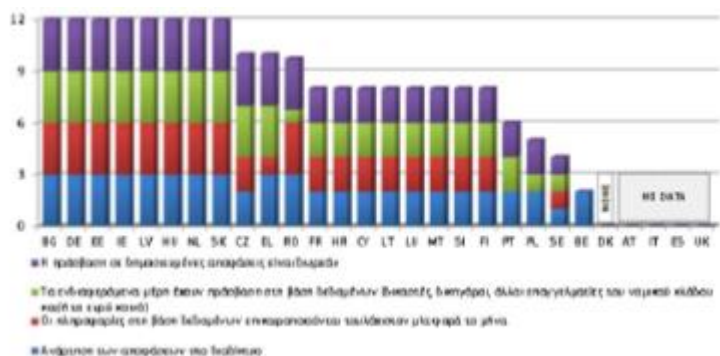
Διάγραμμα 9 Διαθεσιμότητα στο διαδίκτυο πληροφοριών για το δικαστικό σύστημα για το ευρύ κοινό⁹ (European Commission, 2014)

Διάγραμμα 10 Πρόσβαση σε δημοσιευμένες αποφάσεις στο διαδίκτυο (αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας)¹⁰ (European Commission, 2014)

⁹ Καθεμιά από τις κατηγορίες του διαγράμματος βαθμολογείται με 1 μονάδα.

¹⁰ Οι κατηγορίες «Δημοσίευση των αποφάσεων στο διαδίκτυο», «Οι πληροφορίες στη βάση δεδομένων επικαιροποιούνται τουλάχιστον μία φορά το μήνα» και «Η πρόσβαση σε δημοσιευμένες αποφάσεις είναι δωρεάν», βαθμολογούνται με 3 μονάδες, εάν η υπηρεσία είναι διαθέσιμη για όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας (για τον πρώτο, τον δεύτερο και τον τρίτο βαθμό). Εάν η υπηρεσία είναι διαθέσιμη μόνο για ορισμένους βαθμούς δικαιοδοσίας, η αντίστοιχη κατηγορία βαθμολογείται με 1 ή 2 μονάδες. Εάν η υπηρεσία είναι διαθέσιμη μόνο για ορισμένα δικαστήρια, η αντίστοιχη κατηγορία βαθμολογείται με 0,5 μονάδα ανά βαθμό δικαιοδοσίας. Η κατηγορία «Τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν πρόσβαση στη βάση δεδομένων (δικαστές, δικηγόροι, άλλοι επαγγελματίες του νομικού κλάδου και/ή το ευρύ κοινό)» βαθμολογείται με 1 μονάδα όταν καλύπτονται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Εάν το ευρύ κοινό δεν έχει πρόσβαση, δίδεται 0,25 μονάδα για κάθε ενδιαφερόμενο μέρος που έχει πρόσβαση (π.χ. δικαστές = 0,25 μονάδα, δικηγόροι = 0,25 μονάδα, άλλοι επαγγελματίες του νομικού κλάδου = 0,25 μονάδα)

Διάγραμμα 11 Πρόσβαση σε δημοσιευμένες αποφάσεις στο διαδίκτυο* (διοικητικές υποθέσεις, σε όλους τους βαθμούς δικαιοδοσίας) (European Commission, 2014)

Βάσει των τριών προηγούμενων διαγραμμάτων, η Ελλάδα κατατάσσεται πολύ χαμηλά σε ότι αφορά στη δημοσίευση πληροφοριών για τα δικαστήρια, το κόστος των διαδικασιών κλπ, καθώς και στην online διάθεση πληροφοριών και αποφάσεων δικαστηρίων προς το κοινό και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

1.3 Τάσεις που προκύπτουν από τον Πίνακα Επιδόσεων (scoreboard) και πρέπει να ληφθούν υπόψη για τη βελτίωση της θέσης της Ελλάδας

Παρατηρώντας τα στοιχεία που προκύπτουν από τον Πίνακα Επιδόσεων ανά κριτήριο για όλες τις χώρες προκύπτουν τάσεις που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον σχεδιασμό παρεμβάσεων βελτίωσης των εθνικών συστημάτων δικαιοσύνης του ελληνικού συμπεριλαμβανομένου. Συγκεκριμένα παρατηρούνται οι ακόλουθες τάσεις:

- αξιοποίησης σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό των ΤΠΕ για τη διοίκηση και διαχείριση δικαστηρίων αλλά και για την επικοινωνία μεταξύ των δικαστηρίων και των διαδικών χρησιμοποίησης εργαλείων αξιολόγησης για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων, και ευρείας δημοσίευσης ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων για τη λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.
- εφαρμογής ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αξιολόγηση των δικαστικών δραστηριοτήτων
- ηλεκτρονικής διαχείρισης/ επεξεργασίας των μικροδιαφορών

- θέσης στη διάθεση των πολιτών πληροφοριών για τα εθνικά δικαστικά συστήματα, τα αρμόδια κατά περίπτωση δικαστήρια και τη διαδικασία για την προσφυγή σε αυτά, το κόστος δικαστικής προσφυγής και τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες παρέχεται νομική συνδρομή
- αύξησης των οικονομικών πόρων που διαθέτει το κράτος για τη λειτουργία των δικαστηρίων
- ενίσχυσης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης.

1.3.1 Κύριες Αδυναμίες και Δυσλειτουργίες της Διοικητικής Δικαιοσύνης

Οι δυσλειτουργίες της Δικαιοσύνης είναι δυστυχώς πανθομολογούμενες τόσο από θεσμικούς παράγοντες¹¹, όσο και από την επιστημονική κοινότητα¹².

Από το σύνολο των θέσεων και παρατηρήσεων που έχουν κατά καιρούς κατατεθεί, οι κυριότερες αδυναμίες και δυσλειτουργίες της Διοικητικής Δικαιοσύνης συνοψίζονται στις εξής:

1.3.1.1 Συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων

Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δικαστικών σχηματισμών της Χώρας θα επιχειρηθεί μια ανάλυση με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία του έτους 2016 και τον δείκτη του Clearance Rate. Ο συγκεκριμένος δείκτης προτείνεται από τη CEPEJ ως ένας από τους κυριότερους δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης, καθώς συσχετίζει την περαίωση των υποθέσεων με τις εισερχόμενες (εραιωθείσες Υποθέσεις/ Εισερχόμενες Υποθέσεις %). Όταν ο δείκτης >100%,

¹¹ Βλ. για παράδειγμα: δήλωση της Αντιπρόεδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Επιτρόπου Δικαιοσύνης MEMO/14/194 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-194_el.htm και του Έλληνα Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας <http://www.kathimerini.gr/25233/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/k-xatzhdakhs-vasiko-provlhma-gia-tis-ependyseis-to-dysvato-systhma-aponomhs-dikaioсынhs>

¹² βλ. ομιλία Καθηγητή Θεόδωρου Φορτσάκη η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης <http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/563-574%20Fortsakis%202014.pdf>

σημαίνει ότι έχουμε μείωση των εκκρεμών υποθέσεων για τον συγκεκριμένο δικαστικό σχηματισμό.

Διοικητικά Εφετεία

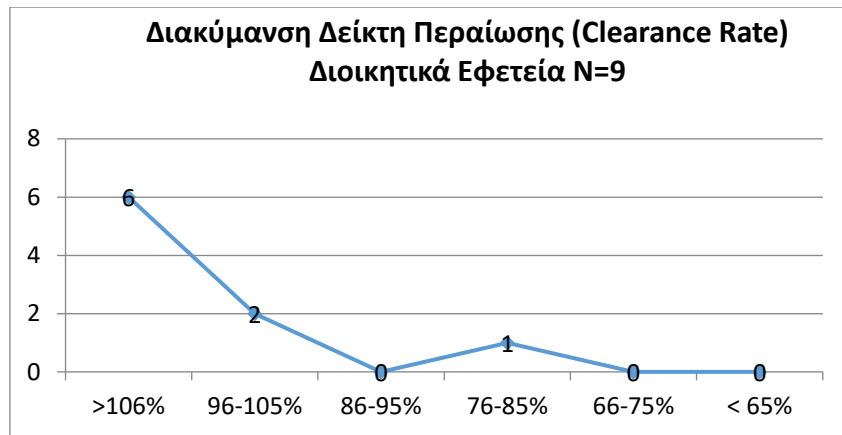
Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2016, οι εισερχόμενες και περαιωθείσες υποθέσεις για τα Διοικητικά Εφετεία της Χώρας διαμορφώθηκαν ως ακολούθως:

Διοικητικά Εφετεία	Εισαχθείσες υποθέσεις 2016	Περαιωθ είσες 2016	Clearance rate
Αθήνας	7.546	7.668	102%
Θεσσαλονίκης	2.504	2.535	101%
Ιωαννίνων	303	326	108%
Κομοτηνής	584	476	82%
Λάρισας	573	794	139%
Πάτρας	815	931	114%
Πειραιά	2.172	2.637	121%
Τρίπολης	677	806	119%
Χανίων	540	694	129%
Σύνολο	15.714	16.867	107%

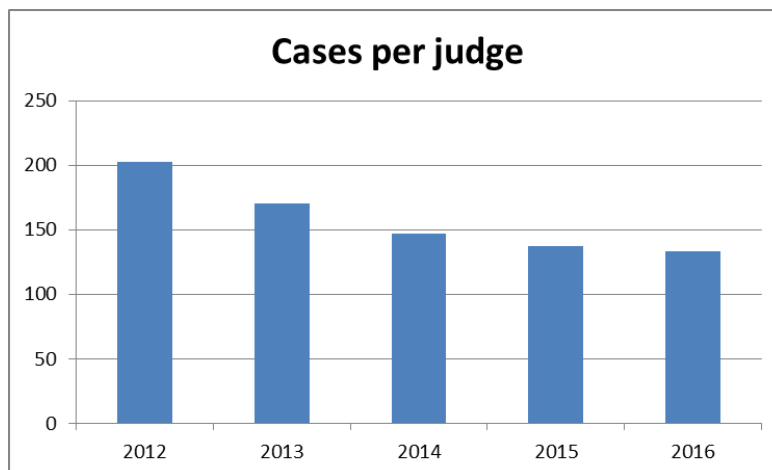
Πηγή: ΥΔΑΔ

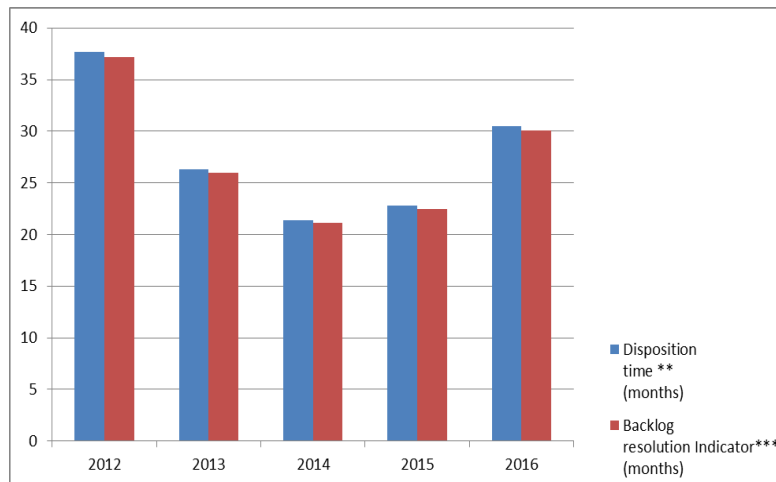
Ο μέσος όρος του δείκτη διαμορφώνεται σε ποσοστό 107%, και τυπική απόκλιση 16%. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η κατανομή συχνοτήτων του δείκτη περαίωσης για τα Διοικητικά Εφετεία της Χώρας. Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτουν τα εξής:

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των Διοικητικών Εφετείων της Χώρας επιτυγχάνει Clearance Rate μεγαλύτερο από 100%. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από το σύνολο των 9 Διοικητικών Εφετείων μόνο 1 έχει clearance rate <100%.

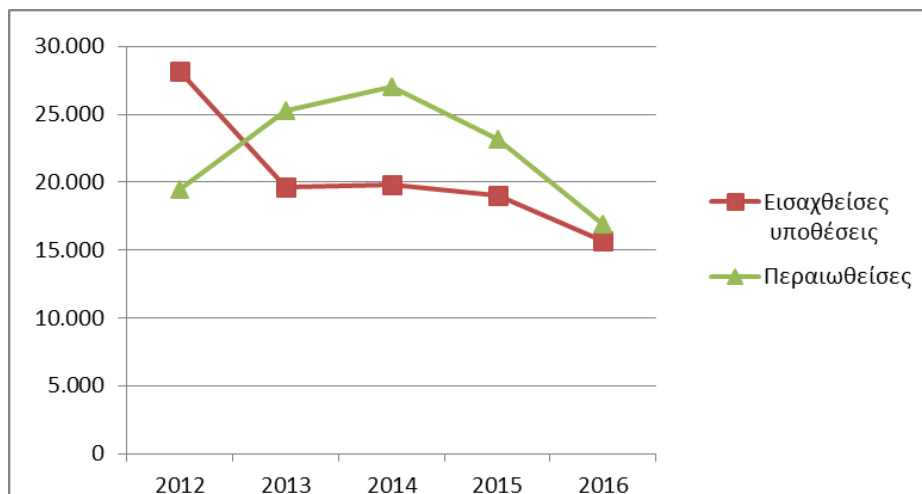

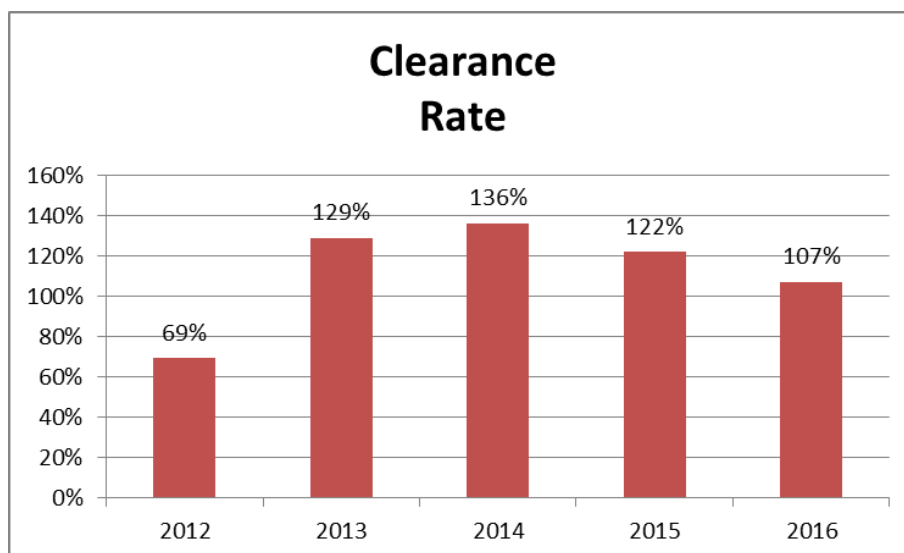
ΕΤΗ	Εκκρεμείς υποθέσεις αρχή	Εισαχθείσες υποθέσεις	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς υποθέσεις τέλους	Clearance Rate	Case Turn over Ratio*	Disposition time ** (months)	Backlog resolution Indicator *** (months)	Judges	CPC****
2012	51.683	28.136	19.492	60.335	69%	32%	38	37,14447	298	202,4664
2013	60.335	19.640	25.281	54.635	129%	46%	26	25,93331	321	170,2025
2014	54.635	19.799	26.996	47.438	136%	57%	21	21,08668	323	146,8669
2015	47.453	19.018	23.195	43.407	122%	53%	23	22,45674	317	136,9306
2016	43.442	15.714	16.867	42.289	107%	40%	31	30,08644	317	133,4038

Πηγή: ΥΔΑΔΑ

Πηγή: ΥΔΑΔ

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία και κατόπιν ανάλυσής τους παρατηρούμε τα ακόλουθα:

- Ο Δείκτης Περαιώσης (ClearanceRate) που επιτυγχάνουν τα Διοικητικά Εφετεία της Χώρας είναι σταθερά >100% από το έτος 2013 και εξής, ενώ η καλύτερη επίδοση επιτυγχάνεται το 2014 με ποσοστό 136%.
- Οι εκκρεμείς υποθέσεις βαίνουν μειούμενες. Σημειώνεται ότι το 2016 οι εκκρεμείς υποθέσεις ανέρχονται σε 42.289 σημειώνοντας μείωση κατά 30% σε σχέση με το 2012.
- Αντίστοιχα βελτιώνεται σημαντικά και ο δείκτης που CPC (pending cases per judge), που το έτος 2016 ανέρχεται σε 133 έναντι 202 το έτος 2012.
- Η βελτιούμενη εικόνα αποτυπώνεται και στους δείκτες Backlog resolution Indicator και Disposition time.

Διοικητικά Πρωτοδικεία.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για το έτος 2016, οι εισερχόμενες και περαιωθείσες υποθέσεις για τα Διοικητικά Πρωτοδικεία της Χώρας διαμορφώθηκαν ως ακολούθως:

Διοικητικά Πρωτοδικεία	Εισαχθείσες υποθέσεις 2016	Περαιωθεί σες 2016	Clearance rate
Αγρινίου	383	435	114%
Αθήνας	17.766	31.552	178%
Αλεξανδρούπολης	539	392	73%
Βέροιας	794	748	94%
Βόλου	719	838	117%
Ηρακλείου	1.692	2.758	163%
Θεσσαλονίκης	7.269	12.195	168%
Ιωαννίνων	908	835	92%
Καβάλας	1.382	1.695	123%
Καλαμάτας	479	769	161%
Κερκύρας	633	610	96%
Κοζάνης	665	1.335	201%
Κομοτηνής	852	872	102%
Κορίνθου	3.074	2.923	95%
Λαμίας	527	1.233	234%
Λάρισας	939	1.505	160%
Λιβαδειάς	896	1.003	112%
Μεσολογγίου	452	388	86%
Μυτιλήνης	494	707	143%
Ναυπλίου	368	374	102%
Πάτρας	1.965	2.817	143%
Πειραιά	4.219	6.869	163%
Πύργου	732	959	131%
Ρόδου	1.472	1.378	94%
Σερρών	482	513	106%
Σύρου	891	1.013	114%
Τρικάλων	918	885	96%
Τρίπολης	924	830	90%
Χαλκίδας	647	613	95%
Χανίων	853	1.485	174%
Σύνολο	53.934	80.529	149%

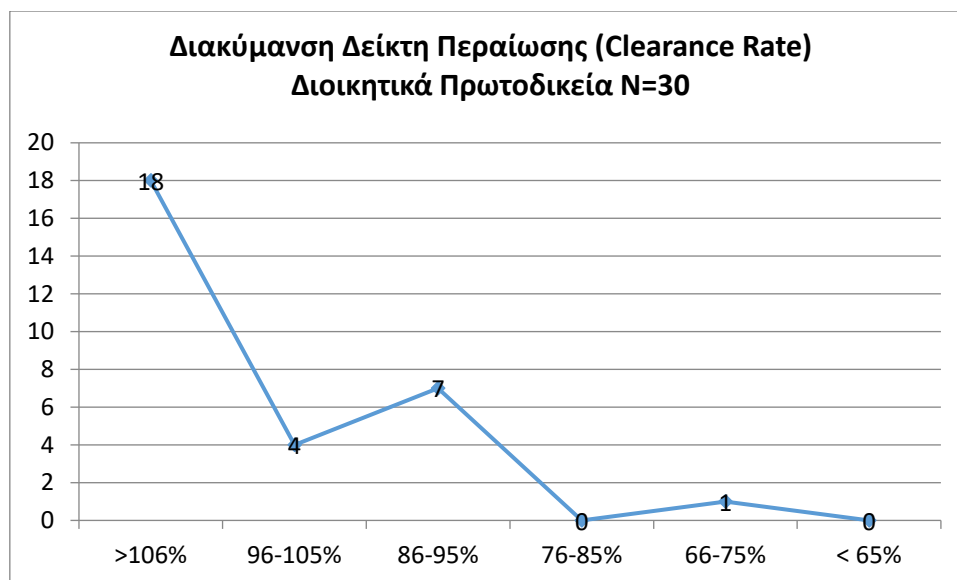
Πηγή: ΥΔΑΔ

Ο μέσος όρος του δείκτη διαμορφώνεται σε ποσοστό 149%, και τυπική απόκλιση 39%. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η κατανομή συχνοτήτων του δείκτη περαίωσης για τα Διοικητικά Πρωτοδικεία της Χώρας.

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτουν τα εξής:

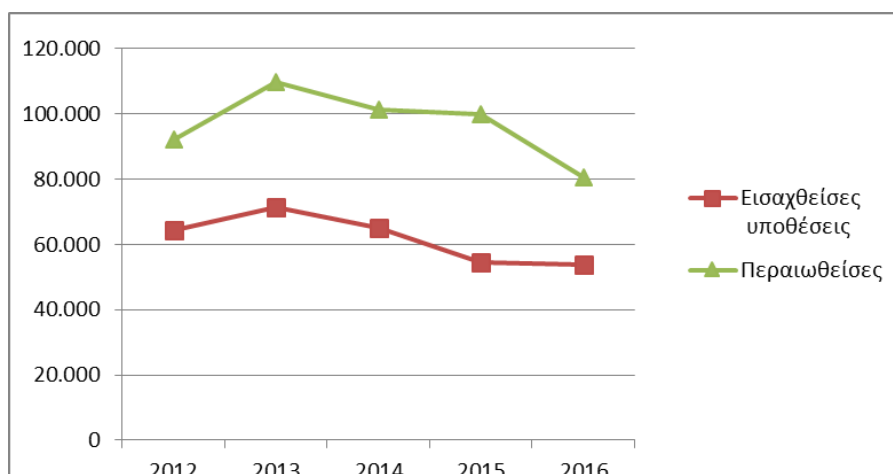
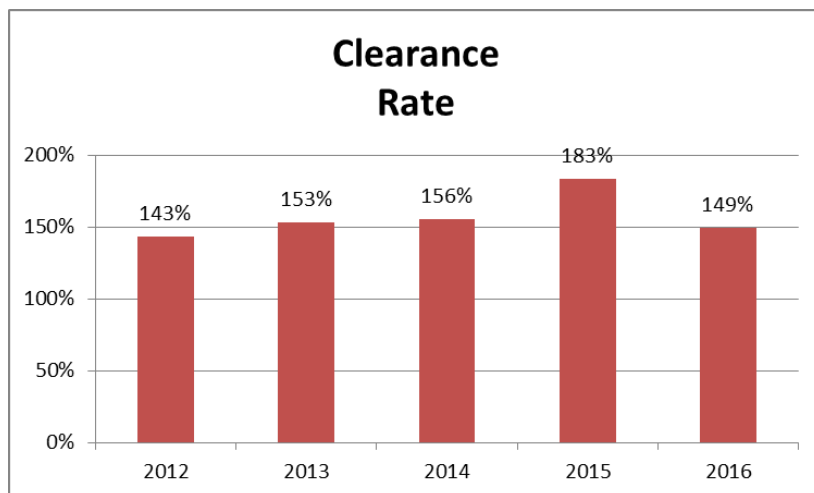
- Για τα 20 από τα 30 Πρωτοδικεία της Χώρας το ποσοστό Clearance Rate είναι >100%.

- Τα παραπάνω Πρωτοδικεία συγκεντρώνουν το 80% της κίνησης των εισερχομένων υποθέσεων για το έτος 2016 και καλύπτουν όλο το γεωγραφικό εύρος της Χώρας.

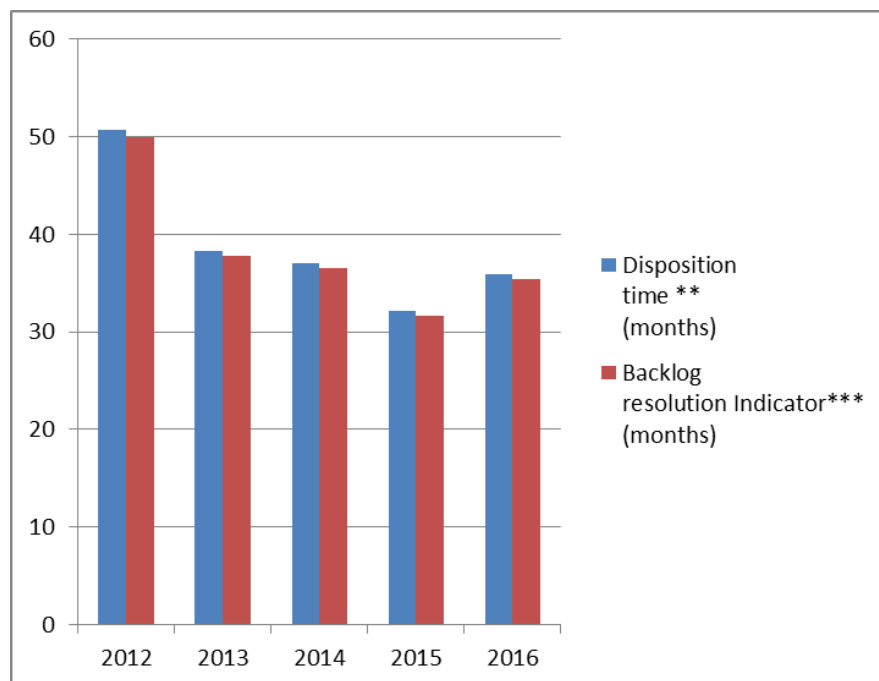
ΕΤΗ	Εκκρεμείς υποθέσεις αρχή	Εισαχθείσες υποθέσεις	Περαιωθείσες	Εκκρεμείς υποθέσεις τέλους	Clearance Rate	Case Turn over Ratio*	Disposition time ** (months)	Backlog resolution Indicator*** (months)	Judges	CPC****
2012	411.193	64.305	92.096	383.402	143%	24%	51	49,95682766	474	808,865
2013	383.402	71.568	109.771	345.199	153%	32%	38	37,73663354	508	679,5256
2014	345.199	65.131	101.467	308.863	156%	33%	37	36,52769866	535	577,314
2015	308.860	54.402	99.763	263.473	183%	38%	32	31,69186973	608	433,3438
2016	263.476	53.934	80.529	237.593	149%	34%	36	35,40483553	604	393,3659

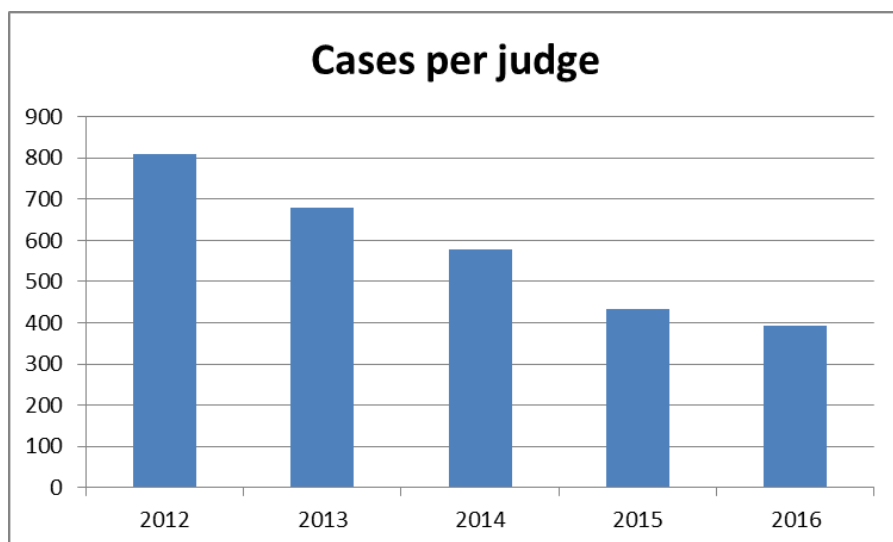
Πηγή: ΥΔΑΑΔ

Πηγή: ΥΔΑΔ

- Ο Δείκτης Περαιώσης (ClearanceRate) που επιτυγχάνουν τα Διοικητικά Πρωτοδικεία της Χώρας είναι σταθερά $>100\%$, ενώ η καλύτερη επίδοση επιτυγχάνεται το 2015 με ποσοστό 183%.
- Οι εκκρεμείς υποθέσεις βαίνουν μειούμενες. Σημειώνεται ότι το 2016 οι εκκρεμείς υποθέσεις ανέρχονται σε 237.593 σημειώνοντας μείωση κατά 38% σε σχέση με το 2012.
- Αντίστοιχα βελτιώνεται σημαντικά και ο δείκτης που CPC (pending cases per judge), που το έτος 2016 ανέρχεται σε 393 έναντι 808 το έτος 2012.
- Η βελτιούμενη εικόνα αποτυπώνεται και στους δείκτες Backlog resolution Indicator και Disposition time.

Πηγή: ΥΔΑΔΔ

Παρά τη βελτίωση της απόδοσης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια οι συνέπειες αυτού του φαινομένου είναι πολλαπλές και έχουν κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο. Οι καθυστερήσεις σε τόσο μεγάλη χρονική απόσταση απειλούν την ασφάλεια δικαίου και θέτουν εν αμφιβόλω το συνταγματικό δικαίωμα του άρθρου 20 του Συντάγματος για παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια.

Σε μεγάλη όμως προβολή έτυχαν και οι οικονομικές συνέπειες της καθυστέρησης της απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η μείωση των εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων αποτέλεσε μια από τις βασικές προτεραιότητες για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, καθώς συνδέθηκε με την απώλεια εσόδων από τον κρατικό φορολογικό μηχανισμό.

Η καθυστέρηση προκαλεί επιβαρύνσεις όμως και στη λειτουργία του δημοσίου τομέα, καθώς μπορεί αφενός να κληθεί να τροποποιήσει ή να ακυρώσει μια διοικητική πράξη με μεγάλη καθυστέρηση, ενώ μπορεί να έχουν ήδη προκληθεί μη αναστρέψιμα αποτελέσματα, ή να τύχει υπέρμετρης αναμονής η υλοποίηση μιας δράσης που μπορεί να είναι άνευ αντικειμένου, μετά την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου.

1.3.1.2 Ελλιπής χρήση ΤΠΕ

Η εισαγωγή τεχνολογικών καινοτομιών μέχρι σήμερα στα διοικητικά δικαστήρια υπήρξε αποσπασματική και χωρίς πρόβλεψη διασύνδεσης και διαλειτουργικότητας. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία πολλών τεμαχισμένων πληροφοριακών συστημάτων

που εξυπηρετούσαν αντίστοιχους σκοπούς (διοικητική υποστήριξη, διαχείριση εγγράφων, τήρηση βάσεων δεδομένων, ηλεκτρονική επικοινωνία) χωρίς να υπάρξει κανένας σχεδιασμός για κοινή χρήση πόρων ΤΠΕ. Το κυριότερο αποτέλεσμα ήταν να υπάρχει μια αύξηση των τεχνολογικών υποδομών, χωρίς αξιοσημείωτη αύξηση της αποδοτικότητας και της ταχύτητας παροχής υπηρεσιών.

Οι κυριότερες αιτίες που προκάλεσαν αυτά τα αποτελέσματα ήταν:

- Το χαμηλό επίπεδο ηλεκτρονικοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών το οποίο σπάνια υπερέβαινε το «Επίπεδο 2»¹³, απαιτούσε τη φυσική παρουσία των ενδιαφερόμενων μερών στους χώρους του φορέα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η κατάθεση του δικογράφου, η οποία καταναλώνει μεγάλο όγκο σε χρόνο και δέσμευση προσωπικού για την παραλαβή και διαβίβαση στα αρμόδια Τμήματα Συνεδριάσεων.

Η ταυτόχρονη τήρηση χειρόγραφου και ηλεκτρονικού συστήματος. Μέχρι την πρόβλεψη για υποχρεωτική διαχείριση των εγγράφων μέσω του ΟΠΣ οι αρμόδιες υπηρεσίες διατηρούσαν παράλληλα ηλεκτρονικά και χειρόγραφα συστήματα, με κατάληξη αντί να βελτιωθούν, να επιβραδυνθούν περαιτέρω οι χρόνοι διεκπεραίωσης. Η θετική εξέλιξη που κυρίως προέκυψε από τις υφιστάμενες παρεχόμενες τεχνολογικές λύσεις, ήταν η εξοικείωση του ανθρώπινου δυναμικού (δικαστικοί λειτουργοί και υπάλληλοι) με τις ΤΠΕ, εξαιτίας και των συχνών προγραμμάτων επιμόρφωσης σε νέες τεχνολογίες.

¹³ Τα επίπεδα ηλεκτρονικής παροχής υπηρεσιών από φορείς ηλεκτρονικής διακυβέρνησης έχει οριστεί σε 5 επίπεδα (βλ. report): Επίπεδο 1: Πληροφόρηση – Δημοσίευση (Information). Επίπεδο 2: Διάδραση – Αλληλεπίδραση (Interaction). Επίπεδο 3: Αμφίδρομη Διάδραση (Two-way interaction). Επίπεδο 4: Συναλλαγή (Transaction). Επίπεδο 5: Προσωποποίηση (Personalization): proactive service delivery και αυτόματη παροχή υπηρεσιών.

1.4 Βέλτιστες πρακτικές

Προκειμένου να μελετηθούν καλές πρακτικές άλλων χωρών η υιοθέτηση των οποίων, θα μπορούσε να βοηθήσει την Ελλάδα στη βελτίωση της ταχύτητας απονομής δικαιοσύνης, της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας και του κόστους απονομής αναφορικά με την αξιοποίηση ΤΠΕ, διερευνώνται εφαρμοσμένες αποδοτικές πρακτικές κατά βάση σε χώρες της ΕΕ αλλά και διεθνώς ιδίως αναφορικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.

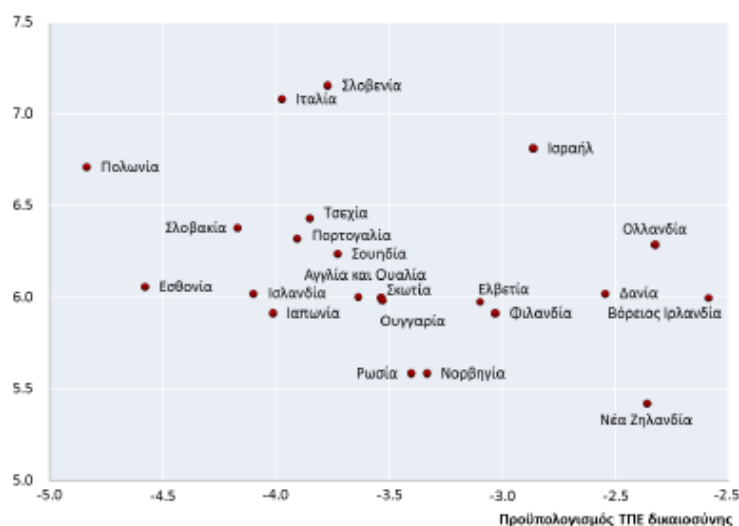
1.4.1 Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Η μείωση της καθυστέρησης, η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δικαστικών λειτουργιών καθώς και η προώθηση της εμπιστοσύνης αναφορικά με το δικαστικό σύστημα, αποτελούν βασικούς στόχους που επιδιώκεται να επιτευχθούν μέσω της χρήσης των νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στον δικαστικό τομέα. (OECD , June 2013)

Η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας ανοίγει νέους ορίζοντες που ήταν αδιανόητοι μόλις πριν από λίγα χρόνια. Σε παγκόσμιο επίπεδο, πολλές θεσμικές μεταρρυθμίσεις έχουν εισαχθεί με στόχο τη χρήση και την ανταλλαγή ηλεκτρονικών δεδομένων και εγγράφων τόσο εντός των εθνικών δικαστικών συστημάτων, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η διαθεσιμότητα των web services, η δυνατότητα on-line διαβούλευσης επί θεμάτων που άπτονται της νομοθεσίας/ νομολογίας, η ηλεκτρονική αρχειοθέτηση, η ηλεκτρονική ανταλλαγή νομικών εγγράφων, είναι μόνο μερικά παραδείγματα που έχουν ωθήσει τις δικαστικές διοικήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο σε αναθεώρηση των τρεχουσών λειτουργικών διαδικασιών.

Η επισκόπηση της διεθνούς εμπειρίας υποδεικνύει ότι τα δικαστικά συστήματα που δαπανούν μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού τους σε επενδύσεις στον τομέα των ΤΠΕ, σημειώνουν κατά μέσο όρο μικρότερη διάρκεια δίκης. Επίσης, διαπιστώνεται ότι η παραγωγικότητα των δικαστών, υπολογισμένη βάσει του αριθμού των υποθέσεων που αναλογούν σε κάθε δικαστή, είναι υψηλότερη σε χώρες που δαπανούν μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού τους στις ΤΠΕ. Η επίδραση στην παραγωγικότητα είναι μεγαλύτερη όταν ο βαθμός εξοικείωσης με τους υπολογιστές της χώρας είναι υψηλότερος.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται ο συσχετισμός μεταξύ του προϋπολογισμού που διατίθεται σε ΤΠΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και της μέσης διάρκειας της δίκης σε επιλεγμένες χώρες του ΟΟΣΑ.

Διάγραμμα 12 Το ποσοστό του προϋπολογισμού για ΤΠΕ στο χώρο της δικαιοσύνης είναι αντιστρόφως ανάλογο της διάρκειας της δίκης (OECD , June 2013)

Σύμφωνα με τις μελέτες της CEPEJ οι χώρες που αξιοποιούν τις ΤΠΕ στα δικαστήρια στο μέγιστο δυνατό βαθμό είναι η Φινλανδία, η Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ουγγαρία και η Εσθονία ενώ υψηλός βαθμός αξιοποίησης συναντάται επίσης στη Γαλλία, στη Γερμανία, στην Σουηδία και στην Ολλανδία. Στο Βέλγιο, στην Ιρλανδία και στην Κροατία ο βαθμός αξιοποίησης είναι μέτριος ενώ σε πολύ χαμηλό επίπεδο βρίσκεται η Ελλάδα, η Κύπρος και η Ουκρανία.

Στις ακόλουθες παραγράφους παρατίθεται ανάλυση των τεχνολογιών που βρίσκουν εφαρμογή τόσο εντός των δικαστηρίων (σχετικά με την υποστήριξη του διοικητικού προσωπικού / δικαστών) όσο και των τεχνολογιών εκείνων που υποστηρίζουν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ δικαστηρίων, αντιδίκων και κοινού.

1.4.2 ΤΠΕ εντός του δικαστηρίου

Οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται εντός των δικαστηρίων μπορούν βάσει της τεχνολογικής και οργανωτικής πολυπλοκότητας τους να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες οι οποίες έχουν ως εξής: (Ceprej, 2016 (13))

- Στις βασικές τεχνολογίες (περιφερειακός εξοπλισμός, επεξεργασία κειμένου, λογιστικά φύλλα και εσωτερικό και εξωτερικό e-mail για τους δικαστικούς λειτουργούς και τους δικαστικούς υπαλλήλους)
- Στις εφαρμογές υποστήριξης του διοικητικού προσωπικού των δικαστηρίων, που περιλαμβάνουν αυτοματοποιημένο μητρώα και συστήματα διαχείρισης υποθέσεων.
- Εργαλεία υποστήριξης δικαστικού λειτουργήματος

1.4.3 Εφαρμογές Υποστήριξης του Διοικητικού Προσωπικού των Δικαστηρίων

Ο ρόλος του διοικητικού κλάδου του δικαστηρίου είναι η διεκπεραίωση μιας σειράς από εργασίες που κυμαίνονται από την παρακολούθηση των υποθέσεων και την τήρηση επίσημων αρχείων όλων των θεμάτων που αφορούν το δικαστήριο έως την αποστολή επίσημων ειδοποιήσεων εκ μέρους του δικαστηρίου. Επιπλέον, το διοικητικό προσωπικό των δικαστηρίων επιτελεί έναν ακόμα σημαντικό ρόλο ως διεπαφή μεταξύ του δικαστή και των άλλων φορέων που συμμετέχουν στην δικαστική διαδικασία.

Ως εκ τούτου, το διοικητικό προσωπικό των δικαστηρίων μεταξύ άλλων αρχειοθετεί και τηρεί τα μητρώα και τα έγγραφα σε συμμόρφωση με τους σχετικούς κώδικες της διαδικασίας, τους νόμους και τους κανονισμούς. Για παράδειγμα, μια αστική υπόθεση ξεκινά όταν ο ενάγων (ή ο δικηγόρος του ενάγοντος) καταθέτει μια κλήτευση ή καταγγελία σε ένα υπάλληλο του δικαστηρίου με οποιοδήποτε τρόπο ορίζει ο νόμος.

Η εν λόγω διαδικασία εμπεριέχει μια σειρά από ενέργειες όπως η παραλαβή και ο τυπικός έλεγχος των εγγράφων που κατέθεσε ο υπάλληλος, η υπάρχουσα τεκμηρίωση κατά τη στιγμή της παραλαβής, η εγγραφή της εκδήλωσης σε δικαστικό πινάκιο και η έκδοση μιας απόδειξης. Όλες αυτές οι ενέργειες απαιτούν χρόνο και πόρους. Στα πλαίσια της υποστήριξης των δραστηριοτήτων των εμπλεκόμενων υπαλλήλων, η τεχνολογία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξοικονόμηση αναγκαίων πόρων αναφορικά με κάθε στάδιο της εκάστοτε δικαστικής διαδικασίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα εφαρμογών που εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία τεχνολογιών είναι τα ακόλουθα:

1.4.3.1 Ηλεκτρονικά Πινάκια/Μητρώα

Παραδοσιακά τα πινάκια καθώς και τα άλλα δικαστικά μητρώα είναι από τους σημαντικότερους πυλώνες του συνόλου των δικαστικών δραστηριοτήτων. Είναι γενικά ευμεγέθη βιβλία, που πρέπει να τηρούνται όχι μόνο για λόγους τυπικής συμμόρφωσης με τους διαδικαστικούς κανόνες, αλλά και λόγους ορθότητας εκτέλεσης των απαιτούμενων ενεργειών που εξασφαλίζουν τα εν λόγω εργαλεία. Επιπλέον, προσφέρουν μια εγγύηση ότι η επίσημη διαδικασία έχει τηρηθεί, π.χ. για τον υπολογισμό οποιασδήποτε χρονικής περιόδου που προβλέπεται ή επιτρέπεται από τους κανονισμούς. Τέλος, επιτρέπουν μια γρήγορη επισκόπηση της κατάστασης της υπόθεσης, χωρίς να χρειάζεται να φυσική πρόσβαση στον φάκελο της υπόθεσης. Από την άλλη πλευρά, τα πινάκια και τα άλλα μητρώα στη φυσική τους μορφή είναι δυσλειτουργικά εργαλεία και παρουσιάζουν πολλούς περιορισμούς. (Cerej, 2016 (13))

Για τους λόγους αυτούς, μια από τις πρώτες εφαρμογές που έχουν αναπτυχθεί για τα δικαστήρια, είναι τα αυτοματοποιημένα μητρώα, τα οποία (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών πινακίων) έχουν επιφέρει δραματικές βελτιώσεις σε αυτό το μέρος των δραστηριοτήτων των δικαστικών γραφείων. Η δυνατότητα πολλαπλών / σύγχρονων καταχωρήσεων - δεδομένων καθώς και η άρση της απαίτησης για επανάληψη της εισαγωγής των ίδιων στοιχείων για κάθε διαφορετικό μητρώο ή σε περίπτωση διακοπής του αρχείου, είναι μερικά μόνο από τα πολλά πλεονεκτήματα των αυτοματοποιημένων μητρώων.

Μια καλώς τηρούμενη βάση δεδομένων ενός αυτοματοποιημένου μητρώου περιέχει σχεδόν όλες τις σημαντικές πληροφορίες σχετικά με κάθε δράση, αιτία ή θέμα που κατατέθηκε στο δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκόμενων μερών, του είδους και του ύψους της απαίτησης, των εγγράφων που κατατέθηκαν και την έκβαση των ακροάσεων και πολλά άλλα. Εχοντας όλα αυτά τα δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, δημιουργείται μια σειρά από επιλογές για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δικαστηρίου.

Οι προαναφερθείσες λειτουργίες αυτοματισμού έχουν αναπτυχθεί για να επιτρέπουν στο χρήστη να συμπληρώσει αυτόματα τα βασικά έγγραφα, όπως κλητεύσεις, εξώδικη ειδοποίηση, εξαγωγή δεδομένων απευθείας από τη βάση δεδομένων, όπως η ημερομηνία της εκδίκασης που έχει κοινοποιηθεί, το όνομα και τη διεύθυνση των

δικηγόρων και των αντιδίκων. Αυτό όχι μόνο μειώνει το φόρτο εργασίας του προσωπικού, αλλά επίσης και τον κίνδυνο λαθών. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αφού δημιουργούνται, τα εν λόγω έγγραφα εκτυπώνονται, υπογράφονται και αποστέλλονται μέσω ταχυδρομείου ή με άλλα μέσα επικοινωνίας.

1.4.3.2 Εφαρμογές Παρακολούθησης Υποθέσεων

Εξέλιξη των αυτοματοποιημένων μητρώων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, αποτελούν τα συστήματα διαχείρισης υποθέσεων (CMS - Case Management Systems). (Cerej, 2016 (13)) Ο εν λόγω τύπος εφαρμογών δεν περιορίζεται στην παροχή ενός ηλεκτρονικού αντιγράφου του φυσικού μητρώου (με βάση το χαρτί), αλλά εισάγει λειτουργίες με στόχο την συνολική διευκόλυνση της διαχείρισης των υποθέσεων. Πρόκειται σαφώς για ένα σημαντικό επίτευγμα καθώς με δεδομένο ότι «ο χρόνος είναι ο πιο κρίσιμος πόρος ενός δικαστηρίου», το CMS βοηθά στη διαχείρισή του.

Επιπλέον, η αποτελεσματική διαχείριση της λειτουργικής ροής των υποθέσεων (που εξυπηρετείται από τις εν λόγω εφαρμογές) καθιστά δυνατή την απονομή δικαιοσύνης, τόσο σε μεμονωμένες υποθέσεις όσο και σε περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται διαφορετικά δικαστικά συστήματα και δικαστήρια, τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό. Η λειτουργικότητα των εν λόγω συστημάτων περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παρακολούθηση και τη διαχείριση των υποθέσεων στο πινάκιο του δικαστηρίου από τη στιγμή που η υπόθεση καταχωρείται μέχρι τη στιγμή που τελικά ολοκληρώνεται μέσω δίκης, διακανονισμού ή άλλως, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι όλες οι υποθέσεις προχωρούν γρήγορα χωρίς περιττές καθυστερήσεις.

Σημειώνεται ότι η εισαγωγή των συστημάτων διαχείρισης των υποθέσεων σε πολλές περιπτώσεις συνέπεσε με την προσπάθεια τυποποίησης των υπάρχουσών εφαρμογών ΤΠΕ και της ενσωμάτωσης των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων. Μια top-down προσέγγιση είχε συχνά χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη και τη διάδοση των νεότερων και πιο προηγμένων εφαρμογών. Σε πολλές περιπτώσεις, ισχυρή αντίσταση στη χρήση των εφαρμογών αυτών είχε παρατηρηθεί από τα ίδια τα δικαστήρια δεδομένου ότι ήδη χρησιμοποιούσαν τα δικά τους συστήματα που ήταν προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες τους και είχαν αναπτύξει τις δεξιότητες και πρακτικές που η εισαγωγή μιας τυποποιημένης εφαρμογής θα διατάρασσε.

Επιπλέον, ενώ οι ανεξάρτητες πρωτοβουλίες είχαν αναπτυχθεί σε τοπικό επίπεδο και συντηρούνταν/ ενημερώνονταν από τοπικούς χρήστες, οι νέες εφαρμογές εισάγονταν προσφέροντας συχνά μια out-of-the-shelf, μη προσαρμόσιμη & plug-and-play λειτουργικότητα, με αποτέλεσμα τη μείωση των κινήτρων των χρηστών και της συμμετοχής αυτών. (Cerej, 2016 (13))

Πιο συγκεκριμένα, μέρος της λειτουργικότητας που προσφέρεται από τα CMS αφορούν αποκλειστικά στη διαχείριση μιας μεμονωμένης υπόθεσης. Αυτές οι λειτουργίες περιλαμβάνουν την υποστήριξη και αυτοματοποίηση του back-office και του διοικητικού έργου του προσωπικού των δικαστηρίων (π.χ. παρακολούθηση υποθέσεων, σχεδιασμός υποθέσεων, διαχείριση εγγράφων, προγραμματισμός των ακροάσεων και υποστήριξη των δικαστικών δραστηριοτήτων).

Άλλες λειτουργίες σχετίζονται περισσότερο με τη ροή των υποθέσεων και την διαχείριση των δικαστηρίων. Σε αυτή την περίπτωση ένα CMS μπορεί να βοηθήσει στην παρακολούθηση της παραγωγικότητας και της απόδοσης των δικαστηρίων, βοηθώντας στον σχεδιασμό - οργάνωση των δικαστικών δραστηριοτήτων και την βέλτιστη κατανομή των πόρων. Τα πιο εξελιγμένα πακέτα CMS συνοψίζουν τη ροή εργασίας του δικαστηρίου σε καθημερινή, εβδομαδιαία και μηνιαία βάση. Είναι σε θέση να εμφανίζουν σε μορφή διαφόρων τύπων γραφημάτων, τη συνολική πληροφορία σχετικά με τις δικαστικές λειτουργίες. Επιπλέον, η παρακολούθηση της τυπολογίας των υποθέσεων λαμβάνοντας υπόψη τον διαθέσιμο χρόνο για εξέταση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να τονίσει κρίσιμες καταστάσεις και αργότερα να υποστηρίξει την κατανομή του προσωπικού, δικαστών και άλλων πόρων.

Επιπροσθέτως, η προσφερόμενη ανάλυση των τάσεων αναφορικά με τον φόρτο εργασίας του δικαστηρίου, μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να προβλέψει τις μελλοντικές τάσεις και ανάγκες και ως εκ τούτου, να βελτιωθεί ο προγραμματισμός και η παρακολούθηση των πιο στρατηγικών δράσεων.

1.4.4 Εργαλεία Υποστήριξης του Δικαστικού Λειτουργήματος

Αρκετές εφαρμογές έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν ή και να αυτοματοποιήσουν τις δραστηριότητες των δικαστών (Cerej, 2016 (13)). Ενώ πολλά από τα εργαλεία που περιγράφονται στην προηγούμενη ενότητα, είναι «οργανωτικά εργαλεία», το μεγαλύτερο μέρος της διαθέσιμης τεχνολογίας για την υποστήριξη των

δραστηριοτήτων των δικαστών, αφορά στην δημιουργία εργαλείων που διευκολύνουν την εργασία τους σε ατομικό επίπεδο. Αυτό οφείλεται σε πολλούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας και της φύσης της εργασίας που επιτελούν. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών μπορεί να επηρεάσει ριζικά την ίδια τη φύση και όχι μόνο την οργάνωση της διοίκησης της δικαιοσύνης, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, δύναται να επηρεάσει επίσης την άσκηση της ίδιας της αρμοδιότητας. Για τους λόγους αυτούς, η υιοθέτηση ενός νέου τεχνολογικού εργαλείου εξαρτάται συχνά από την επιλογή ενός μόνο (ενδιαφερόμενου) δικαστή να το πράξει.

Αν και αυτό είναι επαρκές σε σχέση με επιμέρους (stand-alone) εργαλεία, συχνά δημιουργεί προβλήματα με τις τεχνολογίες που απαιτούν την υιοθέτηση συγκεκριμένης οργανωτικής δομής. Επιπλέον, λόγω της λειτουργικής ανεξαρτησίας τους, οι δικαστές συχνά αναπτύσσουν ατομικές εργασιακές πρακτικές, το πλήθος των οποίων, αυξάνει δραματικά την πολυπλοκότητα του έργου της δημιουργίας οργανωτικών εργαλείων που θα λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των εν λόγω πρακτικών. Σε γενικές γραμμές, οργανωτικά εργαλεία τείνουν να απαιτούν τυποποίηση. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να οδηγήσει σε μία εντονότερη αντίδραση με τη χρήση των τεχνολογιών αυτών.

Οι ΤΠΕ υποστηρίζουν το έργο των δικαστών σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης των δραστηριοτήτων, τη διαχείριση των πληροφοριών, την επανεκδίκαση των υποθέσεων, την παραγωγή εγγράφων και τη λήψη αποφάσεων. Η διεξαγωγή on-line νομικής έρευνας καθώς και η περιήγηση στον αυξανόμενο αριθμό των ιστοσελίδων έχει γίνει όλο και περισσότερο μέρος της καθημερινής δραστηριότητας ενός δικαστή. Η χρήση των μηχανών αναζήτησης και οι τεχνικές εξόρυξης κειμένου έχουν βελτιώσει ιδιαίτερα τόσο την ποιότητα όσο και την αποτελεσματικότητα της νομικής έρευνας. Ακολουθώς περιγράφονται συνοπτικά μερικά παραδείγματα τεχνολογιών που εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία και τα οποία έχουν ως εξής:

1.4.4.1 Ηλεκτρονικό Αρχείο

Το ηλεκτρονικό αρχείο είναι μία συλλογή πληροφοριών που αφορά μια συγκεκριμένη υπόθεση. Το ηλεκτρονικό αρχείο μπορεί να περιέχει πληροφορίες ή μπορεί να είναι ένα σαρωμένο φυσικό έγγραφο. Η χρήση ηλεκτρονικών αρχείων δίνει μεγάλες δυνατότητες αναζήτησης και σχολιασμού και διευκολύνει σημαντικά τη διαχείριση

περίπλοκων πληροφοριών υποστηρίζοντας τους δικαστές στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Επισημαίνεται ωστόσο ότι έως σήμερα, κανένα δικαστικό σύστημα στην Ευρώπη δεν έχει εγκαταλείψει ολοκληρωτικά τη χρήση φυσικών αρχείων.

1.4.4.2 Εφαρμογές Σύνταξης Αποφάσεων

Κάποια προσπάθεια έχει γίνει για να παραχθούν εφαρμογές για την υποστήριξη των δικαστών κατά τη σύνταξη προτάσεων. Σε πολλές περιπτώσεις, τα τυποποιημένα πρότυπα αποφάσεων είναι προγραμματισμένα εκ των προτέρων στο μηχανογραφικό σύστημα. Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της δίκης και αποθηκεύονται στο αυτοματοποιημένο μητρώα ή στο CMS (όπως το όνομα των αντίδικων, των δικηγόρων, γεγονότα, διαδικασία) μπορούν να ανακτηθούν αυτόματα. Στη Φινλανδία, το CMS (Tuomas) επιτρέπει στους δικαστές να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα που περιέχονται στα ηλεκτρονικά έγγραφα που λαμβάνουν τα δικαστήρια για την παραγωγή αποφάσεων (Cepej, 2016 (13)).

Τέτοιου είδους εμπειρίες δεν έχουν, ωστόσο, πάντα αποδειχθεί επιτυχείς. Στην Ιταλία, μια εφαρμογή έχει δημιουργηθεί για να υποστηρίξει τη γραφή των ποινών και των δικαστικών αποφάσεων, την ταξινόμησή τους και την ανάκτηση τους και παρά τη μεγάλη προσπάθεια που γίνεται από το Τμήμα Πληροφορικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, λίγοι μόνο δικαστές χρησιμοποιούν το εν λόγω εργαλείο, ευνοώντας τη χρήση των κοινών επεξεργαστών κειμένου ή ακόμα και της χειρόγραφης σύνταξης των ποινών.

1.4.4.3 Εφαρμογές Υποστήριξης Έκδοσης Αποφάσεων

Μια άλλη κατεύθυνση που έχουν λάβει οι επενδύσεις σε ΤΠΕ στον δικαστικό χώρο, είναι η ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης στην έκδοση αποφάσεων / απόδοση ποινών και αυτόματων συστημάτων εκδίκασης. Τα συστήματα αυτά έχουν ως στόχο να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας και της επικαιρότητας των αποφάσεων, οδηγώντας τους δικαστές να επιβάλουν ποινές οι οποίες είναι πιο ομοιογενείς στο διηνεκές. Ενα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα είναι το Πληροφοριακό Σύστημα Αποφάσεων για το High Court of Justiciary της Σκωτίας. (Cepej, 2016 (13)) . Το σύστημα " χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ για να επιτρέψει στους επιβάλλοντες την οποιαδήποτε ποινή, γρήγορη και εύκολη πρόσβαση σε σχετικές πληροφορίες για την καταδίκη του δικαστηρίου και την επιβολή ποινών σε «παρόμοιες» περιπτώσεις, χωρίς την

τοποθέτηση οποιουδήποτε επίσημου περιορισμού στην άσκηση της δικαστικής εξεμύθειας.

Σε γενικές γραμμές, πάντως, η ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων φαίνεται να δημιουργεί σοβαρά προβλήματα. Αυτό πιθανότατα σχετίζεται με τη φύση και την πολυπλοκότητα των εργασιών σε σύγκριση με τη σημερινή κατάσταση της τεχνολογίας. Η εμπειρία των διαφόρων δικαστικών συστημάτων δείχνει ότι η δικαστική διαδικασία λήψης αποφάσεων περιλαμβάνει ένα σχεδόν άπειρο εύρος μεταβαλλόμενων παραγόντων. Η πολυπλοκότητα, η μεταβλητότητα, η ευελιξία και η διακριτικότητα που αποτελούν τα τυπικά χαρακτηριστικά των δικαστικών αποφάσεων δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστούν με ηλεκτρονικά συστήματα. Μόνο στις πιο απλές περιπτώσεις είναι δυνατή η αυτοματοποιημένη έκδοση αποφάσεων και ακόμα και τότε, η ανθρώπινη συμβολή και η εποπτεία κρίνονται απαραίτητες.

1.4.5 Τεχνολογίες Ακροαματικής Διαδικασίας

Οι Τεχνολογίες Αίθουσας Συνεδριάσεων αφορούν κάθε σύστημα ή μέθοδο που χρησιμοποιεί την τεχνολογία με τη μορφή του ηλεκτρονικού εξοπλισμού έχοντας ως στόχο να προσφέρει ένα σαφές όφελος αναφορικά με την διεξαγωγή της δικαστικής διαδικασίας. Η εφαρμογή των εν λόγω τεχνολογιών, ωστόσο, έχει δύο διαστάσεις. Όταν επιλεγεί προσεκτικά και εφαρμοστεί βάσει μιας καλά σχεδιασμένης εγκατάστασης, μπορεί να προσφέρει μεγάλο όφελος στην αίθουσα του δικαστηρίου, καθώς ενδέχεται να επιταχύνει την διεξαγωγή της δίκης καθώς και να επιφέρει βελτίωση στην ποιότητα της απονεμόμενης δικαιοσύνης, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα τη μείωση του κόστους τόσο για τους διαδίκους και το Δικαστήριο. Από την άλλη πλευρά, αν δεν γίνει σωστά, η τεχνολογία μπορεί να αυξήσει το κόστος, να οδηγήσει σε απώλεια χρόνου, ενώ μπορεί ακόμη και να προκαλέσει τη σύγχυση των συμμετεχόντων στη δικαστική διαδικασία. Παρακάτω αναλύονται χαρακτηριστικά παραδείγματα των τεχνολογιών της εν λόγω διαδικασίας.

1.4.5.1 Συστήματα Τηλεικονοδιάσκεψης

Τα συστήματα για την απομακρυσμένη εμφάνιση, ή τηλεικονοδιάσκεψης επιτρέπουν σε άτομα ή ομάδες ανθρώπων σε διαφορετικές τοποθεσίες για να επικοινωνούν με τη

χρήση εξοπλισμού ήχου και βίντεο. Η τηλεεικονοδιάσκεψη ως μέθοδος είναι τεχνικώς διαθέσιμη εδώ και πολλά χρόνια, ωστόσο οι συνεχείς μειώσεις του κόστους χρήσης την έχουν καταστήσει μια αποδοτική / προσιτή μέθοδο για την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων σε μεγάλες αποστάσεις. Αυτό μειώνει ή εξαλείφει τις καθυστερήσεις και το κόστος λόγω ταξιδιού και χρονικού προγραμματισμού. (Cerej, 2016 (13))

Κάθε σύστημα τηλεεικονοδιάσκεψης περιλαμβάνει τα ίδια βασικά μέρη. Σε γενικές γραμμές, καθένα από αυτά έχει μια ή πολλαπλές κάμερες, για να συλλέξει την εικόνα (βίντεο). Επιπλέον, περιλαμβάνεται ένα σύστημα μικροφώνων για τη συλλογή των ήχων καθώς και μια ή περισσότερες οθόνες για να εμφανιστεί το βίντεο και οι ομιλητές να μεταδώσουν τους ήχους από το άλλο άκρο του της διάσκεψης. Τέλος τα εν λόγω συστήματα διαθέτουν εξοπλισμό επεξεργασίας και μεθόδους μετάδοσης για να πάρουν τον ήχο και βίντεο, να τα συμπίεσουν, και στη συνέχεια να τα αποστείλουν στην απομακρυσμένη τοποθεσία όπου αποσυμπιέζονται και παρουσιάζονται. Σε ότι αφορά στη χρήση των εν λόγω συστημάτων στο πλαίσιο μια ακροαματικής διαδικασίας, η τεχνολογία τηλεεικονοδιάσκεψης επιτρέπει στους μάρτυρες να καταθέσουν στη δίκη του, χωρίς τη φυσική παρουσία τους στην αίθουσα του δικαστηρίου. Σε αντίθεση με τον παραδοσιακό τρόπο κατάθεσης ενός μάρτυρα, κατά την τηλεδιάσκεψη ο μάρτυρας δεν είναι φυσικά παρών στην αίθουσα του δικαστηρίου, αλλά «εικονικά παρόν» με τη χρήση της τεχνολογίας. Αυτό επιτρέπει το μάρτυρα και εκείνων στην αίθουσα του δικαστηρίου για να αλληλεπιδράσουν. (Cerej, 2016 (13))

Οι εφαρμογές της εν λόγω τεχνολογίας προσφέρουν σημαντικά οφέλη μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις όπου απαιτείται κατάθεση εμπειρογνομόνων που βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση προσφέροντας παράλληλα σημαντική εξοικονόμηση χρόνου και κόστους. Η τηλεεικονοδιάσκεψη είναι επίσης χρήσιμη γιατί επιτρέπει την διενέργεια καταθέσεων μαρτύρων που βρίσκονται εκτός εξουσίας κλήτευσης του δικαστηρίου ή και απρόθυμους να παραστούν φυσικά στη δίκη.

1.4.5.2 Συστήματα Παρουσίασης Πειστηρίων

Ένα σύστημα παρουσίασης αποδεικτικών στοιχείων / πειστηρίων επιτρέπει στους δικηγόρους να παρουσιάσουν στους δικαστές, μάρτυρες, έγγραφα και άλλα πειστήρια σε ένα δίκτυο οθονών. Σε μια τυπική διάταξη στην αίθουσα δικαστηρίου, οι οθόνες θα

βρίσκονται μεταξύ άλλων στο βήμα κατάθεσης μαρτύρων καθώς και στην έδρα του δικαστή, καθώς και κοντά στον χώρο του κοινού ώστε να επιτρέπουν στο τελευταίο να παρακολουθήσει τη διαδικασία. (Cerej, 2016 (13))

Το σύστημα παρουσίασης πειστηρίων συνήθως έχει την μορφή μια κονσόλας, ή ενός τροχήλατου rack που βρίσκεται κοντά στο βήμα. Περιλαμβάνει μια κάμερα εγγράφων που χρησιμοποιείται για την εμφάνιση πειστηρίων, καθώς και τρισδιάστατων αντικειμένων. Η κονσόλα ενδεχομένως να έχει δυνατότητα εγγραφής βίντεο και ήχου καθώς επίσης να περιλαμβάνει και εκτυπωτή.

Επιπλέον, φορητοί υπολογιστές μπορούν να συνδεθούν στην κονσόλα του συστήματος επιτρέποντας σε οποιοδήποτε πρόγραμμα λογισμικού που να παρουσιαστεί στις οθόνες της αίθουσα του δικαστηρίου. Το σύστημα προσφέρει την δυνατότητα επεξεργασίας των βίντεο των καταθέσεων έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα απρόσκοπτης προβολής, απαλείφοντας συγκεκριμένα τμήματα όπως ενστάσεις του δικηγόρου, καθώς και μαρτυρίες που ο δικηγόρος δίκη δεν επιθυμεί να παρουσιάσει. Επιπλέον, μπορεί να παρασκευαστεί βίντεο των πιθανών μαρτυριών κατηγορίας σε αναμονή καταστάσεων στις οποίες μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη, και είναι πιο αποτελεσματικό και λιγότερο χρονοβόρο από την αναζήτηση στα έντυπα πρακτικά. Το πρακτικό μπορεί να αναπαραχθεί ταυτόχρονα με το αντίστοιχο απόσπασμα της κατάθεσης σε βίντεο. Τέλος, μια χωρισμένη οθόνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εμφάνιση ενός σχετικού ή αντιφατικού εγγράφου παράλληλα με την κατάθεση του μάρτυρα.

Το σύστημα παρουσίασης πειστηρίων σε γενικές γραμμές είναι πολύ πιο γρήγορο και αποτελεσματικό καθώς και παρέχει μεγαλύτερη σαφήνεια από τις τεχνολογίες που αντικαθιστά, όπως τον κλασσικό πίνακα, τον προβολέα διαφανειών και τους πίνακες αφίσας. Επιπλέον, επιτρέπει στους δικηγόρους να χειριστούν, μεγεθύνουν, τονίζουν και αναδεικνύουν τα τμήματα εκείνα της καταθέσεων/ πειστηρίων για την διαφώτιση των δικαστών χωρίς να αποκλείεται η χρήση των παραδοσιακών μεθόδων παρουσίασης αποδεικτικών στοιχείων οι οποίες μπορεί να έχουν ακόμη θέση στη στρατηγική της δίκης.

1.4.6 ΤΠΕ και τηλεπικοινωνιακή διάδραση μεταξύ δικαστηρίων, αντιδίκων και κοινού

1.4.6.1 Ηλεκτρονική Παροχή Πληροφοριών

Η πιο διαδεδομένη μέθοδος για την παροχή ηλεκτρονικών πληροφοριών είναι η χρήση των ιστοσελίδων στο διαδίκτυο. Τέσσερα βασικά στοιχεία έχει αποδειχθεί ότι είναι κρίσιμα στην ανάλυση και σύγκριση της ηλεκτρονικής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των δικαστηρίων και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών μέσω του διαδικτύου. Τα στοιχεία αυτά είναι: η οργάνωση της παροχής υπηρεσιών web, η πρόσβαση σε πληροφορίες (γραφικά, κλπ), οι χρήστες (τα άτομα, τα αντίδικα μέρη, οι δικηγόροι, οι εμπειρογνώμονες και άλλοι συχνοί χρήστες) και τέλος το περιεχόμενο (τυπολογία υπηρεσίας).

Η οργάνωση της παροχής πληροφοριών μέσω του διαδικτύου από τα δικαστήρια ποικίλλει ευρέως σε όλη την Ευρώπη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η οργάνωση και η παροχή των πληροφοριών του διαδικτύου γίνεται κεντρικά, με τα ανώτατα δικαστήρια, υπουργεία δικαιοσύνης και τα δικαστικά συμβούλια να παίζουν εξέχοντα ρόλο. Σε άλλες περιπτώσεις, η παροχή πληροφοριών γίνεται κατ' εξουσιοδότηση εντός κοινών πλαισίων. Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις, η πλήρης ελευθερία και η τοπική πρωτοβουλία αποτελούν τον κανόνα. Στην Αυστρία, για παράδειγμα, «οι μεμονωμένες ιστοσελίδες δικαστηρίων δεν επιτρέπονται και πληροφορίες σχετικά με τα δικαστήρια διατίθεται μόνο μέσα από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Στην Ολλανδία, το Συμβούλιο Δικαστικών παρέχει ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τα δικαστήρια, τη δικαστική οργάνωση, τις λειτουργίες και τις σχετικές διαδικασίες διαδικασίες. Πολύ περιορισμένα περιθώρια πρωτοβουλιών διατίθενται σε μεμονωμένα δικαστήρια. Σε άλλες χώρες, όπως το Βέλγιο και η Γαλλία, κάθε δικαστήριο μπορεί να αναπτύξει τη δική του ιστοσελίδα, ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Σε ορισμένες άλλες χώρες (π.χ. Φινλανδία, Ιταλία), τα δικαστήρια μπορούν να δημιουργήσουν τη δική τους ιστοσελίδα, χωρίς να ακολουθηθούν κάποιοι συγκεκριμένοι κανόνες. (Cerej, 2016 (13))

Σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, το ευρωπαϊκό τοπίο είναι αρκετά ετερογενές τόσο μεταξύ των χωρών όσο και στο εσωτερικό τους. Ο ολλανδικός

δικαστικός κλάδος, για παράδειγμα, παρέχει ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τα δικαστήρια, τη δικαστική οργάνωση και τις λειτουργίες - διαδικασίες. Η δυνατότητα των χρηστών να βρίσκουν τις πληροφορίες που αναζητούν, καθώς και η αξιοπιστία των πληροφοριών αυτών μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό από περίπτωση σε περίπτωση. Σε περισσότερες από μία από τις παρατηρούμενες περιπτώσεις, η έλλειψη μιας γραμμικής λογικής δομής πρόσβασης σε συγκεκριμένα περιεχόμενα μπορούν να παραπλανήσουν τον χρήστη, οδηγώντας τον σε έτσι μια συνεκτική σπατάλη χρόνου (Cerej, 2016 (13)).

1.4.6.2 Επίσημη Ηλεκτρονική Επικοινωνία

Κατά την τελευταία δεκαετία, οι διοικήσεις των δικαστηρίων σε όλη την Ευρώπη έχουν εξετάσει τη σκοπιμότητα για παροχή δικαστικών υπηρεσιών με ηλεκτρονικά μέσα. Ειδικοί τομείς που εξετάζονται σχετικώς, περιλαμβάνουν την ηλεκτρονική πληρωμή των προστίμων, ηλεκτρονική αρχειοθέτηση, ηλεκτρονικά μέσα για την κοινοποίηση και την επικοινωνία με δικηγόρους και διαδίκους και την πλήρη ηλεκτρονική δίκη. Πολλές χώρες έχουν ξεκινήσει σχετικά πιλοτικά προγράμματα. (Cerej, 2016 (13))

Στόχος των προγραμμάτων αυτών ήταν να αλλάξει ριζικά τον έντυπο χαρακτήρα που διέπει την επίσημη επικοινωνία αναφορικά με τις δικαστικές διαδικασίες για να βελτιώσει και να ενισχύσει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, και να μειώσει την ταλαιπωρία και το κόστος (σε όρους χρόνου, πόρων και χρημάτων) της δικαιοσύνης στους διάδικους και τους νομικούς εκπροσώπους τους. Στη θεωρία, όπου υλοποιείται η ηλεκτρονική δικαιοσύνη, οι δικηγόροι χρησιμοποιώντας έναν υπολογιστή από την εργασία, το σπίτι ή ακόμα και από μια τοποθεσία διακοπών, μπορεί να υποβάλουν ηλεκτρονικά αίτημα, να λάβουν πληροφορίες σχετικά με μια υπόθεση, να λαμβάνει ηλεκτρονικές -ανακοινώσεις, καθώς και να κατεβάζει ηλεκτρονικά έγγραφα που αφορούν την υπόθεση. Αυτός ή αυτή μπορεί να αναζητήσει την επόμενη δικάσιμο σε μια υπόθεση, την εμφάνιση μια σειράς από σημαντικά γεγονότα σχετικά με τις υποθέσεις που παρακολουθεί, ή να λάβει αυτόματα από το δικαστήριο μια υπενθύμιση κάποιας επικείμενης προθεσμίας. Ως εκ τούτου το δικαστήριο κατέστη ανοιχτό 24 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα, τόσο για λόγους ενημέρωσης όσο και για την υποβολή εγγράφων.

Παρά τις προσπάθειες και τη μεγάλη ποσότητα των πόρων που συχνά επενδύονται, σε όλη την Ευρώπη τα έργα αυτά αντιμετωπίζουν δυσκολίες με ελάχιστες εξαιρέσεις συγκεκριμένων συστημάτων με e-Justice χαρακτηριστικά (Tuomas - Φιλανδία, Electronic Legal Communication System -Αυστρία, Money Claims on Line - Αγγλία κτλ)¹⁴.

1.4.7 Λειτουργία Δικαιοσύνης – Διεξαγωγή της δίκης

1.4.7.1 Τήρηση Πρακτικών της Δίκης¹⁵

Ο τρόπος με τον οποίο τηρούνται τα πρακτικά κατά τη διάρκεια μιας δίκης αποτελεί καίριο ζήτημα καθώς επηρεάζεται άμεσα η ποιότητα της απόφασης, ο έλεγχός της από τα ανώτατα δικαστήρια και η γενικότερη αποτελεσματικότητα των διαδικασιών. Οι συμβατικές μέθοδοι είναι η χειρόγραφη καταγραφή -η οποία αποτελεί αρκετά παρωχημένη μέθοδο- και η μαγνητοφώνηση, η οποία συνοδεύεται από από-μαγνητοφώνηση στη συνέχεια.

Η μέθοδος της μαγνητοφώνησης και από-μαγνητοφώνησης είναι ευρέως γνωστή και παραμένει διαδομένη (εφαρμόζεται σε πολλές χώρες της Ευρώπης, ανάμεσα τους και η Ελλάδα¹⁶), παρά το γεγονός απαιτεί κατάλληλο εξοπλισμό (μικρόφωνα, ενισχυτές κλπ) μαζί με το συνεπαγόμενο κόστος, σημαντικό χρόνο για επεξεργασία, και επηρεάζεται σημαντικά από τις συνθήκες που επικρατούν εντός της αίθουσας. Το επίπεδο αποδοτικότητας και αυτοματοποίησης της μεθόδου εξαρτάται πολύ από τον εξοπλισμό, την οργάνωση και την εκπαίδευση του προσωπικού και του δικαστηρίου στην εκάστοτε χώρα.

Μια νέα σχετικά μέθοδος που εφαρμόζεται σε πολλές περιπτώσεις είναι η στενογραφία σε συνδυασμό με κατάλληλο σύστημα λογισμικού. Κατά τη μέθοδο αυτή, ο

¹⁴ Πηγή: CEPEJ Report on "European judicial systems - Edition 2014 (2012 data): efficiency and quality of justice"

¹⁵ α) An Analysis of Court Reporting and Audio Recording in the California Courts, February 27, 2013, Phyllis E. Smith, Court Management Consulting

β) «Συμβολή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης» - Μελέτη Εταιρείας Δικαστικών Μελετών (ΕΔΜ)

¹⁶ Βλ. έργο «Ψηφιακή καταγραφή και διάθεση πρακτικών των δικαστηρίων της χώρας»

στενογράφος αποτυπώνει αυτολεξεί τα λεγόμενα των δικηγόρων, δικαστών, μαρτύρων κλπ. Στις ΗΠΑ (και συγκεκριμένα στην Καλιφόρνια) η μέθοδος αυτή υλοποιείται ως εξής: ο στενογράφος καταγράφει τα λεγόμενα σε ειδικό μηχάνημα συνδεδεμένο με υπολογιστή και κατάλληλο λογισμικό ο οποίος επιτρέπει την αυτόματη μετατροπή τους σε ψηφιακά αρχεία σε κείμενο αναγνώσιμο από τους παράγοντες της δίκης. Η μέθοδος ονομάζεται *Computer-Aided Transcription (CAT)*. Είναι έτσι δυνατή η απευθείας σάρωση των πρακτικών καθώς και η αυτόματη μετάφρασή τους. Γίνεται αντιληπτό ότι χρήση της στενογραφίας έχει τα σημαντικά πλεονεκτήματα ότι αποτυπώνεται σχεδόν κάθε λέξη που λέγεται στη διαδικασία και εξασφαλίζει πρακτικά της συνεδρίασης σε ζωντανό χρόνο, τα οποία είναι άμεσα διαθέσιμα και αξιοποιήσιμα. (Phyllis E. Smith, Court Management Consulting, 2013)

1.4.7.2 Η εκδίκαση των Διαταγών Πληρωμής από ηλεκτρονικό δικαστήριο (e-court) στην Πολωνία

Το XVI th Civil Division του Lublin Regional Court (πλέον το VI th Civil Division του Lublin-West Regional Court -στο Lublin) - γνωστό ως το ηλεκτρονικό δικαστήριο (e-court) ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2010 και εξετάζει υποθέσεις ηλεκτρονικής εντολής πληρωμής που εισήχθησαν στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας της χώρας με Πράξη τον Ιανουάριο του 2009. .

Η δικαιοδοσία του ηλεκτρονικού δικαστηρίου καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια της Πολωνίας, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας ή της έδρας του διαδίκου κατά του οποίου στρέφεται η προσφυγή και αφορά σε εκδίκαση χρηματικών αξιώσεων/ χρηματικής αποζημίωσης (ανεξαρτήτως του ύψους του ποσού διαφοράς), συμπεριλαμβανομένων των αξιώσεων που προκύπτουν από εμπορικές και εργατικές διαφορές, αλλά όχι αξιώσεων που προκύπτουν από οικογενειακές διαφορές. Σημειώνεται ότι η υποβολή αγωγής στο ηλεκτρονικό δικαστήριο αποτελεί εναλλακτική στον παραδοσιακό τρόπο υποβολής αγωγών και δεν είναι υποχρεωτική για τους πολίτες.

Διαδικαστικά, ο ενάγων επικοινωνεί με το συγκεκριμένο δικαστήριο αποκλειστικά ηλεκτρονικά. Αφού εγγραφεί αρχικά στην πλατφόρμα <http://www.e-sad.gov.pl>, μπορεί να επεξεργαστεί και να στείλει την αίτησή του καθώς και περαιτέρω διαδικαστικά

έγγραφα αποκλειστικά ηλεκτρονικά (έγγραφα που στέλνονται μέσω ταχυδρομείου δεν λαμβάνονται υπόψη).

Ο εναγόμενος (ή ο καθ'ού) από την άλλη μπορεί να επιλέξει είτε την ηλεκτρονική επικοινωνία με το δικαστήριο είτε την επικοινωνία με παραδοσιακό τρόπο (αποστολή εγγράφων με ταχυδρομείο). Στην περίπτωση που επιλεγεί ο ηλεκτρονικός τρόπος επικοινωνίας αυτός καθίσταται αυτόματα και αποκλειστικός.

Ο πολυπληθέστερος και συνηθέστερος τύπος υποθέσεων που έχει μέχρι σήμερα εκδικάσει το ηλεκτρονικό δικαστήριο είναι Διαταγές Πληρωμής. Ο δικαστικός υπάλληλος (referendarz) εξετάζει "κεκλεισμένων των θυρών" αν η απαίτηση είναι επαρκής και τεκμηριωμένη (αν υπάρχουν δηλαδή τα απαραίτητα στοιχεία τεκμηρίωσης).

Στη συνέχεια, προετοιμάζεται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος σχέδιο της Εντολής Πληρωμής, το οποίο υπογράφεται από τον υπάλληλο με χρήση ηλεκτρονικής υπογραφής. Η διαταγή πληρωμής αποστέλλεται στον ενάγοντα ηλεκτρονικά ενώ η επίδοση της αγωγής και της διαταγής στον εναγόμενο ή τον καθ' ού πραγματοποιείται με τον παραδοσιακό τρόπο.

Από την 1/10/2011 μέχρι σήμερα, έχουν κατατεθεί στο ηλεκτρονικό δικαστήριο 2.000.000 αγωγές και έχουν εκδοθεί περίπου διαταγές πληρωμής¹⁷

¹⁷ α) <https://www.justice.gov.uk/courts/rd-rotts-bMMmg/court-of-appeal/timl-dmision/questicms-and-answers>

β) <https://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/jud-acc-md/right-2-appeal/>

1.5 Η Στρατηγική του ΥΔΑΔ για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΥΔΑΔ) είναι επιφορτισμένο με την υποστήριξη και διαχείριση μιας εκ των τριών λειτουργιών της ελληνικής Πολιτείας, της δικαστικής καθώς και το σχεδιασμό και την εφαρμογή της σωφρονιστικής πολιτικής της Χώρας. Αποστολή του ΥΔΑΔ, όπως αυτή ενσωματώνεται στον Οργανισμό του Υπουργείου¹⁸, είναι η επιδίωξη της πραγμάτωσης των ακόλουθων δημόσιων σκοπών (αρ.1):

- Η παροχή των μέσων που είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση των οργανωτικών και λειτουργικών αναγκών των δικαστηρίων και η διασφάλιση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστών σύμφωνα με το Σύνταγμα.
- Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της σωφρονιστικής πολιτικής της ελληνικής πολιτείας με γνώμονα το σωφρονισμό, την κοινωνική επανένταξη των πολιτικών που έχουν εκδηλώσει παραβατική συμπεριφορά καθώς και η εφαρμογή διοικητικών δράσεων πρόληψης της εγκληματικότητας.
- Η εναρμόνιση των κανόνων της εσωτερικής έννομης τάξης προς τους κανόνες του διεθνούς δικαίου καθώς και η ανάπτυξη θεσμικών δράσεων για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών και της εν γένει ενδυνάμωσης της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών

Το 2010 υιοθετήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση το «Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής»(ΣΠΟΠ)¹⁹, στο πλαίσιο του μηχανισμού στήριξης που συγκροτήθηκε για την αντιμετώπιση της ελληνικής κρίσης χρέους. Το ΣΠΟΠ είναι ένα από τα κείμενα του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας²⁰ και περιέχει μια σειρά δεσμευτικών

¹⁸ ΠΔ 36/2000 «Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

¹⁹ Memorandum of understanding on specific economic policy conditionality-Greece.

²⁰ Τα άλλα δύο ήταν το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής» (ΜΟΧΠ) και το «Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης» (ΤΜΣ)

προτάσεων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Το κεφάλαιο του ΣΠΟΠ που αναφέρεται στην «Αναμόρφωση του δικαστικού συστήματος για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας»²¹ θέτει ως βασικούς στόχους για τη δικαιοσύνη:

- την αποτελεσματική και έγκαιρη εφαρμογή των συμβάσεων, κανόνων ανταγωνισμού και των δικαστικών αποφάσεων.
- την αύξηση της αποτελεσματικότητας, με την υιοθέτηση οργανωτικών αλλαγών στα δικαστήρια.
- την επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης, εξαλείφοντας τις εκκρεμούσες δικαστικές υποθέσεις και διευκολύνοντας τους εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών.

Οι ανωτέρω στόχοι εξειδικεύονται περαιτέρω με ένα σύνολο δράσεων το οποίο περιλαμβάνει τόσο οριζόντιες δράσεις, όσο και εξειδικευμένες παρεμβάσεις. Ειδικά για την υποχρέωση ανάπτυξης εφαρμογών ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (e-Justice) στα δικαστήρια, το ΥΔΔΑΔ προέβη στην κατάρτιση του «Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση» (ΥΔΔΑΔ, 2014). Σε αυτό συγκεντρώνεται ο προγραμματισμός έργων του ΥΔΔΑΔ για διοικητική αναδιοργάνωση και την εισαγωγή και αξιοποίηση ΤΠΕ.

Αναγνωρίζοντας ότι το εξωτερικό περιβάλλον προσθέτει νέες απαιτήσεις και προκλήσεις σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο θέτει τον προγραμματισμό έργων υπό συγκεκριμένες στρατηγικές προτεραιότητες. Στο επίπεδο της Δικαιοσύνης αυτές είναι (ο.π.,2014)

1. Η παροχή ποιότητας και ταχύτητας υπηρεσιών του δικαστικού συστήματος για τη βέλτιστη εξυπηρέτηση του πολίτη

²¹

Reforming the judicial system to support economic activity

2. Η στήριξη του έργου των στελεχών της Δικαιοσύνης (δικαστικοί λειτουργοί και δικαστικοί υπάλληλοι)
3. Η αποδοτικότητα και η καλή διοίκηση του συστήματος της Δικαιοσύνης
4. Η ανταπόκριση στις ανάγκες της κοινωνίας.

Το ΥΔΑΔ λαμβάνοντας υπόψη την τεθείσα στόχευση, τις ανάγκες που έπρεπε να καλυφθούν και την προηγούμενη εμπειρία, προχώρησε στον προγραμματισμό των έργων διοικητικής αναβάθμισης και ηλεκτρονικής δικαιοσύνης σύμφωνα με συγκεκριμένες στρατηγικές επιλογές. Αυτές συνοψίζονται σε τρεις οι οποίες είναι (ο.π.,2014):

1. **«Εφαρμογή βραχυπρόθεσμων δράσεων σε σημεία όπου θα επιφέρουν τις μέγιστες ωφέλειες»²².** Η χρονική πίεση για άμεσα αποτελέσματα και η μείωση των διαθέσιμων πόρων για υποδομές, οδηγεί στην προτίμηση έργων που θα έχουν άμεση ανταπόκριση. Αυτή η επιλογή γίνεται καθώς οι σύντομες δράσεις θα προετοιμάσουν ευκολότερα τα Δικαστήρια υποδοχής για μέσο και μακροπρόθεσμες δράσεις και μπορούν να προσφέρουν την απαραίτητη τεχνογνωσία στα μεγάλα Διοικητικά Δικαστήρια (ΣτΕ, ΔΠρΑθ) να αξιοποιήσουν την εμπειρία των βραχυπρόθεσμων έργων για μελλοντικά. Τέλος, με γνώμονα τη μέγιστη ωφέλεια θα επιλέγονται εφαρμογές λογισμικού που θα μπορούν να εξυπηρετήσουν αποκεντρωμένα, μέσω διαδικτύου, μεγάλο αριθμό φορέων.
2. **«Εφαρμογή μεσο-μακροπρόθεσμων δράσεων με κεντρικό χαρακτήρα, οικονομίες κλίμακας με στόχο ριζικές βελτιώσεις των τομέων εφαρμογής.»** Τα έργα τα οποία επιλέγονται με μέσο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης θα πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Τέτοιες είναι: α) Η μεγάλη γεωγραφική κάλυψη που θα προσφέρει το έργο β) Να προέρχονται από εμπειρία προηγούμενων βραχυχρόνιων

δράσεων γ) Να αποτελούν έργα που αντιμετωπίζουν συνολικά τον τομέα εφαρμογής τους²³.

3. **«Τήρηση, στο μέτρο του εφικτού, της διεθνούς βέλτιστης πρακτικής κατά την οποία η διοικητική αναδιοργάνωση και βελτιστοποίηση πρέπει να προηγείται της μηχανογράφησης».** Οι όποιες παρεμβάσεις ηλεκτρονικής δικαιοσύνης θα πρέπει σύμφωνα και με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές να έπονται των δράσεων που αφορούν τη βελτιστοποίηση δομών και διαδικασιών. Σε κάθε άλλη περίπτωση θα πρόκειται για «γραφειοκρατική ψηφιοποίηση». Πολλές φορές θα πρέπει η συνεργασία μεταξύ μοντέλων ροής διαδικασιών και μηχανογράφησης να υλοποιούνται παράλληλα, απαιτώντας αυξημένη ευελιξία από όλους τους συνεμπλεκόμενους φορείς.

Η κατεύθυνση που ακολουθούν οι μνημονιακές δεσμεύσεις του ΣΠΟΠ προσθέτουν μια αντίληψη της Διοικητικής Δικαιοσύνης ως μέρους της οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομοκεντρική αυτή οπτική η οποία διέπει και τον *«Πίνακα Αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της Δικαιοσύνης»*, επιδρά μαζί με τους λοιπούς παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος στη στρατηγική του ΥΔΑΔ. Πλέον κριτήρια όπως διοικητική αναδιοργάνωση, διοικητικό κόστος και αποτελεσματικότητα επιδρούν καίρια στο σχεδιασμό της δημόσιας πολιτικής που αφορά τη Δικαιοσύνη..

²³ Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν και τα έργα «Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης» και «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης»

Κεφάλαιο 2^ο : Τα έργα «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης» και «Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής. Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης»

2.1 «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης»

Η πράξη «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης» (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ), περιλαμβάνεται στα συγχρηματοδοτούμενα έργα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Εντάχθηκε το 2013 ²⁴ από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση» στον Άξονα Προτεραιότητας «02 – ΤΠΕ και βελτίωση της ποιότητας ζωής ».

Το ΟΣΔΔΥ-ΔΔ αφορά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς στο χώρο της Διοικητικής Δικαιοσύνης καθώς επηρεάζει το ανθρώπινο δυναμικό των διοικητικών δικαστηρίων, (δικαστικούς λειτουργούς, δικαστικούς γραμματείς) το ΥΔΔΑΔ καθώς και τους δικηγόρους και τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που προσφεύγουν στη Διοικητική Δικαιοσύνη. Οι παρεμβάσεις του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ, πιστές στο πνεύμα μια ολοκληρωμένης πρότασης Ηλεκτρονικής Διοικητικής Δικαιοσύνης προβλέπουν (ΣτΕ,2014):

- Τη δημιουργία ενός «Κεντρικού Συστήματος Διαχείρισης Υποθέσεων», μέσω του οποίου θα καταχωρείται, ταυτοποιείται, αναζητείται, τροποποιείται και παρακολουθείται το σύνολο των υποθέσεων των Διοικητικών Δικαστηρίων της Χώρας. Οι εισερχόμενες υποθέσεις θα είναι επεξεργάσιμες μέσω του μοναδιαίου «Εθνικού Αριθμού Υπόθεσης» με δυνατότητα απομακρυσμένης πρόσβασης και μεταφοράς του ηλεκτρονικού φακέλου δικογραφίας σε άλλο από το καταχωρηθέν δικαστήριο
- Την παροχή μη εμπορικού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τους δικαστικούς λειτουργούς και τους δικαστικούς υπαλλήλους, τα οποία θα αναγνωρίζει ψηφιακά πιστοποιητικά για την ασφαλή ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ των Δικαστηρίων αλλά και τον πολιτών και δημοσίων υπηρεσιών.

²⁴

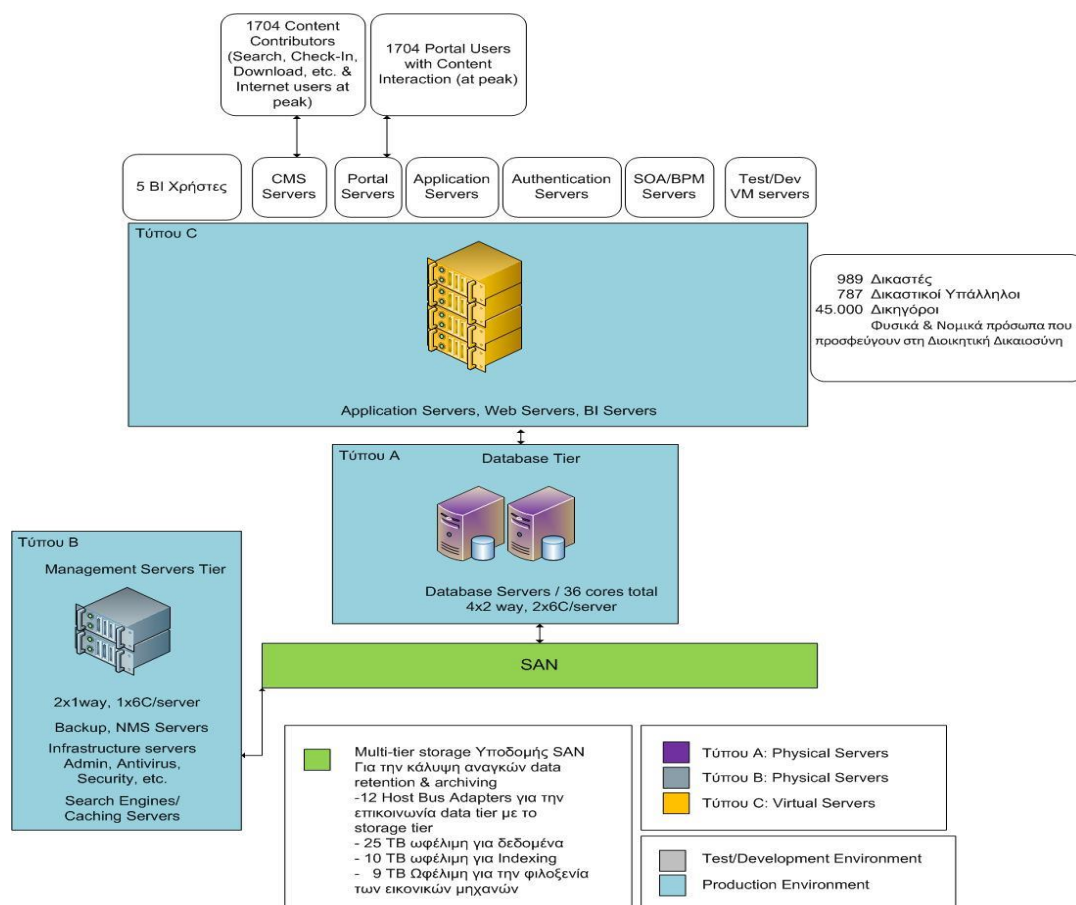
-μετά από πρόσκληση που δημοσιεύτηκε το 2012

- Τη δημιουργία μια κεντρικής βάσης δεδομένων στην οποία θα γίνει μετάπτωση όλων των αποκεντρωμένων βάσεων δεδομένων και θα έχουν διαβαθμισμένη πρόσβαση όλοι οι εμπλεκόμενοι με τη Διοικητική Δικαιοσύνη
- Τη σύσταση και λειτουργία ενός «Ενιαίου Συστήματος Διαχείρισης Νομολογίας» το οποίο αντικατέστησε τις προϋπάρχουσες βάσεις δεδομένων και καλύπτει όλες τις βαθμίδες της Διοικητικής Δικαιοσύνης
- Την επεξεργασία των παραγόμενων στατιστικών στοιχείων μέσω ενός «Κεντρικού Συστήματος Διοικητικής Πληροφόρησης» και τη δυνατότητα παρακολούθησης των στοιχείων μέσω διατύπωσης από διαπιστευμένους χρήστες, παραμετροποιήσιμων ερωτημάτων στη βάση δεδομένων με προκαθορισμένους «Βασικούς Δείκτες Απόδοσης» (Key performance indicators).
- Τη λειτουργία μιας κεντρικής «Διαδικτυακής Πύλης Διοικητικής Δικαιοσύνης» η οποία αντικατέστησε τους προϋπάρχοντες ιστοτόπους και παρέχει στα ενδιαφερόμενα μέρη υπηρεσίες πληροφόρησης και μια σειρά ηλεκτρονικών υπηρεσιών οι οποίες φτάνουν μέχρι το επίπεδο 5 της προσωποποιημένης υπηρεσίας. Επιπλέον είναι το κεντρικό σημείο διασύνδεσης με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές διαδικτυακές εφαρμογές για παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στη Διοικητική Δικαιοσύνη μέσω για παράδειγμα του συστήματος e-codex.
- Την προμήθεια ενός ζεύγους υποδομών ΟΠΣ οι οποίες θα λειτουργούν παράλληλα και θα αποτελούν την κύρια υποδομή (main site) και στην εφεδρική (disaster recovery site) σε διακριτούς χώρους, όπου θα δίνεται η δυνατότητα επαναφοράς του ΟΠΣ σε πλήρη παραγωγική λειτουργία σε περίπτωση αδυναμίας από οποιαδήποτε αιτία της λειτουργίας της κύριας υποδομής.
- Τη σύγκλιση της μηχανογράφησης των Διοικητικών Δικαστηρίων μέσω της αναβάθμισης σε εξοπλισμό και λογισμικό, καθώς επίσης και την εκπαίδευση των χρηστών στις νέες λειτουργίες του συστήματος.
Το νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, δίνει δυνατότητες για μια σειρά υπηρεσιών όπως:
- Ηλεκτρονική δημιουργία και διακίνηση δικαστικών εγγράφων με ασφαλή τρόπο
- Ηλεκτρονική παρακολούθηση των υποθέσεων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας
- Άντληση και επεξεργασία των παραγόμενων στατιστικών στοιχείων από όλα τα Διοικητικά Δικαστήρια
- Διασύνδεση με άλλα ΟΠΣ του Δημοσίου Τομέα και της ΕΕ

- Υπηρεσίες «front office» όπως η ηλεκτρονική κατάθεση και επίδοση δικαστικών εγγράφων καθώς και ηλεκτρονική παρακολούθηση προσωπικών υποθέσεων για κάθε διαδικασία.

Προκειμένου να υλοποιηθούν όλα τα ανωτέρω, για τον σχεδιασμό της λογικής αρχιτεκτονικής συστήματος με συγκεκριμένες αρχές και προϋποθέσεις ελήφθησαν υπόψη (ο.π.,2014):

- Ο σχεδιασμός σε επίπεδο τριών σημείων (επίπεδο Διαχείρισης Δεδομένων, επίπεδο Εφαρμογών & επίπεδο Πρόσβασης/Παρουσίασης)
- Η υιοθέτηση της αρχιτεκτονικής «thin-client» (Nieh,2005), η οποία δε θα επιβαρύνει το χρήστη της εφαρμογής αλλά θα είναι προ-επεξεργάσιμη ως πληροφορία από το ΟΠΣ
- Η ολιστική προσέγγιση του σχεδιασμού των εφαρμογών, καθώς η κεντρική υποδομή θα πρέπει να έχει συχνή διασύνδεση μαζί τους και σε επίπεδο απομακρυσμένων θέσεων. Αυτή η προσέγγιση θα επηρεάσει άμεσα και τα επιλεγθέντα πρωτόκολλα ασφαλείας καθώς θα πρέπει να έχει γίνει αυστηρός καθορισμός ρόλων και δικαιωμάτων χρήσης. Μάλιστα προκρίνεται η αυθεντικοποίηση των χρηστών να γίνεται με μια ελεγχόμενη κεντρική υποδομή εξουσιοδότησης (Dale,1997). Τέλος θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι τα πρωτόκολλα ασφαλείας θα προστατεύουν το σύστημα και από επιθέσεις από τρίτα συστήματα τα οποία διαλειτουργούν με το ΟΠΣ του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ κατά προτίμηση με τη χρήση ζωνών ασφαλείας (DMZs) και με την αποφυγή κατά τον σχεδιασμό σημείων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως «μοναδικά σημεία βλάβης» (single point of failure), δηλαδή σημεία που αν σταματήσουν να λειτουργούν να προσβάλλουν τη συνολική λειτουργικότητα του συστήματος.
- Το σχέδιο μετάβασης των υφιστάμενων συστημάτων με βάση προηγούμενη μελέτη διατηρησιμότητας τόσο σε επίπεδο εξοπλισμού και λογισμικού όσο και σε επίπεδο δεδομένων στις υπάρχουσες βάσεις. Επίσης πρόβλεψη εξασφάλισης της αναβάθμισης και επεκτασιμότητας των συστημάτων ακριβώς λόγω του δυναμικού χαρακτήρα συστημάτων τέτοιου τύπου.

Εικόνα 3 Αρχιτεκτονική Συστήματος ΟΣΔΔΥ-ΔΔ (Πηγή:ΣτΕ)

Το ΟΣΔΔΥ ΔΔ παρέχει ένα σύνολο Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών στους φορείς της Δικαιοσύνης (Δικαστές, Δικηγόροι, Δικαστικοί Υπάλληλοι, κ.λπ.) και στους πολίτες. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα, ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζονται με βάση το επίπεδο αλληλεπίδρασης που παρέχουν.

Ηλεκτρονική Υπηρεσία	Επίπεδο*
Ενημέρωση – πληροφόρηση (στοιχεία δικαστηρίων, εκθέματα πινακίων, κ.λπ.)	1
Παρακολούθηση πορείας υποθέσεων (με ένα κωδικό για όλες τις υποθέσεις του δικηγόρου ανεξάρτητα από δικαστήριο)	3
Ηλεκτρονική κατάθεση ενδίκων μέσων και βοηθημάτων	4
Ηλεκτρονική διακίνηση κλήσεων (από δικαστήριο προς δικαστήριο και φορείς)	3
Ηλεκτρονική κοινοποίηση αποφάσεων στους διαδίκους και τρίτους	5
Ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών	3
Ηλεκτρονική δημοσίευση πινακίου και συνθέσεις δικαστηρίων	2
Γνωσιακή βάση Νομολογίας (Αναζητήσεις σε Νομολογία, Ευρετήρια, κα)	3
Διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα του Δημόσιου Τομέα	3
Στατιστικά και Διοικητική πληροφόρηση	2

*1^ο - Πληροφοριακό, 2^ο - Επικοινωνιακό, 3^ο - Διαδραστικό, 4^ο - Συναλλακτικό, 5^ο - Προσωποποιημένο

Εικόνα 4 Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες ΟΣΔΔΥ ΔΔ (Πηγή ΣΤΕ)

2.2 Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης

Η πράξη «Βελτιστοποίηση της Ροής της Πολιτικής Ποινικής και Διοικητικής Δικαιοσύνης», περιλαμβάνεται στα συγχρηματοδοτούμενα έργα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Εντάχθηκε το 2012²⁵ από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» στον Άξονα Προτεραιότητας «02 - Αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών με τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου και τον ανασχεδιασμό δομών και διαδικασιών στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου».

²⁵ μετά από πρόσκληση που δημοσιεύτηκε το 2011

Ειδικότερα, σε ότι αφορά τον ανασχεδιασμό της ροής της διοικητικής διαδικασίας οι σκοποί που επιδιώκονται είναι κυρίως οι κάτωθι²⁶:

- Ο σχεδιασμός μιας επιχειρησιακής αρχιτεκτονικής της διαδικασίας στη Διοικητική Δικαιοσύνη, η οποία θα εναρμονίζεται με τις δικονομικές προβλέψεις και θα έχει ενιαίο και ολοκληρωμένο προσανατολισμό.
- Η βελτιστοποίηση του συστήματος τόσο σε επίπεδο ροής διαδικασιών όσο και σε διοικητικό-οργανωτικό επίπεδο
- Η ομαλή μετάβαση των διοικητικών δικαστικών υπηρεσιών στο νέο επιχειρησιακό και οργανωτικό μοντέλο
- Σύζευξη των δικονομικών προβλέψεων με τον οργανωτικό σχεδιασμό. Η Διοικητική Δικαιοσύνη θα λειτουργεί ως ένα ενιαίο σύστημα ανεξάρτητα από το είδος της διαδικασίας που λαμβάνει χώρα.
- Μείωση του λειτουργικού κόστους των δικαστηρίων τόσο σε υλικό, όσο και σε χρόνο, μετά την εξάλειψη περιττών αλληλεπικαλύψεων.
- Προετοιμασία για τη μετάβαση σε ένα ψηφιοποιημένο περιβάλλον «δίκης χωρίς χαρτί» (paperless trial)

Η πρόκληση για την υλοποίηση αυτής της προσπάθειας είναι μεγάλη, λόγω μιας σειράς ιδιοτήτων που χαρακτηρίζουν το υπό μελέτη αντικείμενο. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι:

- Η πολυεπίπεδη διάσταση του συστήματος Διοικητικής Δικαιοσύνης. Τα δικαστήρια λειτουργούν ανάλογα με την υπόθεση, ως πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια επίπεδα απονομής δικαιοσύνης, στοιχείο το οποίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ειδικές διατάξεις και όχι από μια γενική πρόβλεψη.
- Η γεωγραφική κατανομή των δικαστηρίων είναι τέτοια που καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια. Κατά συνέπεια η μοναδιαία καταγραφή και ανάλυση ενός τύπου δικαστηρίων θα οδηγήσει σε εσφαλμένα συμπεράσματα.
- Η απουσία ομοιογένειας ανάμεσα ακόμη και σε ομοιόβαθμα δικαστήρια σε πλήθος εντύπων και ρόλων.

²⁶

Σύμφωνα με το Τεχνικό Δελτίο Προτεινόμενης Πράξης (ΤΔΠΠ) της πράξης

- Η επίδραση από εξωτερικούς παράγοντες όπως η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη και των ενωσιακών δικτύων νομοθεσίας και νομολογίας (e-codex)

2.2.1 Μεθοδολογία

Το ΥΔΑΔ με την αξιοποίηση ιδίων ανθρώπινων πόρων μεταξύ άλλων και του γράφοντα, αλλά και τη βοήθεια εξωτερικού αναδόχου, προχώρησε στην αξιοποίηση μεθοδολογιών, εργαλείων και τεχνικών που χρησιμοποιούνται σε έργα αναδιοργάνωσης και ανασχεδιασμού διαδικασιών.

2.2.2 Μεθοδολογία καταγραφής/ανάλυσης διαδικασιών

Το μοντέλο καταγραφής που χρησιμοποιήθηκε αφορά μια μεθοδολογία αποτύπωσης και ανάλυσης διαδικασιών. Η συνήθης προσέγγιση είναι ο διαχωρισμός σε «Διαδικασίες» (processes) και «Δραστηριότητες»/«Εργασίες» (activities/tasks). Η Διαδικασία αποτελείται από τις συνδεδεμένες Δραστηριότητες/«Εργασίες, οι οποίες εκτελούνται σειριακά ή ταυτόχρονα προκειμένου να ολοκληρωθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η Διαδικασία χρησιμοποιεί τις «εισροές» (inputs) που είναι το εισερχόμενο στη διαδικασία στοιχείο (πχ. μια δικαστική αξίωση) που την κινητοποιεί να κάνει τα βήματα και τελικά να παράξει «εκροές» (outputs). Η Διαδικασία ανάλογα με τα παρεχόμενα μέσα μπορεί να εκτελείται χειρογραφικά ή ψηφιακά και να είναι το σύνολο πολλών Δραστηριοτήτων. Μια προσέγγιση για την καταγραφή και βελτίωση της διοικητικής διαδικασίας περιείχε τα εξής μεθοδολογικά στάδια:

- **Την οριοθέτηση των ορίων του υπό ανάλυση συστήματος.** Με αυτό τον τρόπο γίνεται δυνατός ο έλεγχος της συνολικής προσπάθειας καθώς θα υπάρχει συγκεκριμένη έκταση για τη μελέτη του συστήματος.
- **Την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.** Όπως συμβαίνει και στη συγκεκριμένη περίπτωση, η απουσία καταγεγραμμένων διαδικασιών είναι όρος sine qua non για την όποια πρόταση βελτιστοποίησης. Η προηγούμενη οριοθέτηση έχει σημασία και σε αυτό το στάδιο καθώς θα εξαρτηθεί σε ποιο βαθμό ανάλυσης θα προχωρήσει η αποτύπωση. Το επίπεδο βάθους της ανάλυσης μπορεί να ξεκινάει από την καταγραφή συνολικών διαδικασιών σύμφωνα με τον προαναφερθέντα ορισμό και

να φτάνει μέχρι το επίπεδο της περιγραφής βημάτων ανά δραστηριότητα. Το τι θα επιλεγεί κάθε φορά εξαρτάται από το στόχο που έχει τεθεί και το επιτρεπόμενο κόστος σε χρόνο και χρήμα. Επιπλέον, για να αποφευχθεί η εισαγωγή δεδομένων ελλειπών ή ανακριβών απαιτείται η συλλογή στοιχείων από το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό εμπλεκόμενων στις διαδικασίες. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα είναι ο σχεδιασμός διαγραμμάτων ροής που μετά από ανάδραση θα αποτυπώνουν με ακρίβεια την υφιστάμενη κατάσταση.

- **Την αξιολόγηση των καταγεγραμμένων διαδικασιών.** Οι ως άνω ροές διαδικασιών θα γίνουν η «μαγιά» για την αξιολόγησή τους. Η συνήθης αξιολόγηση στοχεύει σε συγκεκριμένα σημεία των διαδικασιών τα οποία μπορεί να προκαλούν καθυστερήσεις ή και να είναι άσκοπα. Τέτοια είναι τα: συχνά σημεία λήψης αποφάσεων, επαναλαμβανόμενα βήματα, βήματα με υπέρμετρη χρονική διάρκεια. Σε αυτό το σημείο γίνεται αντιληπτό ότι η αξιολόγηση απαιτεί τη συνεργασία ειδικών από διαφορετικά επιστημονικά πεδία καθώς απαιτείται και η εμπειρία στις νομικές διατάξεις αλλά και ειδική κατάρτιση στη χρήση μοντέλων επιχειρησιακών διεργασιών (Business Process Management). Με αυτό τον τρόπο θα γίνει ο διαχωρισμός μεταξύ βημάτων ή και ολόκληρων διαδικασιών που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία του φορέα ή εν δυνάμει περιττές.
- **Τις προτάσεις βελτίωσης.** Ο τυχόν έλεγχος της σκοπιμότητας είναι το προκαταρκτικό μέρος της μελέτης βελτιστοποίησης μιας διαδικασίας. Το σημαντικότερο είναι επί των απαιτούμενων διαδικασιών και βημάτων να προταθούν τρόποι που μπορούν να βελτιωθούν. Τέτοιες προτάσεις μπορεί να είναι: α) Απλοποίηση της διαδικασίας, η οποία μπορεί να εκτείνεται από κατάργηση βημάτων και επαναλαμβανόμενων βημάτων μέχρι και του αναπροσδιορισμού των εμπλεκόμενων στη διαδικασία μερών (π.χ. συναρμόδια τμήματα του Δικαστηρίου) β) Προτυποποίηση διαδικασιών με τη χρήση για παράδειγμα μια τυποποιημένης φόρμας ως εισροής γ) Αυτοματοποίηση μιας βέλτιστης διαδικασίας για ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς με τη χρήση τεχνολογικών μέσων. (Παραλίκας, 2014)

2.2.3 Μεθοδολογία διαχείρισης αλλαγών

Η μεταρρύθμιση, ως η αλλαγή η οποία περικλείει την αντίσταση από το σύστημα εφαρμογής, προϋποθέτει και την ύπαρξη σχεδιασμού για το πώς αυτή η μεταβολή θα γίνει ομαλότερα. Μια ολοκληρωμένη μελέτη βελτιστοποίησης θα πρέπει να περιέχει ένα σχέδιο προγράμματος για την αντιμετώπιση των κινδύνων, το πλαίσιο των νομοθετικών παρεμβάσεων που θα απαιτηθούν για την αλλαγή και την ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών των δικαστικών λειτουργών και υπαλλήλων για να ενσωματώσουν τις προτεινόμενες αλλαγές. Κυρίαρχο ρόλο σε αυτή μεθοδολογία κατέχει «η ανάλυση των εμπλεκόμενων μερών» (stakeholder analysis) καθώς εφόσον προσδιοριστούν οι κύριοι εκφραστές της κάθε ομάδας ενδιαφερομένων μερών, θα προταθούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις, ώστε να επιτευχθεί συναίνεση ή εφόσον δεν καθίσταται δυνατό ένα ρεαλιστικό πλάνο μείωσης της επιρροής τους.

2.2.4 Φάσεις

Δυστυχώς, η μέχρι σήμερα προσέγγιση δεν περιλάμβανε μια ανάλυση των δικονομικών διατάξεων σε κάτι πέρα από τη νομική οπτική. Μια πρώτη προσέγγιση τέτοιου τύπου έχει συνημμένα κάποια υποδείγματα διαδικασιών, τα οποία θα λειτουργήσουν περισσότερο ως πρότυπα για την μετέπειτα εκτεταμένη αποτύπωση τους. Για τις διαδικασίες ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων τέτοια υποδείγματα ροών αποτυπώνονταν στους παρακάτω πίνακες:

Ιδρώτης	Δημόσιο	Πρωτοκόλλο Παραλαβής	Επιμελητής	Τμήμα Προσδιορισμού	Αντίταχο τμήμα	Τριμελές δικαστήριο	Εισηγητής	Τμήμα Δημοσιεύσεων	Τμήμα Καθαρογράφου
 39 Παραλαβή Κλήσης	39 Παραλαβή Κλήσης	33 Πρώιμη Εφεση 34 Πρωτοκόλληση Εφεσης 40 Υποβολή Πρόσθετων Στοιχείων	38 Παραλαβή Κλήσεων προς Επίδοση	35 Ορισμός Δικαστηρίου κατά τμήμα και χρονικά	36 Καταχώρηση Φακέλου σε Βιβλίο του Τμήματος 37 Κλήσεις 41 Συμπλήρωση Φακέλου 42 Ανάρτηση Εκθέματος 45 Καταχώρηση Χρεώσεων 50 Παραλαβή Χειρογράφου 51 Έκδοση Απόφασης 53 Καταχώρηση Στοιχείων Δημοσιεύσεως 56 Θέσπιση Προέδρου	43 Σύληψη Υπόθεσης 44 Χρέωση σε Εισηγητή 46 Επεξεργασία Υπόθεσης 47 Εισήγηση 49 Σύναξη Χειρογράφου Απόφασης	48 Διάσκεψη	52 Δημοσίευση	54 Καθαρογράφος
58 Παραλαβή Απόφασης 59 Ασκηση Αίτησης Αναίρεσης 60 Ολοκλήρωση Υπόθεσης 61 Κατάθεση Αίτησης Αναίρεσης			57 Παραλαβή απόφασης προς Επίδοση				55 Θέσπιση Εισηγητή		

Εικόνα 6 Υπόδειγμα Διαδικασίας Ροής Διοικητικού Εφετείου (Πηγή:ΥΔΑΔΔ)

Οι ανωτέρω ροές αποτέλεσε το εφελτήριο για την ομάδα έργου που ασχολήθηκε με την πρόταση ανασχεδιασμού των διαδικασιών, ως προς το πώς θα προχωρήσουν στην καταγραφή των υφιστάμενων διαδικασιών.

Η νέα προσέγγιση, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που προαναφέρθηκε, διασπά το διαχωρισμό μεταξύ της δικονομίας και της διοικητικής υποστήριξης και βλέπει «βήματα». Πλέον το δικόγραφο μετατρέπεται σε ένα «στοιχείο εισόδου» ή σε «έγγραφο», το οποίο προκαλεί μια σειρά από γεγονότα. Η κατηγοριοποίηση μεταξύ των δύο τύπων διαδικασιών θα παίζει πλέον ρόλο ως προς τη μετέπειτα αξιολόγησή τους και όχι στο κομμάτι της καταγραφής. Με αυτή τη μέθοδο ξεκινά μια χαρτογράφηση της Διοικητικής Δικαιοσύνης από τη σκοπιά του συστήματος.

Κάθε διαδικασία θα πρέπει κατ' ελάχιστο να συμπεριλαμβάνει μια σειρά στοιχείων τα οποία είναι (ο.π.,2014):

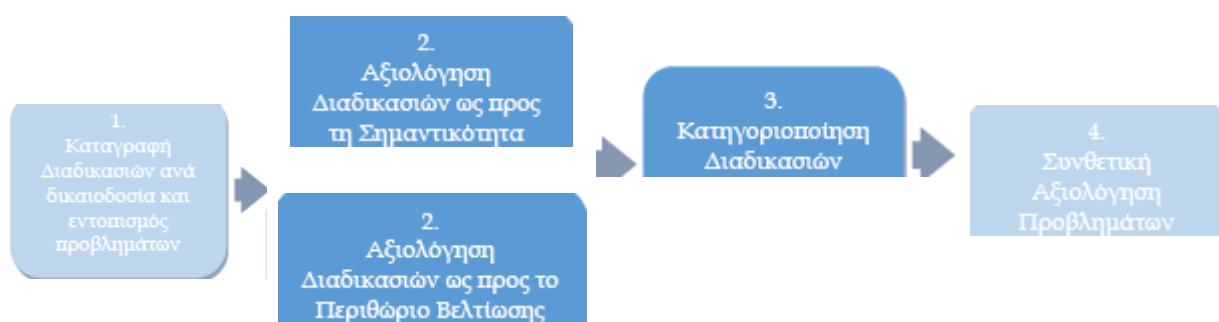
1. Το νομικό πλαίσιο της διαδικασίας
2. Τη ροή εργασίας σε επίπεδο βημάτων σε προτυποποιημένη γραφική απεικόνιση
3. Τις εισόδους και εξόδους των βημάτων της διαδικασίας και το μέγεθος και τη ποσοστιαία αύξηση του τηρούμενου αρχείου ανά βήμα
4. Ανάλυση των ρόλων και των εμπλεκόμενων στη κάθε διαδικασία βάσει αρμοδιότητας
5. Τα έγγραφα και οι διακινούμενες πληροφορίες ανά διαδικασία
6. Περιγραφή των υποδομών ΤΠΕ που λειτουργούν υποστηρικτικά στη διαδικασία

Η καταγραφή περιλαμβάνει ροές διαδικασιών για όλες τις διοικητικές βαθμίδες των δικαστηρίων, καθώς και υποστηρικτικές δομές που τυχόν υπάρχουν.

Κεφάλαιο 3^ο: Μεθοδολογία αξιολόγησης και κατηγοριοποίησης επιλεγμένων διαδικασιών που αφορούν τη Διοικητική Δικαιοσύνη

3.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο εισάγει τη μεθοδολογική προσέγγιση που εφαρμόστηκε κατά την *κατηγοριοποίηση των υφιστάμενων διαδικασιών*. Η κατηγοριοποίηση αυτή πραγματοποιείται προκειμένου, σε συνδυασμό με την *Συνθετική Αξιολόγηση* των προβλημάτων να οδηγηθούμε στην ανάδειξη και καλύτερη δυνατή τεκμηρίωση των προτάσεων. Αρχικά παρουσιάζεται η συγκεκριμένη πρακτική προσέγγιση που εφαρμόστηκε για την αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση των διαδικασιών, όπως συνοψίζεται και στο σχήμα που ακολουθεί. (ΥΔΑΔ , 2016)

Εικόνα 7 Μεθοδολογική προσέγγιση Αξιολόγησης & Κατηγοριοποίησης Υφιστάμενων Διαδικασιών

Προκειμένου να οδηγηθούμε στην κατηγοριοποίηση σε πρώτο στάδιο αξιολογήθηκε η υφιστάμενη κατάσταση των διαδικασιών με χρήση 2 βασικών κριτηρίων που απαρτίζονται από 3 υπο-κριτήρια το καθένα. Η τεκμηριωτική βάση για την αξιολόγηση παρέχεται κυρίως από τις παρατηρήσεις που συγκεντρώθηκαν κατά την καταγραφή και μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης και τα διάφορα προβλήματα που εντοπίστηκαν εκεί . Κατά την αξιολόγηση βαθμολογήθηκε η κάθε διαδικασία ως προς εκείνα τα κριτήρια που έχουν εφαρμογή στην περίπτωση της, με τη χρήση απλής πεντάβαθμης κλίμακας.

Η ολοκλήρωση της αξιολόγησης μας οδήγησε στη δυνατότητα *συνδυαστικής απεικόνισης της κατηγοριοποίησης* ως και προς τις δύο διαστάσεις η οποία διευκολύνει να αξιολογηθούν και να τεθούν προτεραιότητες αναφορικά με τις διαδικασίες που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν. (ΥΔΑΔ , 2016)

3.2 Αξιολόγηση Διαδικασιών

Η αξιολόγηση των καταγεγραμμένων διαδικασιών βασίζεται στην παρουσίαση των προβλημάτων ανά διαδικασία, όπως αναλυτικά κατεγράφησαν:

- κατά τις επισκέψεις σε δικαστήρια της χώρας (συνεντεύξεις δικαστών και στελεχών της Γραμματείας των δικαστηρίων)
- μέσω της έρευνας (δημοσιεύσεις / διαδίκτυο) που πραγματοποιήθηκε για τη μελέτη απόψεων που ήδη έχουν κατατεθεί από το νομικό κόσμο για τα ζητήματα που εντοπίστηκαν
- κατά την καταγραφή βέλτιστων διεθνών πρακτικών

Κατά την αξιολόγησή της η κάθε διαδικασία βαθμολογείται σε κλίμακα 1-5 ως προς τις ακόλουθες δύο διαστάσεις:

α) Σημαντικότητα της διαδικασίας

Η *σημαντικότητα* της διαδικασίας συντίθεται από τα ακόλουθα 3 υπο-κριτήρια (ΥΔΔΑΔ , 2016):

A1: το ποσοστό υποθέσεων και κατ' επέκταση του πληθυσμού που καλύπτει η διαδικασία («εύρος εφαρμογής»). Μία διαδικασία βαθμολογείται με υψηλό βαθμό (4 ή 5) όταν κρίνεται ότι η εφαρμογή της καλύπτει σχετικά μεγάλο ή πολύ μεγάλο αριθμό υποθέσεων και πληθυσμού, όπως για παράδειγμα η διαδικασία της συζήτησης ή της κατάθεσης εισαγωγικού δικογράφου που εφαρμόζονται σχεδόν στο σύνολο των υποθέσεων και βαθμολογούνται με 5, ενώ οι υποθέσεις ασφαλιστικών μέτρων που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ξεπερνούν το 30% της δικαστικής ύλης βαθμολογούνται με 4. Χαμηλός βαθμός (1 ή 2) αποδίδεται όταν κρίνεται ότι αφορά σχετικά λίγες ή πολύ λίγες υποθέσεις και κατ' επέκταση άτομα όπως οι διαδικασίες σφράγισης και αποσφράγισης, η ίδρυση, λειτουργία και διάλυση σωματείου και άλλες.

A2: την κρισιμότητά της από επιστημονική - νομική σκοπιά («κρισιμότητα»). Μείζονος νομικής σημασίας διαδικασίες, συνήθως μεγάλης ή πολύ μεγάλης σοβαρότητας ή/και πολυπλοκότητας, η/και κρισιμότητας, που τυπικά αντιμετωπίζονται από υψηλόβαθμα

δικαστήρια βαθμολογούνται με 4 ή 5 η κατάθεση και ο έλεγχος των αναιρέσεων που αξιολογείται με 4 ή η διαδικασία έκδοσης απόφασης που συναντάται σε όλες τις βαθμίδες και αποτελεί κομβικό σημείο στη ροή απονομής δικαιοσύνης και βαθμολογείται με 5. Αντίστροφα, χαμηλής κρισιμότητας διαδικασίες βαθμολογούνται με 1 ή 2 όπως η διαδικασία σφράγισης / αποσφράγισης, τα σωματεία και οι διαθήκες.

A3: ο όγκος των εκκρεμών υποθέσεων (“backlog”) που έχει συσσωρευθεί και συνδέεται με την εφαρμογή κατά το παρελθόν και μέχρι σήμερα της συγκεκριμένης διαδικασίας («πλήθος εκκρεμοτήτων») και το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί.

Με 4 ή 5 βαθμολογούνται διαδικασίες που με σημαντικό και πολύ σημαντικό όγκο εκκρεμοτήτων, ενώ διαδικασίες χωρίς κανένα ή με μικρό μόνο πρόβλημα με 1 ή 2. Παράδειγμα υψηλού όγκου αποτελεί η διαδικασία των υπερχρεωμένων νοικοκυριών που βαθμολογείται με 5, ενώ αντίθετα χαμηλό όγκο εκκρεμοτήτων εμφανίζουν τα ασφαλιστικά μέτρα που αξιολογούνται με 1, ως προς το υποκριτήριο αυτό.

β) Περιθώριο βελτίωσης της διαδικασίας

Ως περιθώριο βελτίωσης της διαδικασίας ορίζεται το συνολικό δυναμικό βελτίωσής της, που αποτελεί τη συνισταμένη της βελτίωσης που επιτυγχάνεται ως προς τις ακόλουθες βασικές παραμέτρους / υπο-κριτήρια:

B1: το περιθώριο μείωσης χρόνου απονομής της δικαιοσύνης («Μείωση Χρόνου»).

Μια διαδικασία βαθμολογείται με 4 ή 5 όταν εμφανίζεται σημαντική προοπτική επιτάχυνσής της εφόσον η διαδικασία ανασχεδιασθεί και υλοποιηθεί διαφορετικά. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η διαδικασία δημοσίευσης διαθήκης η οποία αν εξαιρεθεί της δικαστικής ύλης θα επιφέρει το μέγιστο περιθώριο βελτίωσης. Αντίθετα διαδικασίες που βαθμολογούνται χαμηλά (1, 2) εμφανίζουν μεγάλη ανελαστικότητα μείωσης χρόνου εντός λογικού πλαισίου ανασχεδιασμού, όπως η πρόσφατα αναθεωρημένη διαδικασία για τη συζήτηση της νέας τακτικής διαδικασίας, ή η διαδικασία ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου.

B2: το περιθώριο μείωσης του κόστους που θα προκληθεί λόγω του ανασχεδιασμού της διαδικασίας («Μείωση Κόστους»). Διαδικασίες που ο ανασχεδιασμός τους μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική μείωση του κόστους εφαρμογής τους που αφορά τόσο την ίδια τη διοίκηση όσο και τους προσφεύγοντες στη δικαιοσύνη πολίτες και επιχειρήσεις βαθμολογούνται με 4 ή 5 όπως η διαδικασία κατάθεσης εισαγωγικού δικογράφου όπου

η καθιέρωση της δυνατότητας κατάθεσης ηλεκτρονικών δικογράφων θα εξοικονομήσει σημαντικό χρόνο αλλά κυρίως κόστος παραγωγής, διαμοιρασμού και τήρησης των φυσικών εγγράφων. Αντίθετα διαδικασίες που δεν εμφανίζουν σήμερα τέτοια προοπτική βαθμολογούνται με 1 ή 2, όπως η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου.

B3: το περιθώριο βελτίωσης της ποιότητας των αποφάσεων που μπορεί να συνδεθεί με τον ανασχεδιασμό της διαδικασίας («Βελτίωση Ποιότητας»). Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικό υποκριτήριο, που αφορά όμως υποσύνολο διαδικασιών. Διαδικασίες που η εφαρμογή τους μπορεί να βελτιώσει αισθητά ή και πολύ αισθητά την απονομή δικαιοσύνης βαθμολογούνται υψηλά (4, 5) ενώ πολύ μικρή ή και μικρή αντίστοιχη προοπτική βαθμολογείται με 1 ή 2.

Κατά την εφαρμογή της παραπάνω προσέγγισης οι διαδικασίες βαθμολογούνται μόνο για όσα από τα παραπάνω υπο-κριτήρια τις αφορούν. Το συνολικό αποτέλεσμα απεικονίζεται σε αραχνοειδές (spider) διάγραμμα, όπως θα δούμε παρακάτω. (ΥΔΑΔ , 2016)

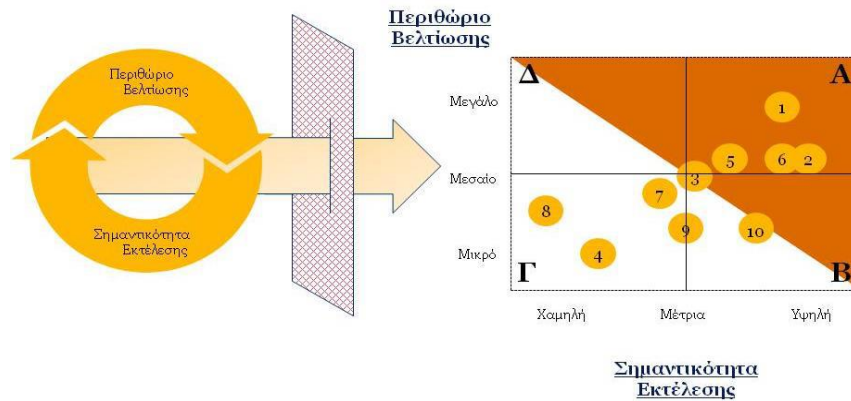
3.3 Συνδυαστική απεικόνιση / κατηγοριοποίηση διαδικασιών

Η συνδυαστική απεικόνιση των διαδικασιών δίνει τη δυνατότητα ταυτόχρονης κατάταξής τους ως και προς τα δύο κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν, δηλαδή τη *σημαντικότητα* και το *περιθώριο βελτίωσης*.

Προϋπόθεση της συνδυαστικής απεικόνισης είναι η εξαγωγή της μέσης βαθμολογίας ανά διαδικασία, για το καθένα από τα δύο βασικά κριτήρια της «Σημαντικότητας» και «Περιθωρίου Βελτίωσης». Ο βαθμός κάθε κριτηρίου εξάγεται ως ο μέσος όρος των βαθμών των υπο-κριτηρίων που το συγκροτούν.

Μετά τον υπολογισμό της βαθμολογίας των διαδικασιών ως προς τα 2 βασικά κριτήρια οι διαδικασίες είναι δυνατόν να κατανεμηθούν σε τέσσερις λογικές ομάδες, ανάλογα με την επίδοσή τους στα κριτήρια αυτά.

Η συνδυαστική απεικόνιση των διαδικασιών σε διάγραμμα δύο αξόνων που εκφράζουν τη σημαντικότητα και το περιθώριο βελτίωσης αντίστοιχα υποστηρίζει με εύληπτο τρόπο την παραπάνω διαδικασία κατάταξης, όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί:

Όπως φαίνεται και από το σχήμα, στο επίπεδο «Περιθωρίου Βελτίωσης» - «Σημαντικότητας» ορίζονται τέσσερις περιοχές («τεταρτημόρια»):

A: Διαδικασίες σχετικά *υψηλής* Σημαντικότητας και σχετικά *μεγάλου* Περιθωρίου Βελτίωσης

B: Διαδικασίες σχετικά *υψηλής* Σημαντικότητας αλλά σχετικά *μικρού* Περιθωρίου Βελτίωσης

Γ: Διαδικασίες σχετικά *χαμηλής* Σημαντικότητας και σχετικά *μικρού* Περιθωρίου Βελτίωσης

Δ: Διαδικασίες σχετικά *μικρής* Σημαντικότητας αλλά σχετικά *μεγάλου* Περιθωρίου Βελτίωσης

Γενικά, οι διαδικασίες που θα ταξινομηθούν στο A' τεταρτημόριο συγκαταλέγονται κατ' αρχήν σε εκείνες που χρήζουν άμεσης βελτιστοποίησης. Η επιλογή μεταξύ των διαδικασιών που ταξινομούνται στο B' και Δ' τεταρτημόριο είναι ένα θέμα προς συζήτηση ενώ για τις διαδικασίες του τεταρτημορίου Γ δε φαίνεται να υπάρχει κατ' αρχήν λόγος να τεθούν σε προτεραιότητα. (ΥΔΑΔ , 2016)

3.4 Περιορισμοί της εφαρμοζόμενης μεθοδολογικής προσέγγισης

Οι κυριότεροι περιορισμοί της μεθοδολογίας που εφαρμόζεται, συνδέονται με τους ακόλουθους γενικούς και ειδικότερους παράγοντες: Η αποτελεσματικότητα και ποιότητα του δικαστικού συστήματος και κατά μείζονα λόγο η βελτίωσή του αποτελεί ιδιαίτερα σύνθετο, διεπιστημονικό ζήτημα που μόνο μερικά μπορεί να αναλυθεί και αντιμετωπισθεί από τη σκοπιά μιας μόνο επιστήμης. Η ειδικότερη αναγωγή του ευρύτερου αυτού ζητήματος στο αρκετά απλούστερο της «απόδοσης», εκφρασμένης

με στατιστικές και ποσοτικές μετρικές των δικαστηρίων και η προσέγγισή του από την οπτική γωνία και με τα μεθοδολογικά εργαλεία της διοικητικής επιστήμης (management) είναι σημαντικό να συμπληρώνεται και να ελέγχεται και από άλλες παράλληλες προσεγγίσεις που εφαρμόζουν τη θεωρητική σκευή και τα αναλυτικά εργαλεία κοινωνικών επιστημών όπως η νομική, η κοινωνιολογία, η πολιτική επιστήμη και η ψυχολογία, οι οποίες εξετάζουν υπό διαφορετική οπτική και εστιάζουν σε διαφορετικό επίπεδο η κάθε μία στα αίτια, συνδέοντάς τα και με θέματα που προκύπτουν από τις αναλύσεις άλλων κοινωνικών υποσυστημάτων που βρίσκονται στο κέντρο της προσοχής τους. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η εξέταση των παραπάνω ζητημάτων, είτε πραγματοποιείται από την πλευρά της διοικητικής επιστήμης είτε από άλλη επιστημονική σκοπιά, θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη της τις απόψεις και την εμπειρία των ανθρώπων που βρίσκονται στον πυρήνα του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης και ασκούν δικαστική κρίση, συχνότατα υπό τις δυσμενείς περιστάσεις που προκαλούν τα προς επίλυση προβλήματα. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Η απουσία συνολικής στρατηγικής για την Ελληνική Δικαιοσύνη δυσκολεύει την ανάπτυξη επιμέρους προσεγγίσεων, συμπεριλαμβανομένης και της «διοικητικής» προσέγγισης, αφού δεν προβάλλονται σαφείς αρχές και κατευθύνσεις οι οποίες θα ενεργοποιούν, θα προσανατολίζουν αλλά και θα δεσμεύουν τις προσεγγίσεις αυτές. Υπό αυτή την έννοια η εκπόνηση στρατηγικής μελέτης αποτελεί προτεραιότητα για το Υπουργείο και η ολοκλήρωσή της θα καλύψει ένα σημαντικό μεθοδολογικό κενό και της παρούσας «διοικητικής» προσέγγισης. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

3.5 Αποτελέσματα Αξιολόγησης Διαδικασιών Διοικητικής Δικαιοδοσίας

3.5.1 Κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου

Η διαδικασία κατάθεσης εισαγωγικού δικογράφου εφαρμόζεται σχεδόν στο σύνολο των διαδικασιών της διοικητικής δικαιοδοσίας και ως εκ τούτου το εύρος εφαρμογής της συγκεκριμένης διαδικασίας είναι το μέγιστο. Παράλληλα η διαδικασία χαρακτηρίζεται χαμηλής κρισιμότητας δεδομένου ότι αφορά στις διοικητικές ενέργειες που πραγματοποιούνται για την καταχώρηση των υποθέσεων. Σήμερα, παρά τη δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής δικογράφων που παρέχει το θεσμικό πλαίσιο και υποστηρίζεται στα μεγάλα δικαστήρια της χώρας πραγματοποιείται σχεδόν αποκλειστικά κατάθεση φυσικών εγγράφων στις γραμματείες των δικαστηρίων. Για

την κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου είναι απαραίτητη η σφράγιση κάθε σελίδας και του πρωτοτύπου αλλά και των αντιγράφων που χρησιμοποιούνται για τις επιδόσεις στους αντίδικους με σαφείς επιπτώσεις στο χρόνο, το κόστος και την παραγωγικότητα απονομής δικαιοσύνης. Επίσης, η πληροφορία της κατάθεσης, σε αρκετές περιπτώσεις τηρείται ταυτόχρονα και ηλεκτρονικά αλλά και χειρόγραφα σε βιβλία, κυρίως λόγω της απαίτησης τήρησης βιβλίων για τις ανάγκες της επιθεώρησης με αποτέλεσμα τη σημαντική επιβάρυνση των δικαστικών υπαλλήλων εις βάρος του συνολικού χρόνου διεκπεραίωσης των υποθέσεων, αλλά και του κόστους λειτουργίας. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

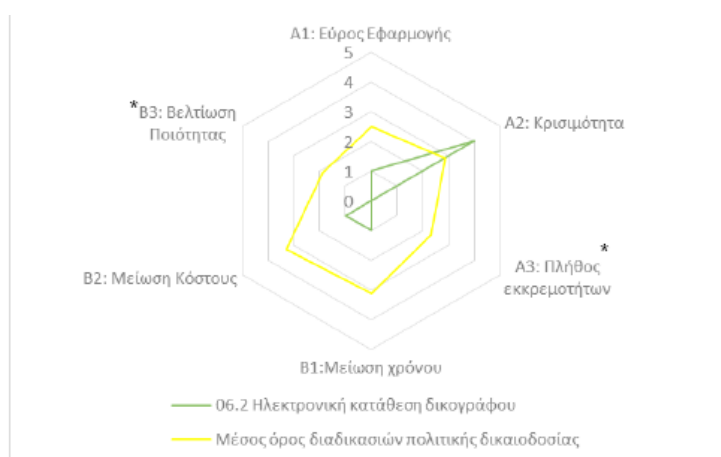
Ο ενδιαφερόμενος καλείται να προμηθευτεί πριν την κατάθεση τα απαραίτητα ένσημα και το γραμμάτιο προκαταβολής δικαστικών εξόδων από τον δικηγορικό σύλλογο/ ιδιώτες και τη Δ.Ο.Υ αντίστοιχα επιφέροντας επιπλέον επιβάρυνση στους χρήστες του συστήματος. Παρατηρείται σημαντική ανομοιογένεια στον τρόπο εκτέλεσης της διαδικασίας μεταξύ των δικαστηρίων, η οποία αποδίδεται στο διαφορετικό βαθμό μηχανοργάνωσης που χαρακτηρίζει κάθε δικαστήριο. Η πλήρης μηχανοργάνωση των δικαστηρίων αναμένεται να επιφέρει σημαντική βελτίωση στο χρόνο και το κόστος απονομής δικαιοσύνης. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Διάγραμμα 13 Κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου

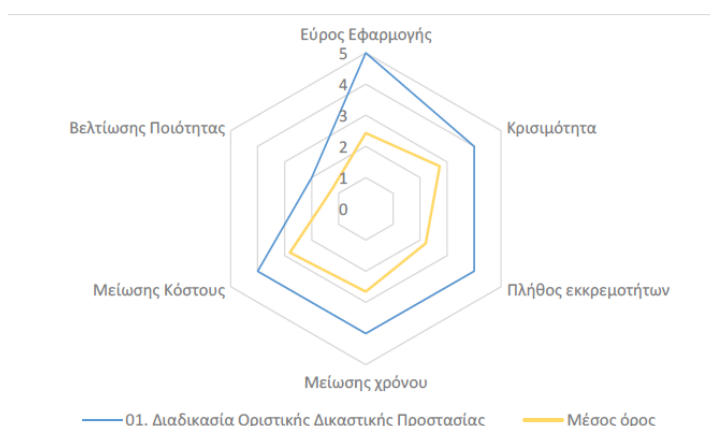
3.5.2 Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου

Στα Πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης υπάρχει η δυνατότητα κατάθεσης ηλεκτρονικού δικογράφου από το 2012 και ηλεκτρονικής πληρωμής των τελών. Ωστόσο το ποσοστό των δικηγόρων που αξιοποιούν αυτή τη δυνατότητα και υποβάλλουν ηλεκτρονικά τα δικόγραφα είναι σχεδόν μηδενικό. Η υψηλή κρισιμότητα της διαδικασίας έγκειται στα οφέλη από την αποφόρτιση των δικαστηρίων και της επιβάρυνσης των χρηστών που θα προκύψουν από την ευρεία εφαρμογή της ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου. Εκτιμάται πως η διαδικασία δεν έχει ιδιαίτερα περιθώρια βελτίωσης, αντίθετα πρέπει να πραγματοποιηθούν ενέργειες για την ει δυνατόν καθολική εφαρμογή της. Ακόμα, περιθώρια βελτίωσης διαπιστώνονται στην επέκταση του εύρους εφαρμογής της διαδικασίας, καθώς σήμερα υποστηρίζει μόνο την κατάθεση εισαγωγικού δικογράφου και όχι άλλων δικογράφων που η κατάθεση τους είναι απαραίτητη για τη συνέχιση μίας υπόθεσης. (ΥΔΑΔ , 2016)

Διάγραμμα 14 Ηλεκτρονική κατάθεση Δικογράφου

3.5.3 Διαδικασία Οριστικής Δικαστικής Προστασίας

Διάγραμμα 15 Διαδικασία Οριστικής Δικαστικής Προστασίας

Η διαδικασία αφορά στην άσκηση των κύριων ένδικων βοηθημάτων και μέσων στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Η προδικασία και κύρια διαδικασία περιγράφεται από τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και αφορά στην μεγάλη πλειοψηφία των διοικητικών διαφορών που εκκρεμούν στα διοικητικά δικαστήρια. Ενώ τα τελευταία χρόνια έχουν τεθεί σε εφαρμογή μέτρα προς την κατεύθυνση της αποσυμφόρησης των διοικητικών δικαστηρίων, οι επιπτώσεις/επιτυχία των οποίων δεν έχει ακόμα αποτιμηθεί, ο συνολικός όγκος των εκκρεμών υποθέσεων στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια για την παροχή οριστικής δικαστικής προστασίας εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος της δικαστικής ύλης. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Με βάση την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, εντοπίζονται σημαντικές καθυστερήσεις σε αρκετά βήματα της διαδικασίας, και κυρίως: στον προσδιορισμό της υπόθεσης, στην προσκόμιση του διοικητικού φακέλου και στη συγκέντρωση της δικογραφίας συνολικά, στην καθαρογραφή, στις κλητεύσεις και στις επιδόσεις προς τους διαδίκους. Τα προβλήματα αυτά δεν αποδίδονται μόνο στο μεγάλο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων που αντιμετωπίζουν τα δικαστήρια αλλά και, μεταξύ άλλων, στην υποστελέχωση αναφορικά με τους δικαστές και, τους δικαστικούς υπαλλήλους, στην ελλιπή υποστήριξη του έργου των δικαστών, στην απουσία προδικαστικού σταδίου ελέγχου της δικογραφίας, στην αδυναμία έγκαιρης ανταπόκρισης της διοίκησης στην παροχή των απαιτούμενων στοιχείων, κα. Συνεπώς, εντοπίζονται σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του χρόνου απονομής δικαιοσύνης στη συγκεκριμένη διαδικασία. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Το περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά στο κόστος απονομής δικαιοσύνης κρίνεται ως σημαντικό. Βελτιώσεις σε βήματα της διαδικασίας όπως η αυτοματοποίηση κλητεύσεων προς το Δημόσιο και η ηλεκτρονική πρόσβαση σε έγγραφα και δικογραφίες μεταξύ δικαστηρίων -τηρούμενων των απαραίτητων δικλίδων ασφαλείας - θα μπορούσαν να επιφέρουν σημαντικές εξοικονομήσεις στο δικαστικό σύστημα και ουσιαστική επιτάχυνση στη διαδικασία. Επίσης, η αξιοποίηση της διάταξης του Ν.4055/2012 περί ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων θα μπορούσε να επιφέρει σημαντική εξοικονόμηση για τους ιδιώτες διαδίκους, καθώς να διευκολύνει σημαντικά τη συναλλαγή πολιτών με το δικαστικό σύστημα. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Τέλος, επισημαίνεται ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία τα οποία να τεκμηριώνουν επαρκώς το στοιχείο της ποιότητας στις διαδικασίες των διοικητικών δικαστηρίων. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο φόρτος εργασίας των δικαστών, ειδικά στα διοικητικά πρωτοδικεία, έχει αυξηθεί σημαντικά, κυρίως λόγω της μεταφοράς αρμοδιοτήτων σε αυτά για λόγους αποσυμφόρησης.. Επίσης, η χρέωση/κατανομή των υποθέσεων δεν γίνεται με τυχαίο αυτοματοποιημένο τρόπο λαμβάνοντας υπόψη τις ποιοτικές και ποσοτικές διαστάσεις των υποθέσεων, γεγονός που δύναται να οδηγήσει σε ανισοκατανομή των υποθέσεων και υπερφόρτωση των δικαστών. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

3.5.4 Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977)

Διάγραμμα 16 . Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977)

Η διαδικασία αφορά στην εκδίκαση αιτήσεων ακύρωσης κατά ατομικών πράξεων διοικητικών αρχών του Ν.702/1977. Η διαδικασία αφορά σε μεγάλο αριθμό υποθέσεων

η εισροή των οποίων επηρεάζεται άμεσα από το συνεχώς μεταβαλλόμενο και πολύπλοκο θεσμικό πλαίσιο, καθώς και από τις εν γένει παθογένειες της Ελληνικής Διοίκησης η οποία πολλές φορές εφαρμόζει λανθασμένα τις οικείες διατάξεις.

Οι αιτήσεις ακύρωσης αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό των υποθέσεων που εκκρεμούν στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Εντοπίζονται αντίστοιχες καθυστερήσεις με τη διαδικασία οριστικής δικαστικής προστασίας (πχ στον προσδιορισμό, στη συγκέντρωση δικογραφίας, στις κλητεύσεις και επιδόσεις κα), καθώς η εκδίκαση γίνεται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Όσον αφορά στο περιθώριο μείωσης κόστους στη συγκεκριμένη διαδικασία, βελτιώσεις όπως αυτές που αναφέρθηκαν στην κύρια διαδικασία (Διαδικασία Οριστικής Δικαστικής Προστασίας) έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή και θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίδραση στον εξορθολογισμό του κόστους για το δικαστικό σύστημα. (ΥΔΑΔ , 2016)

Σχετικά με την ποιότητα απονομής δικαιοσύνης δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία τα οποία να τεκμηριώνουν επαρκώς το στοιχείο της ποιότητας στη συγκεκριμένη διαδικασία. Παρόλα αυτά, πρέπει να επισημανθεί ότι η εκδίκαση ακυρωτικών υποθέσεων προϋποθέτει ένα βαθμό εξειδίκευσης και μελέτης από το διοικητικό δικαστή, καθώς διαφοροποιείται από την εκδίκαση άλλων υποθέσεων. Η εξειδίκευση αυτή δεν προβλέπεται κατά την αλλαγή αντικειμένου των δικαστών (πχ από τμήματα ουσίας σε ακυρωτικά τμήματα) αλλά επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή, ο οποίος αφιερώνει σημαντικό μέρος του προσωπικού του χρόνου στη μελέτη των εν λόγω υποθέσεων. Επίσης, παρατηρείται ελλιπής εξειδίκευση των δικαστηρίων σε ακυρωτικές υποθέσεις, δεδομένου ότι αντιπροσωπεύουν μεγάλο μέρος της δικαστικής ύλης. Εξειδικευμένα τμήματα εκδίκασης ακυρωτικών υποθέσεων συναντώνται μόνο στα μεγάλα δικαστήρια της χώρας (πχ Αθήνα, Θεσ/κη). (ΥΔΑΔ , 2016)

3.5.5 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων, αναστολής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, προσωρινής ρύθμισης κατάστασης

Διάγραμμα 17 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων, αναστολής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, προσωρινής ρύθμισης κατάστασης

Η διαδικασία αφορά στην παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας και αφορά σε μεγάλο αριθμό επηρεαζόμενων, καθώς συνήθως το αίτημα για προσωρινή προστασία (πχ αίτημα αναστολής εκτέλεσης διοικητικής πράξης) κατατίθεται μαζί με το κύριο ένδικο βοήθημα (πχ προσφυγή) στο δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της κύριας υπόθεσης. Η διαδικασία αξιολογείται ως υψηλής σημαντικότητας καθώς αφορά στο δικαίωμα του διάδικου για προσωρινή δικαστική προστασία, δηλαδή την λήψη των κατάλληλων μέτρων ώστε να αποτραπεί η απειλούμενη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη των εννόμων συμφερόντων του. (ΥΔΑΔ, 2016)

Η εκδίκαση των εν λόγω υποθέσεων επηρεάζεται από το συνολικό όγκο των εκκρεμών υποθέσεων στα Διοικητικά Πρωτοδικεία και Εφετεία, καθώς οι αιτήσεις αυτές εισέρχονται στο σύστημα και προσδιορίζονται προς εκδίκαση ως νέες υποθέσεις. Σε ένα περιβάλλον μεγάλων καθυστερήσεων εκδίκασης των κύριων ένδικων βοηθημάτων, η εκδίκαση των αιτήσεων προσωρινής προστασίας έχει σημασία να γίνεται γρήγορα, ώστε να αποφευχθεί η επέλευση ανεπανόρθωτης ζημίας σε βάρος του ενδιαφερόμενου, κατά το χρονικό διάστημα της αναμονής εκδίκασης της ουσίας της υπόθεσης. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυσκολία που αντιμετωπίζει ο αιτών, για

να συγκεντρώσει τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία σε σύντομη (συνήθως ολιγοήμερη) προθεσμία η οποία τάσσεται από το δικαστήριο. Ως αποτέλεσμα το περιθώριο μείωσης χρόνου στη συγκεκριμένη διαδικασία κρίνεται ως μέσο. (ΥΔΑΔ, 2016)

Όσον αφορά στο περιθώριο μείωσης κόστους στη συγκεκριμένη διαδικασία, βελτιώσεις όπως αυτές που αναφέρθηκαν στην κύρια διαδικασία (Διαδικασία Οριστικής Δικαστικής Προστασίας) έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή και θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίδραση στον εξορθολογισμό του κόστους για το δικαστικό σύστημα.

Όσον αφορά στην ποιότητα απονομής δικαιοσύνης, η προσωρινή δικαστική προστασία είναι, από τη φύση, έργο εμπειρότερων δικαστών, το οποίο δε διασφαλίζεται απόλυτα με τον τρόπο κατανομής των υποθέσεων στους δικαστές (με κύριο κριτήριο την ισοκατανομή του φόρτου και όχι την εμπειρία και εξειδίκευση των δικαστών). (ΥΔΑΔ, 2016)

3.5.6 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων του Ν.702/1977

Διάγραμμα 18 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων του Ν.702/1977

Η διαδικασία αφορά στην παροχή (ή μη) προσωρινής δικαστικής προστασίας στην περίπτωση ακυρωτικών διαφορών, οι οποίες γεννώνται από την προσβολή ατομικών

διοικητικών πράξεων και αφορούν σε σχετικά μεγάλο αριθμό επηρεαζόμενων. Η εκδίκαση των υποθέσεων αυτών επηρεάζεται από το γενικότερο φόρτο που αντιμετωπίζουν τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Εντοπίζονται παρόμοιες καθυστερήσεις με τις προαναφερθείσες διαδικασίες (πχ στον προσδιορισμό, στη συγκέντρωση δικογραφίας, στις κλητεύσεις και επιδόσεις κα), καθώς η εκδίκαση γίνεται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Επίσης, στην πλειονότητα των διοικητικών δικαστηρίων στην Ελλάδα (με εξαίρεση τα μεγάλα διοικητικά δικαστήρια), δεν υπάρχουν εξειδικευμένα ακυρωτικά τμήματα αλλά οι υποθέσεις αυτές ανατίθενται σε δικαστές που δικάζουν όλα τα είδη των υποθέσεων.

Όσον αφορά στην ποιότητα απονομής δικαιοσύνης, η προσωρινή δικαστική προστασία είναι, από τη φύση, έργο εμπειρότερων δικαστών, το οποίο δε διασφαλίζεται απόλυτα με τον τρόπο κατανομής των υποθέσεων στους δικαστές (με κύριο κριτήριο την ισοκατανομή του φόρτου και όχι την εμπειρία και εξειδίκευση των δικαστών). Επίσης, στα περισσότερα διοικητικά δικαστήρια δεν υπάρχει εξειδίκευση (ειδικά ακυρωτικά τμήματα) τα οποία να αναλαμβάνουν την εκδίκαση των εν λόγω υποθέσεων. (ΥΔΔΑΔ, 2016)

3.5.7 Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για την άσκηση Έφεσης, αίτησης Ακύρωσης, αίτησης Αναίρεσης και υπαλληλικής προσφυγής

Διάγραμμα 19 Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για την άσκηση Έφεσης, αίτησης Ακύρωσης, αίτησης Αναίρεσης και υπαλληλικής προσφυγής

Η διαδικασία αφορά στην εκδίκαση εφέσεων, αιτήσεων ακύρωσης, αιτήσεων αναίρεσης και υπαλληλικών προσφυγών στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η διαδικασία αφορά σε μικρότερο αριθμό επηρεαζόμενων σε σχέση με τις διαδικασίες των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Ωστόσο, η διαδικασία κρίνεται ως ιδιαίτερα κρίσιμη, από την άποψη ότι το ΣτΕ επιλαμβάνεται της επίλυσης υποθέσεων μείζονος σημασίας, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό (υπαλληλική προσφυγή) ή τελευταίο βαθμό (εφέσεις, αιτήσεις ακύρωσης, αναίρεσης). (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Τα τελευταία έτη έλαβε χώρα, μέσω νομοθετικών ρυθμίσεων (Ν.3900/2010), σημαντική μεταφορά δικαστικής ύλης από το ΣτΕ στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια (π.χ. για υποθέσεις δημοσίων συμβάσεων για τις οποίες είναι πλέον αρμόδια τα Διοικητικά Εφετεία), με σκοπό την αποσυμφόρηση του Ανώτατου Δικαστηρίου από υποθέσεις ήσσονος σημασίας, το οποίο οδήγησε σε μεγαλύτερη επιβάρυνση των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων.

Με διάφορες αποσπασματικές θεσμικές ρυθμίσεις το Ανώτατο Δικαστήριο αποσυμφορήθηκε από μεγάλο αριθμό υποθέσεων. Ειδικότερα, όσον αφορά στην αναιρετική δίκη, θεσμοθετήθηκαν σημειακές παρεμβάσεις για την αποσυμφόρηση του συστήματος. Πέραν της αύξησης του κόστους των παραβόλων, με το Ν.3900/2010 καθιερώθηκε στο Συμβούλιο της Επικρατείας «φίλτρο διαλογής» αιτήσεων αναίρεσης αποφάσεων τακτικών διοικητικών δικαστηρίων όταν κρίνουν διαφορές ουσίας, και εφέσεων στην περίπτωση ακυρωτικών διαφορών, με στόχο τον περιορισμό του μεγάλου αριθμού δικογράφων που είχαν συγκεντρωθεί στα αρμόδια Τμήματα. Με το «φίλτρο διαλογής» προβλέπεται το παραδεκτό των ένδικων μέσων, με βάση κριτήρια όπως η έλλειψη σχετικής νομολογίας, η ύπαρξη προηγούμενης ανέκκλητης απόφασης διοικητικού δικαστηρίου ή η αντίθεση της προσβαλλόμενης απόφασης στην πάγια νομολογία του ΣτΕ. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης στη διαδικασία του Συμβουλίου της Επικρατείας για την άσκηση έφεσης, αίτησης Ακύρωσης, αίτησης Αναίρεσης και υπαλληλικής προσφυγής: η βελτίωση έγκειται στην επανεξέταση των φίλτρων εισαγωγής υποθέσεων, έτσι ώστε αυτά να μην περιορίζουν το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών σε δικαστική προστασία.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι στο ΣτΕ έχει αξιοποιηθεί και ο θεσμός του βοηθού δικαστή, ο οποίος θεσμοθετήθηκε με το Ν.4055/2012, με την αξιοποίηση ασκούμενων δικηγόρων για την υποστήριξη του έργου των δικαστών, σε διαδικαστικά αλλά και νομικά θέματα (πχ έρευνα νομολογίας). Τέλος, οι δικαστές του ΣτΕ έχουν στη διάθεσή τους πλούσια νομολογιακή βάση στην οποία μπορούν να ανατρέξουν εύκολα και αποτελεσματικά για την έκδοση αποφάσεων. Η υποστήριξη του έργου των δικαστών δεν επιφέρει βελτιώσεις μόνο στην ταχύτητα διεκπεραίωσης μιας υπόθεσης, αλλά και στην ποιότητα απονομής δικαιοσύνης. (ΥΔΑΔ , 2016)

3.5.7 Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για εκδίκαση αίτησης Αναστολής Εκτέλεσης

Διάγραμμα 20 Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για εκδίκαση αίτησης Αναστολής Εκτέλεσης

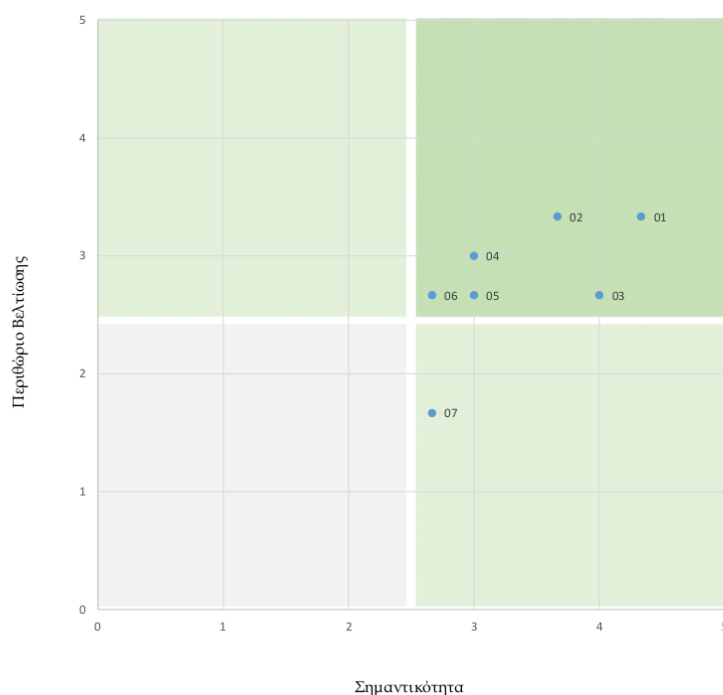
Η διαδικασία αφορά στην εκδίκαση αιτήσεων αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η διαδικασία αφορά σε μικρότερο αριθμό επηρεαζόμενων σε σχέση με τις διαδικασίες προσωρινής προστασίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Επίσης χαρακτηρίζεται από σύντομες προθεσμίες οι οποίες τάσσονται από τον Πρόεδρο του συμβουλίου ή του αρμόδιου τμήματος. Η εκδίκαση της αίτησης αναστολής γίνεται σε συμβούλιο, διασφαλίζοντας έτσι τη συλλογικότητα της απόφασης.

Σχετικά με το περιθώριο βελτίωσης χρόνου, κόστους και ποιότητα απονομής δικαιοσύνης ισχύουν τα αντίστοιχα με την κύρια διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας. (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Κατηγοριοποίηση διαδικασιών

3.6 Περιοχές συνδυαστικής απεικόνισης και κατηγοριοποίηση διαδικασιών διοικητικής δικαιοδοσίας

Με βάση την αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε, οι διαδικασίες ταξινομήθηκαν ως προς το Α) τη σημαντικότητά τους και Β) το περιθώριο βελτίωσης. Μετά τον υπολογισμό της βαθμολογίας των διαδικασιών ως προς τα 2 βασικά κριτήρια οι διαδικασίες είναι δυνατόν να κατανεμηθούν σε τέσσερις λογικές ομάδες, ανάλογα με την επίδοσή τους στα κριτήρια αυτά. Η συνδυαστική απεικόνιση των διαδικασιών σε διάγραμμα δύο αξόνων που εκφράζουν τη σημαντικότητα και το περιθώριο βελτίωσης αντίστοιχα υποστηρίζει με εύληπτο τρόπο την παραπάνω διαδικασία κατάταξης, και βοηθά στην ανάδειξη των διαδικασιών που θα πρέπει να ανασχεδιαστούν κατά προτεραιότητα.

Διάγραμμα 21 αποτελέσματα της αξιολόγησης και κατάταξης των διαδικασιών διοικητικής δικαιοδοσίας με βάση τη σημαντικότητά τους και το εκτιμώμενο περιθώριο βελτίωσης.

Σημαντικότητα

Οι διαδικασίες διοικητικής δικαιοδοσίας που εξετάστηκαν κατηγοριοποιούνται ως εξής με βάση τα επιλεγμένα κριτήρια (ΥΔΔΑΔ , 2016):

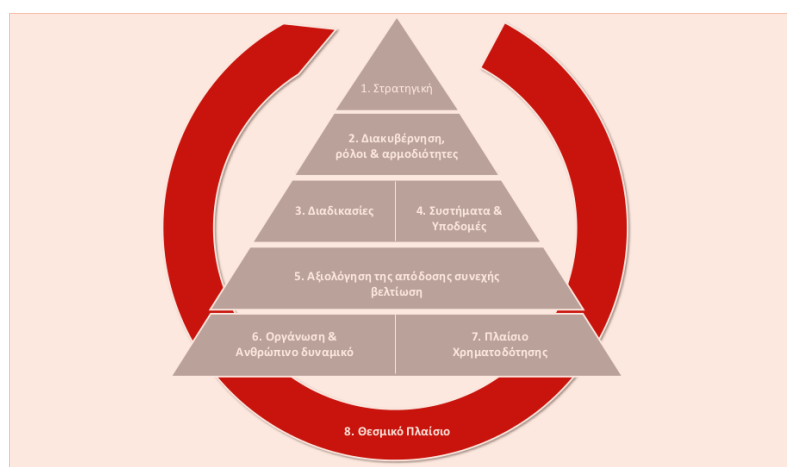
Υψηλό Περιθώριο Βελτίωσης – Χαμηλή Σημαντικότητα	Υψηλό Περιθώριο Βελτίωσης – Υψηλή Σημαντικότητα
	01. Διαδικασία οριστικής δικαστικής προστασίας 02. Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977) 03. Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων, αναστολής εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων, προσωρινής ρύθμισης κατάστασης 04. Διαδικασία προσωρινής επιδίκασης απαίτησης 05. Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων του Ν.702/1977 06. Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για την άσκηση Έφεσης, αίτησης Ακύρωσης, αίτησης Αναίρεσης και υπαλληλικής προσφυγής
Χαμηλό Περιθώριο Βελτίωσης – Χαμηλή Σημαντικότητα	Χαμηλό Περιθώριο Βελτίωσης – Υψηλή Σημαντικότητα
	07. Διαδικασία Συμβουλίου της Επικρατείας για εκδίκαση αίτησης Αναστολής Εκτέλεσης

Ως διαδικασίες με Υψηλό Περιθώριο Βελτίωσης - Υψηλή Σημαντικότητα αξιολογούνται οι διαδικασίες που εκδικάζονται στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, αφού αυτές έχουν το μεγαλύτερο εύρος εφαρμογής, αφορούν σε μεγαλύτερο αριθμό επηρεαζόμενων, και χαρακτηρίζονται από μεγάλο περιθώριο βελτίωσης σε κοινά βήματα της διαδικασίας. Ειδικότερα, οι διαδικασίες αυτές εμφανίζουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά όσον αφορά στις καθυστερήσεις σε βήματα όπως: ο προσδιορισμός της υπόθεσης, η προσκόμιση του διοικητικού φακέλου, η συγκέντρωση του φακέλου της δικογραφίας προς επεξεργασία από τους δικαστές, η καθαρογραφή, οι κλητεύσεις και οι επιδόσεις προς τους διαδίκους. Στα παραπάνω πρέπει να συνυπολογισθεί ο μεγάλος όγκος υποθέσεων που έχει συσσωρευτεί στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, η υποστελέχωση της γραμματειών, η ελλιπής υποστήριξη του έργου των διοικητικών δικαστών, η απουσία εξειδικευμένων δικαστηρίων, κλπ.

Στη κατηγορία Υψηλού Περιθωρίου Βελτίωσης - Υψηλής Σημαντικότητας περιλαμβάνεται και η διαδικασία του Συμβουλίου της Επικρατείας για την άσκηση Εφεσης, αίτησης Ακύρωσης, αίτησης Αναίρεσης και υπαλληλικής προσφυγής. Σε αυτήν την περίπτωση το περιθώριο βελτίωσης κρίνεται ως υψηλό, σε ότι αφορά στην επανεξέταση των φίλτρων εισαγωγής υποθέσεων, ώστε να μην περιορίζεται το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών σε δικαστική προστασία. Ως διαδικασίες με Χαμηλό Περιθώριο Βελτίωσης - Υψηλή Σημαντικότητα χαρακτηρίζεται η διαδικασία του Συμβουλίου της Επικρατείας για την εκδίκαση αίτησης αναστολής εκτέλεσης. Ενώ η εν λόγω διαδικασία αφορούν σε μικρότερο αριθμό επηρεαζόμενων σε σχέση με τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, εξακολουθεί να αξιολογείται ως υψηλής σημαντικότητας, καθώς αφορά σε υποθέσεις μείζονος σημασίας. Δεδομένης της μικρότερης εκκρεμότητας, της συντομότερης διάρκειας δίκης, της μεγαλύτερης διοικητικής και νομικής υποστήριξης των δικαστών, καθώς και της υψηλής ενσωμάτωσης ΤΠΕ στις διαδικασίες του ΣτΕ, η διαδικασία αξιολογείται ως χαμηλότερου περιθωρίου βελτίωσης, σε σχέση με τις διαδικασίες των Τακτικών Διοικητικών Πρωτοδικείων και Εφετείων. (ΥΔΑΔΔ , 2016)

3.7 Ευρύτερο Μεθοδολογικό πλαίσιο αξιολόγησης ανασχεδιασμού

Ένα ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης και ανασχεδιασμού αναλύεται σε 8 διαστάσεις, όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί:

Στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης αξιολόγησης (και ανασχεδιασμού) ενός συστήματος αντιμετωπίζονται ζητήματα και σχεδιάζονται λύσεις που θα πρέπει να καλύπτουν και

τις 8 διαστάσεις του διαγράμματος. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τα θέματα λειτουργίας των δικαστηρίων και τις ροές δικαιοσύνης, οι διαστάσεις αυτές αφορούν στα ακόλουθα:

1. Στρατηγικός Σχεδιασμός. Εξετάζεται το σύστημα ως προς τον βαθμό ολοκληρωμένης προσέγγισης που διαθέτει, τη φιλοσοφία και τις αρχές που το διέπουν, τη βασική του διάρθρωση, τις κατευθύνσεις και περιορισμούς που θέτει, τη σύζευξη και αλληλεπίδρασή του με άλλα συστήματα.
2. Διακυβέρνηση, ρόλοι και αρμοδιότητες. Εξετάζεται η διακριτή κατανομή αρμοδιοτήτων και ρόλων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (πχ. των δικαστηρίων διαφορετικής δικαιοδοσίας και βαθμίδων) και η σύνδεση της διακυβέρνησης του συστήματος με τη στρατηγική του συστήματος. Εξετάζονται συγκεκριμένα προβλήματα διακυβέρνησης, αντιμετωπίζονται θέματα επικάλυψεων ή και ασάφειας αρμοδιοτήτων, ανάπτυξης νέων θεσμών και επιπτώσεών τους στους υφιστάμενους.
3. Διαδικασίες. Εξετάζεται ο βαθμός τυποποίησης των επιμέρους διαδικασιών, η απλότητα και χρηστικότητά τους, καθώς και η συνολική (end-to-end) διαδικασία. Εξετάζονται οι επιπτώσεις της υλοποίησης διαδικασιών αναφορικά με το χρόνο ολοκλήρωσης, το κόστος υλοποίησης (δημόσιο /ιδιωτικό), τη συσσώρευση υποθέσεων προς υλοποίηση κλπ.
4. Συστήματα και υποδομές. Εξετάζεται ο βαθμός αξιοποίησης Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτύου, κατά τη λειτουργία των δικαστηρίων. Επίσης, εξετάζονται προβλήματα που οφείλονται στις διαθέσιμες υποδομές και επηρεάζουν άμεσα την ομαλή λειτουργία των δικαστηρίων. Εξετάζονται οι επιπτώσεις από τις ελλείψεις που παρατηρούνται και οι δυνατότητες βελτίωσης που παρέχουν τα έργα πληροφορικής σε εξέλιξη.
5. Αξιολόγηση της απόδοσης και συνεχής βελτίωση. Εξετάζεται η ύπαρξη και ο βαθμός αποτελεσματικότητας των μηχανισμών παρακολούθησης, μέτρησης και αξιολόγησης των επιμέρους στοιχείων του συστήματος, η χρήση στατιστικών παρακολούθησης της λειτουργίας του και η εφαρμογή δεικτών απόδοσης.
6. Οργάνωση και ανθρώπινο δυναμικό. Εξετάζεται η κατανομή των δικαστηρίων στην επικράτεια καθώς και η εσωτερική οργάνωση και το ανθρώπινο δυναμικό των

δικαστηρίων (δικαστές και γραμματεία), ώστε να υποστηρίζεται με επιτυχία ο ρόλος τους στο σύστημα, ποσοτικά και ποιοτικά.

7. Χρηματοδότηση. Εξετάζεται η ύπαρξη και αποτελεσματικότητα του πλαισίου χρηματοδότησης του συστήματος, οι εσωτερικές πηγές χρηματοδότησης και η επάρκειά τους (τέλη) καθώς και οι δυνατότητες εξωτερικής χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ).
8. Θεσμικό πλαίσιο. Εξετάζεται ο βαθμός απλούστευσης, ολοκλήρωσης και κωδικοποίησης, η εφαρμογή κανόνων καλής νομοθέτησης στα θεσμικά κείμενα που διέπουν τη λειτουργία των δικαστηρίων καθώς και η χρήση τους ως πλαίσιο ή ως εργαλείο διοίκησης.

Κεφάλαιο 4^ο: Περιγράμματα Προτάσεων

4.1 Αξιολόγηση των Προβλημάτων

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα προβλήματα που επηρεάζουν το Σύστημα Απονομής Διοικητικής Δικαιοσύνης και τα οποία ομαδοποιούνται στις 8 διαστάσεις που προαναφέρθηκαν ανάλογα με τη φύση του κάθε προβλήματος.

4.1.1 Παρουσίαση Προβλημάτων Στρατηγικού Σχεδιασμού

4.1.1.1 Έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη Δικαιοσύνη

Παρά το ότι κατά καιρούς έχουν διαμορφωθεί Σχέδια Δράσης για τη Δικαιοσύνη που περιλαμβάνουν το σχεδιασμό έργων υποδομής, μεταρρυθμίσεων κλπ, αυτά δεν συνιστούν σε καμία περίπτωση Σχέδια ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη δικαιοσύνη και τη μεταρρύθμιση αυτής. Πρόκειται κυρίως για προσδιορισμό έργων που είναι επιλέξιμα να χρηματοδοτηθούν από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της εκάστοτε τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου και άρα συνάδουν με τους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες των Αξόνων Δράσης των εν λόγω Προγραμμάτων ή πρόκειται για Σχέδια Δράσης στο πλαίσιο ανταπόκρισης κατευθυντήριων γραμμών ή απαιτήσεων που θέτει η ΕΕ (π.χ. σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη).

Απουσιάζει όμως η εκπόνηση μιας συνολικής στρατηγικής που θα καλύπτει όλους τους επιμέρους τομείς και εμπλεκόμενους στη δικαιοσύνη, θα θέτει κεντρικό στρατηγικό

στόχο και όραμα, επιμέρους στόχους, άξονες δράσης, έργα ανά άξονα δράσης, προτεραιότητες έργων, τρόπο και χρόνο υλοποίησης των έργων. Η συνολική αυτή στρατηγική είναι απαραίτητη γιατί θέτει το πλαίσιο στο οποίο θα πρέπει να εντάσσεται κάθε έργο που προγραμματίζεται ώστε οι όποιες μεταρρυθμιστικές ενέργειες να οδηγούν μονοσήμαντα στο επιθυμητό αποτέλεσμα/ στόχο.

4.1.1.2 Ανάλωση χρόνου δικαστών για ενέργειες που θα μπορούσαν να εκτελούνται από άλλους ρόλους αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα των δικαστών με παράλληλη μείωση του κόστους

Η χρέωση μιας υπόθεσης στο δικαστή σηματοδοτεί μια σειρά καθηκόντων που ξεκινούν από τον έλεγχο του εμπροθέσμου της κατάθεσης της αγωγής, τον έλεγχο της καταβολής των δικαστικών τελών και παραβόλων και φτάνουν στη μελέτη του δικογράφου και της υπόθεσης, στον έλεγχο του βάσιμου της αγωγής, στην εκδίκαση στο ακροατήριο, στην αναζήτηση και μελέτη των σχετικών με την υπόθεση διατάξεων και νομολογίας, στη διαμόρφωση άποψης και τη σύνταξη της απόφασης.

Είναι προφανές ότι τα καθήκοντα του δικαστή περιλαμβάνουν πέραν της ουσιαστικής δικανικής κρίσης μια σειρά ενεργειών (π.χ. έλεγχος πληρότητας δικογράφου, έλεγχος εμπροθέσμου, έλεγχος καταβολής παραβόλων, αναζήτηση νομολογίας κα) στις οποίες αναλώνεται μέρος του πολύτιμου χρόνου τους (ο οποίος θα μπορούσε να διατεθεί για την εκδίκαση περισσότερων υποθέσεων - άρα μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης) και οι οποίες θα μπορούσαν κάλλιστα να διεκπεραιώνονται/ εκτελούνται από άτομα με νομική παιδεία που θα λειτουργούσαν ως βοηθοί των δικαστών.

4.1.1.3 Υπερβολική και σε πολλές περιπτώσεις καταχρηστική αξιοποίηση των ενδίκων μέσων

Υπάρχει διάχυτη η αίσθηση ότι το ποσοστό προσφυγής σε επόμενο βαθμό δικαιοδοσίας είναι μεγάλο και ότι η άσκηση ενδίκων μέσων γίνεται τόσο από διαδίκους που θεωρούν ότι η απόφαση δεν είναι ορθή και τους αδικεί όσο και από διαδίκους που θέλουν να αποτρέψουν τις συνέπειες της τελεσιδικίας και ασκούν καταχρηστικά π.χ. έφεση ή αναίρεση.

Ο μεγάλος αριθμός ενδίκων μέσων καθυστερεί την ολοκλήρωση μιας υπόθεσης και επιβραδύνει την απόδοση δικαιοσύνης και υπό αυτή την έννοια θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα περιορισμού τους με χρήση αντικινήτρων ή φίλτρων. Στην περίπτωση των Διοικητικών Δικαστηρίων, το Δημόσιο απαλλαγμένο από τα δικαστικά έξοδα, εξαντλεί τα ένδικα μέσα δίχως να εξετάσει εάν αυτό είναι σκόπιμο, αναγκαίο ή σημαντικά πιθανό να οδηγήσει σε έκδοση απόφασης υπέρ του. Η αλόγιστη άσκηση των ενδίκων μέσων οφείλεται στην εσφαλμένη νοοτροπία ότι η εξάντληση των ενδίκων μέσων οδηγεί και σε εξασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και ενισχύεται από την ελλιπή θωράκιση των υπαλλήλων από πιθανή κατηγορία για παράβαση καθήκοντος.

4.1.2 Παρουσίαση Προβλημάτων Διαδικασιών

4.1.2.1 Μη έγκαιρη ανταπόκριση της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης στην υποχρέωσή προσκόμισης του φακέλου απόψεων και προβλήματα επικοινωνίας των διοικητικών δικαστηρίων με τη Διοίκηση

Στις διαδικασίες διοικητικών δικαστηρίων προκύπτουν σημαντικές καθυστερήσεις λόγω της αδυναμίας έγκαιρης ανταπόκρισης της Διοίκησης στην υποχρέωσή προσκόμισης του φακέλου απόψεων, εντός της θεσμικά καθοριζόμενης προθεσμίας. Συγκεκριμένα, η διοίκηση φαίνεται να μην συμμορφώνεται στην υποχρέωση έγκαιρης αποστολής φακέλου, γεγονός που προκαλεί ελλείψεις στοιχείων και αναβολές στην εκδίκαση των υποθέσεων.

Ειδικά για τεχνικά θέματα σημειώνεται ότι δεν αξιοποιείται σε κανένα επίπεδο η δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ διοικητικών δικαστηρίων και δημοσίου, ούτε καν σε αυτό της επίδοσης ενώ οι δημόσιες υπηρεσίες είναι μηχανογραφημένες και διαθέτουν διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σημειώνεται ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία των διοικητικών δικαστηρίων με τη Διοίκηση θα μπορούσε να επιταχύνει βήματα της διαδικασίας και να απαλλάξει τα δικαστήρια από σημαντικό μέρος του φόρτου εργασίας, το οποίο θα μπορούσε να αυτοματοποιηθεί.

4.1.2.2 Κατανομή των εισερχόμενων υποθέσεων στους δικαστές με τρόπο που εγείρει θέμα διαφάνειας

Η κατανομή των εισερχόμενων υποθέσεων γίνεται σήμερα στους δικαστές με χειρόγραφο τρόπο και κατά κανόνα με πρόθεση την ισοκατανομή φόρτου εργασίας. Ειδικά για μεγάλες και «πολύκροτες» δίκες εκτιμάται ότι η εμπειρία των υποψηφίων να χρεωθούν την υπόθεση δικαστών, αποτελεί έστω και ατύπως το βασικό κριτήριο επιλογής. Παρά το ότι τα προαναφερθέντα κριτήρια είναι κατ' αρχήν δόκιμα και λογικά, δυνητικά η χρήση τους θα μπορούσε να εγείρει θέμα διαφάνειας και αμεροληψίας ή παρεμβάσεων στη δικαιοσύνη γι' αυτό και αρκετές χώρες έχουν προχωρήσει στη χρήση αυτοματοποιημένων ηλεκτρονικών προγραμμάτων κατανομής των υποθέσεων μεταξύ των δικαστών που στηρίζονται στην αρχή της τυχαίας κατανομής.

4.1.2.3 Ύπαρξη μεγάλου όγκου υποθέσεων προς διαχείριση (backlogs)

Σε όλα τα δικαστήρια παρατηρείται συσσώρευση μεγάλου όγκου υποθέσεων (η εισαγωγή των οποίων στο σύστημα έχει γίνει σε πολύ παλαιότερο χρόνο) που πρέπει να εκδικαστούν. Σε πολλές περιπτώσεις η συσσώρευση του όγκου οφείλεται σε νομοθετικές πρωτοβουλίες μεταφοράς ύλης από ένα βαθμό δικαστηρίου σε άλλο ή από πολυμελή σε μονομελή σύνθεση της ίδιας βαθμίδας του δικαστηρίου.

4.1.2.4 Απουσία τυποποίησης στα δικόγραφα και περιορισμένη αξιοποίηση της δυνατότητας ηλεκτρονικής κατάθεσής τους

Σύμφωνα με την εμπειρία των δικαστών από τα δικόγραφα που μελετούν καθημερινά, ο τρόπος σύνταξης των δικογράφων από τους δικηγόρους, στα οποία συχνά υπάρχει κακότεχνη διατύπωση, έλλειψη δομής και επέκταση σε αδιάφορα νομικά ζητήματα καθώς και η συμπερίληψη ή μη καταλόγου με τα επισυναπτόμενα ώστε ο δικαστής να μπορεί να εντοπίζει εύκολα τι έχει κατατεθεί και που βρίσκεται, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στον καθορισμό του χρόνου που απαιτείται να αφιερώσει ο δικαστής για τη μελέτη του δικογράφου και στη συνέχεια για τη σύνταξη της απόφασης.

Η καθιέρωση συγκεκριμένης δομής δικογράφων και η σύνταξη σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους προτύπων δικογράφων για ορισμένες κατηγορίες δικαίου (π.χ. εργατικά) εκτιμάται ότι θα συνέβαλε στην διευκόλυνση του έργου των δικαστών και άρα στην επιτάχυνσή του.

4.1.2.5 Έλλειψη γενικής τυποποίησης της δομής των αποφάσεων των δικαστηρίων και με μεγάλη έκταση

Οι αποφάσεις δικαστηρίων (και ιδιαίτερα των πολιτικών) είναι ιδιαίτερα εκτενείς αφού εκτός του διατακτικού περιλαμβάνουν και τους αναλυτικούς συλλογισμούς που αιτιολογούν το τελικό πόρισμα/διατακτικό. Η ανάλυση αυτή εκτός του ότι απαιτεί μεγάλο χρόνο για τη σύνταξη των αποφάσεων φαίνεται να εφαρμόζεται σε όλες τις διαδικασίες και για όλες τις περιπτώσεις ακόμα και σε αυτές που δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα και για τις οποίες η υπερ-ανάλυση δεν θεωρείται απαραίτητη. Επιπρόσθετα και παρά το ότι υπάρχουν κάποια τυποποιημένα υποδείγματα αποφάσεων (αστικών και ποινικών) που χρησιμοποιούνται από νέους δικηγόρους, δεν υπάρχει γενική τυποποίηση της δομής των αποφάσεων, που εκτιμάται ότι θα λειτουργούσε θετικά.

4.1.2.6 Αδυναμία διενέργειας επιδόσεων ή διενέργεια επιδόσεων με μη νόμιμο τρόπο

Παρατηρούνται καθυστερήσεις στην επίδοση/ κοινοποίηση αποφάσεων, λόγω έλλειψης προσωπικού δικαστικών επιμελητών και ανάληψης εκτέλεσης του χρέους από στελέχη της γραμματείας ή από αστυνομικές αρχές - για τις οποίες οι επιδόσεις κλήσεων δεν αποτελούν βασική αρμοδιότητα. Ειδικά στην περίπτωση των διοικητικών δικαστηρίων οι αστυνομικές αρχές που αναλαμβάνουν να επιδώσουν κλήσεις - όντας περισσότερο εξοικειωμένες με την ποινική διαδικασία - εφαρμόζουν λανθασμένα τα προβλεπόμενα στον σχετικό Κώδικα και οδηγούνται σε πολλές περιπτώσεις σε μη νόμιμες επιδόσεις και περαιτέρω αναβολές/καθυστερήσεις.

4.1.2.7 Έλλειψη πληρότητας στοιχείων δικογραφίας που οδηγεί σε καθυστερήσεις

Στα Δικαστήρια, κατά τη διάρκεια εξέτασης της υπόθεσης είναι πολύ συχνό το φαινόμενο να ζητείται η προσκόμιση επιπλέον στοιχείων, προκειμένου αυτή να ωριμάσει. Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι η καθυστέρηση ωρίμανσης της υπόθεσης λόγω δυσκολίας συλλογής των απαραίτητων στοιχείων. Το πρόβλημα είναι πολυπαραγοντικό και αφορά στην πολυπλοκότητα των διαδικασιών, στην δυστοκία στην επικοινωνία των αρμόδιων αρχών μεταξύ τους, στον χαμηλό βαθμό ενσωμάτωσης των συστημάτων πληροφορικής στις υπηρεσίες του δημοσίου κ.α. Η ωρίμανση της υπόθεσης είναι ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν το σύστημα και

επιφέρουν χρονικές καθυστερήσεις, απασχόληση πόρων, όπως επίσης και σημαντική μείωση της παραγωγικότητας.

Ειδικά στα Διοικητικά Δικαστήρια στην πλειονότητα των περιπτώσεων κατά την κατάθεση της υπόθεσης είναι συχνό το φαινόμενο ο ιδιώτης διάδικος να μην προσκομίζει πλήρη φάκελο με τα σχετικά έγγραφα, οπότε ούτε προ-αξιολόγηση της υπόθεσης μπορεί να γίνει αλλά ούτε η υπόθεση να προχωρήσει αν δεν συμπληρωθεί ο φάκελος. Σε συνδυασμό με την καθυστέρηση προσκόμισης του διοικητικού φακέλου απόψεων της διοίκησης, η συμπλήρωση της δικογραφίας καθυστερεί σημαντικά, και κατ' επέκταση η ωρίμανση της υπόθεσης πριν τη συζήτηση. Τα παραπάνω συνιστούν ένα γενικότερο πρόβλημα έλλειψης προδικασίας, δηλαδή στοιχειώδους προδικαστικού ελέγχου της υπόθεσης.

4.1.2.8 Αυξημένος όγκος εισερχόμενων υποθέσεων στα Διοικητικά Δικαστήρια

Το πρόβλημα αναγνωρίζεται ως στρατηγικής διάστασης, καθώς ξεπερνά τα όρια των δικαστηρίων και αφορά κυρίως στη γένεση διαφορών μεταξύ διοίκησης και διοικούμενου, που επιλύονται μέσω της δικαστικής οδού. Ο όγκος δημιουργούμενων διαφορών (και κατ' επέκταση υποθέσεων στα διοικητικά δικαστήρια) εξαρτάται άμεσα από τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Στο σημερινό σύστημα, απουσιάζουν μέτρα αποθάρρυνσης του Δημοσίου για την διαρκή προσφυγή σε δικαστική διαδικασία, με αποτέλεσμα το Δημόσιο, απαλλαγμένο από τα δικαστικά έξοδα, να εξαντλεί τα ένδικα μέσα δίχως να εξετάσει εάν αυτό είναι σκόπιμο, αναγκαίο ή σημαντικά πιθανό να οδηγήσει σε έκδοση απόφασης υπέρ του.

Μη αμελητέο παράγοντα αποτελεί η ποιότητα των πράξεων της δημόσιας διοίκησης, λόγω ελλιπούς κατανόησης του δαιδαλώδους και μεταβαλλόμενου θεσμικού πλαισίου, που οδηγούν σε λανθασμένη εφαρμογή διατάξεων. Πρέπει να επισημανθεί ότι το δαιδαλώδες, κατακερματισμένο και συνεχώς μεταβαλλόμενο θεσμικό πλαίσιο, ειδικά σε ό,τι αφορά θέματα που γεννούν διοικητικές διαφορές, προκαλεί σημαντικές επιβαρύνσεις για τους διαδίκους (ιδιώτες και δημόσιο), καθώς δεν είναι εύκολα κατανοητό και ενέχει κίνδυνος παρερμηνείας ή λανθασμένης εφαρμογής των οικείων διατάξεων.

Επίσης, λόγω της φύσης των διοικητικών διαφορών, δεν είναι νοητή η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών όπως στο ιδιωτικό δίκαιο (πχ διαμεσολάβηση), καθώς πρόκειται για διαφορές δημοσίου συμφέροντος.

4.1.2.9 Καθυστερήσεις στην θεώρηση και καθαρογραφή των αποφάσεων

Στα Διοικητικά δικαστήρια παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις στο στάδιο της καθαρογραφής αποφάσεων λόγω υποστελέχωσης της γραμματείας και της απουσίας δακτυλογράφων (οι θέσεις του έχουν καταργηθεί, χωρίς να έχουν γίνει οι απαραίτητες αναθεωρήσεις στους Κανονισμούς Λειτουργίας). Η καθαρογραφή γίνεται απευθείας από τους δικαστές οι οποίοι τις παραδίδουν έτοιμες στη γραμματεία, για επιτάχυνση της διαδικασίας. Το φαινόμενο εντοπίζεται κυρίως στα Διοικητικά Πρωτοδικεία, όπου οι δικαστές, όντας νεότεροι σε ηλικία, είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τη χρήση Η/Υ.

4.1.3 Παρουσίαση Προβλημάτων Συστημάτων & Υποδομών

4.1.3.1 Μη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η τηλεδιάσκεψη

Σε αντίθεση με ότι συμβαίνει σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Αυστρία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία κα) στην Ελλάδα δεν αξιοποιείται η τηλεδιάσκεψη, παρά το γεγονός ότι η χρήση της έχει πλεονεκτήματα ειδικά στα ποινικά δικαστήρια ενώ επιπλέον προσδίδει αποτελεσματικότητα και ταχύτητα στη δικαιοσύνη με παράλληλη μείωση του κόστους. Συγκεκριμένα η τηλεδιάσκεψη παρέχει καλύτερη προστασία των μαρτύρων, και των θυμάτων, περιορίζει τις μετακινήσεις των μαρτύρων, των πραγματογνωμόνων ή των τεχνικών συμβούλων μειώνοντας το κόστος της δίκης, διευκολύνει ψυχολογικά τους μάρτυρες να εκφράσουν τις απόψεις τους αφού δεν βρίσκονται ενώπιον των δικαστών, περιορίζει τις αναβολές δικών λόγω μη προσέλευσης (ερημοδικία) ενώ τέλος επιτρέπει την εκ του μακρόθεν διάσκεψη των πολυμελών δικαστηρίων και των ολομελειών.

Τέλος η τηλεδιάσκεψη θα μπορούσε υπό προϋποθέσεις να αξιοποιηθεί σε περιπτώσεις που υπάρχει σημαντική δυσκολία μετακίνησης λόγω της γεωμορφολογικής ιδιαιτερότητας της Ελλάδας (νησιωτικότητα).

4.1.3.2 Μη δυνατότητα παρακολούθησης μιας υπόθεσης από την εισαγωγή της στο δικαστικό σύστημα μέχρι το κλείσιμό της

Λόγω έλλειψης ουσιαστικής πληροφοριακής υποστήριξης των δικαστηρίων, δεν υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας μιας υπόθεσης από την εισαγωγή της στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης μέχρι την ολοκλήρωσή της και το οριστικό κλείσιμό της. Σε αυτό το πλαίσιο δεν είναι δυνατή π.χ. η σύνδεση ενός δικογράφου ενδίκου μέσου με την αρχική αγωγή και άρα η καταγραφή του συνολικού χρόνου διεκπεραίωσης/ ολοκλήρωσης της υπόθεσης.

Ακριβώς για αυτό το λόγο και δεδομένου ότι δεν υπάρχει πληροφοριακή διασύνδεση μεταξύ των διαφορετικών βαθμίδων των δικαστηρίων, τα ένδικα μέσα κατατίθενται με επιμέλεια του διαδίκου τόσο στο πρώτου βαθμού δικαστήριο που εξέδωσε την αρχική απόφαση όσο και στο δευτέρου βαθμού που θα εκδικάσει π.χ. την έφεση, επιβαρύνοντας τους πολίτες με μετακινήσεις και κόστος.

Επισημαίνεται ότι η επίλυση αυτού του προβλήματος έχει ήδη δρομολογηθεί στο πλαίσιο του Πληροφοριακού Συστήματος ΟΣΔΔΥ - ΔΔ.

4.1.3.3 Απαρχαιωμένη υλικοτεχνική υποδομή πληροφορικής

Τα βασικότερα προβλήματα που αφορούν ελλείψεις ή αδυναμίες υποδομών πληροφορικής των κατά τόπους δικαστηρίων (δεν αφορά ενιαία κεντρικά συστήματα) έχουν ως εξής:

- πανσπερμία τοπικών συστημάτων στα κατά τόπους δικαστήρια, με μεγάλες διαφορές στο βάθος μηχανογράφησης, στη γραμμογράφηση των μηχανογραφούμενων εγγράφων, στο περιβάλλον ανάπτυξης κλπ., και σχεδόν πλήρη αδυναμία επικοινωνίας μεταξύ τους και ανταλλαγής δεδομένων. Το πρόβλημα αυτό αναμένεται να περιορισθεί σημαντικά με την εφαρμογή και εξάπλωση των δυο ΟΣΔΔΥ σε όλη την επικράτεια
- ανάγκη ανανέωσης υφιστάμενου εξοπλισμού πληροφορικής αναφορικά με πεπαλαιωμένες ή/και απαρχαιωμένες συσκευές, είτε περιφερειακού (pc, printers κλπ.) είτε κεντρικού τοπικών συστημάτων (τοπικών servers κλπ.).
- Ανάγκη συμπλήρωσης περιφερειακού εξοπλισμού πληροφορικής (pcs, printers και ενδεχομένως και scanners εφόσον καθιερωθεί η ψηφιοποίηση εγγράφων στην

επιχειρησιακή λειτουργία των ΟΣΔΔΥ) κυρίως παράλληλα με την εξάπλωση του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ στις υπόλοιπες πόλεις (β φάση) για την υποστήριξη της πλήρους μηχανογραφικής λειτουργίας των δικαστηρίων

- Ανάγκες σε λογισμικό θέσεων εργασίας, κυρίως antivirus και κατά δεύτερον εφαρμογών αυτοματισμού γραφείου αλλά και αναβαθμισμένων λειτουργικών συστημάτων για όσα υφιστάμενα έχει σταματήσει η υποστήριξη κατασκευαστή
- Βασικές ελλείψεις στις υποδομές τοπικών δικτύων (κυρίως σε σχέση με απουσία δομημένης καλωδίωσης) στα δικαστήρια κυρίως της περιφέρειας
- Βασικές ελλείψεις στη διασύνδεση των δικαστηρίων στο διαδίκτυο. Πολύ λίγα δικαστήρια συνδέονται μέσω του δημόσιου δικτύου δεδομένων ΣΥΖΕΥΞΙΣ και τα περισσότερα εξ' αυτών με χαμηλή ταχύτητα (~2Mbps), ενώ τα περισσότερα περιφερειακά δικαστήρια συνδέονται με διάσπαρτες απλές συνδέσεις ADSL 2/0,5 Mbps (download/upload). Σημειώνεται εδώ ότι, η ενδεδειγμένη τηλεπικοινωνιακή σύνδεση, αφενός μεν για λόγους κόστους αφετέρου δε για λόγους ασφάλειας, είναι μέσω σύνδεσης στο δημόσιο δίκτυο δεδομένων ΣΥΖΕΥΞΙΣ. Υφίσταται ανάγκη αναβάθμισης των υφιστάμενων συνδέσεων σε 4/1Mbps (download/upload) που δεν επιφέρει κόστος ή/και ανώτερη ή/και να αξιοποιηθούν εναλλακτικές παροχές με πιο ικανοποιητικές ταχύτητες σύνδεσης, όπως π.χ. η σύνδεση VDSL 50Mbps/5Mbps (download/ upload), η οποία ναι μεν έχει σήμερα χαμηλό βαθμό διείσδυσης, αλλά εκτιμάται ότι θα αυξηθεί ταχέως η διάδοσή της στο άμεσο μέλλον

4.1.3.4 Πλήρης έλλειψη ηλεκτρονικής διασύνδεσης με Δημόσιους φορείς

Σε όποια δικαστήρια υπάρχουν πληροφοριακές εφαρμογές και συστήματα αυτά δεν επικοινωνούν με πληροφοριακά συστήματα άλλων δημοσίων φορέων μη επιτρέποντας έτσι την άντληση στοιχείων που είναι απαραίτητα και αναγκάζοντας το διάδικο να τα προσκομίσει σε έντυπη μορφή (επίρριψη διοικητικού βάρους).

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι ακόμα και στην περίπτωση των Διοικητικών Δικαστηρίων, όπου σε πολλές περιπτώσεις η δημόσια διοίκηση διαθέτει πλέον ικανοποιητικά συστήματα (π.χ. TAXIS, OPS-IKA κλπ), δεν αξιοποιείται σε κανένα επίπεδο η

ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ διοικητικών δικαστηρίων και δημοσίου. Αυτό θα μπορούσε να απαλλάξει τα δικαστήρια από σημαντικό φόρτο εργασίας (π.χ. αυτοματοποιημένες επιδόσεις στο Δημόσιο) ή να εξυπηρετήσει και να επιταχύνει την ολοκλήρωση του φακέλου.

4.1.3.5 Έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των υπαρχόντων Πληροφοριακών συστημάτων δικαστηρίων

Σε όσα δικαστήρια αξιοποιείται πληροφοριακό σύστημα, αυτό το σύστημα είναι εγκατεστημένο τοπικά και δεν υπάρχει διαλειτουργικότητα, ούτε καν διασύνδεση για την εξαγωγή και παράδοση σε μορφή αρχείου δεδομένων, με τα συστήματα των άλλων δικαστηρίων της περιοχής (π.χ. μεταξύ Πρωτοδικείου και Εφετείου ή μεταξύ Εισαγγελίας Πρωτοδικών και Πρωτοδικείου). Ομοίως δεν διαλειτουργούν και δεν διασυνδέονται τα όποια υπάρχοντα συστήματα των δικαστηρίων που ανήκουν στην Εφετειακή περιοχή ενός Εφετείου (το Εφετείο με τα Πρωτοδικεία της περιοχής του και τα Πρωτοδικεία αυτά μεταξύ τους).

4.1.3.6 Αδυναμία διεξαγωγής ηλεκτρονικής δίκης

Η ελλιπής αξιοποίηση των ΤΠΕ στα δικαστήρια δεν έχει επιτρέψει μέχρι στιγμής την εφαρμογή ηλεκτρονικών δικών στην ελληνική επικράτεια, οι οποίες δύνανται να εφαρμοστούν σε συγκεκριμένες μόνο κατηγορίες υποθέσεων, μειώνοντας ωστόσο το κόστος της δικαστικής επίλυσης, περιορίζοντας τις μετακινήσεις και καθιστώντας την υποστήριξη του διαδικού από δικηγόρο δυνητική και όχι υποχρεωτική. Το πιλοτικό πρόγραμμα e-codex για τις διαταγές πληρωμής που συμμετέχει η Ελλάδα με το Πρωτοδικείο Αθηνών και το αντίστοιχο πρόγραμμα για τις διαταγές πληρωμής που αφορά σε διασυνοριακές υποθέσεις αποτελεί μια καλή πρακτική που ενδεχομένως, μπορεί να επεκταθεί και σε εθνικό επίπεδο.

4.1.3.7 Αδυναμία ηλεκτρονικής ενημέρωσης των διαδίκων για την έκδοση της απόφασης

Ως συνέπεια της ελλιπούς πληροφοριακής υποστήριξης και προκειμένου ο διάδικος ή ο δικηγόρος του να ενημερωθεί για τη δημοσίευση της απόφασης που τον αφορά θα πρέπει να μεταβεί στη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου (επίρριψη διοικητικού βάρους). Μόνη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση των δικηγόρων του ΔΣΑ που ενημερώνονται με sms για την έκδοση αποφάσεων επί πολιτικών υποθέσεων που εκδικάζονται στο Πρωτοδικείο Αθηνών.

4.1.4 Παρουσίαση Προβλημάτων Αξιολόγησης της απόδοσης και συνεχούς βελτίωσης

4.1.4.1 Ελλιπές σύστημα αξιολόγησης των δικαστικών υπηρεσιών

Η αξιολόγηση των ελληνικών δικαστικών υπηρεσιών πραγματοποιείται από τους Προέδρους ή τους Εισαγγελείς Εφετών και αφορά σε περιορισμένο αριθμό κριτηρίων και κυρίως στην καταγραφή του αριθμού των εισερχομένων και εξερχομένων από τα δικαστήρια υποθέσεων. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης περιλαμβάνονται σε Εκθέσεις οι οποίες φυλάσσονται αλλά δεν αξιοποιούνται ουσιαστικά, με την έννοια ότι δεν σχεδιάζονται βελτιωτικές παρεμβάσεις με βάση τα ευρήματά τους. Επιπρόσθετα της τυπικής προαναφερόμενης αξιολόγησης, οι ελληνικές δικαστικές υπηρεσίες αξιολογούνται "εν των συνόλων" και συγκρίνονται με τις δικαστικές υπηρεσίες άλλων χωρών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο της μελέτης cerej.

Παρά όμως αυτή την εθνική συνολική αξιολόγηση και την σύγκριση της απόδοσης των ελληνικών δικαστικών υπηρεσιών με την αντίστοιχη απόδοση των δικαστηρίων άλλων ευρωπαϊκών χωρών, δεν πραγματοποιείται συγκριτική αξιολόγηση των δικαστηρίων της ίδιας δικαιοδοσίας, του ίδιου βαθμού και παρόμοιου μεγέθους με τη χρήση δεικτών και επί τη βάση στόχων και αποτελεσμάτων, η οποία αφενός θα επέτρεπε τον εντοπισμό προβλημάτων ή καλών πρακτικών σε επίπεδο δικαστηρίων, αφετέρου θα μπορούσε να λειτουργήσει ως κινητήριος μοχλός για να βελτιωθούν κάποια δικαστήρια.

Επιπρόσθετα, δεν εφαρμόζεται συστηματική παρακολούθηση της απόδοσης των δικαστηρίων σε σχέση με την ταχύτητα επίλυσης υποθέσεων. Ειδικότερα, αν και συλλέγονται στοιχεία σε τακτική βάση, δεν επιτρέπουν την παρακολούθηση της ροής υποθέσεων εντός του δικαστηρίου, αλλά και από τον ένα βαθμό εκδίκασης στον άλλο. Ως εκ τούτου είναι δυσχερής ο εντοπισμός των σημείων της διαδικασίας, καθώς και η αναγνώριση των υποθέσεων που παρουσιάζουν τις σημαντικότερες καθυστερήσεις. Βασική αιτία για την αδυναμία συλλογής στατιστικών στοιχείων αποτελεί η περιορισμένη πληροφοριακή υποστήριξη των δικαστηρίων. Η πλήρης εφαρμογή των ΟΣΔΔΥ αναμένεται να επιλύσει το πρόβλημα.

4.1.4.2 Μη ουσιαστική και μη αποτελεσματική αξιολόγηση των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων

Παρά το γεγονός ότι η επιθεώρηση των δικαστών θα έπρεπε να αξιοποιείται για την υπηρεσιακή εξέλιξη των δικαστών αλλά και για λόγους επιβράβευσης, αποτελεί σήμερα μια διαδικασία που υλοποιείται κατά κύριο λόγο τυπικά και ακριβώς γι' αυτό το λόγο είναι μη ουσιαστική και μη αποτελεσματική. Τα κριτήρια αξιολόγησης των δικαστών καθορίζονται από τον ΚΟΔΚαΔΛ αλλά η διαδικασία της επιθεώρησης καθώς και το τι εξετάζει και τι ζητάει για κάθε κριτήριο ο κάθε Επιθεωρητής δεν είναι καθορισμένο διακινδυνεύοντας μη ομοιόμορφη εκτέλεση της Επιθεώρησης και μη συγκρίσιμα αποτελέσματα.

Η αξιολόγηση των δικαστικών υπαλλήλων δε αποτελεί μια τυπική διαδικασία που δεν ευνοεί τους πιο ικανούς, αφού δεν στηρίζεται σε ένα σύστημα στοχοθεσίας και αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί. Σημειώνεται ότι η ελλιπής σήμερα μηχανογράφηση των δικαστηρίων ευνοεί τη μη χρήση συστήματος στοχοθεσίας. Επιπρόσθετα τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δεν αξιοποιούνται για τον εντοπισμό των απαιτούμενων δράσεων ανάπτυξης των δικαστικών υπαλλήλων αλλά ούτε και για την επιβράβευση των πιο ικανών.

4.1.4.3 Ανεπάρκεια στατιστικών στοιχείων

Η έλλειψη αποτελεσματικής πληροφορικής υποστήριξης στην πλειονότητα των δικαστηρίων, η μη τυποποιημένη τήρηση της πληροφορίας έστω και σε έντυπη μορφή στα δικαστήρια της ίδιας κατηγορίας (π.χ. πολιτικά δικαστήρια) ίδιου βαθμού και είδους (π.χ. Ειρηνοδικεία) καθώς και η μη τήρηση κοινών κατηγοριοποιήσεων και κωδικοποιήσεων σε θέματα όπως το αντικείμενο των αγωγών και το είδος της απόφασης δεν επιτρέπει την εύκολη και έγκυρη εξαγωγή στατιστικών στοιχείων ώστε αυτά να αξιοποιηθούν για τη διαμόρφωση πολιτικής και τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων.

Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι εκτός της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου, ο Άρειος Πάγος και η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία ζητούν επίσης στατιστικά στοιχεία από τα δικαστήρια αλλά όχι απαραίτητως τα ίδια, με την ίδια γραμμογράφηση και για τις ίδιες περιόδους αναφοράς οδηγεί σε σύγχυση, υπερβολική επιβάρυνση των γραμματειών των δικαστηρίων και καθυστέρηση ανταπόκρισης.

Σημειώνεται πάντως ότι η εισαγωγή των Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Συστημάτων ΟΣΔΔΥ -ΠΠ και ΟΣΔΔΥ -ΔΔ θα διευκολύνει την έκδοση στατιστικών στοιχείων και θα μειώσει (έως και μηδενίσει) την ενδοδιοικητική επιβάρυνση των δικαστηρίων για την εξαγωγή τους.

4.1.4.3 Μη συστηματική παρακολούθηση των συνεπειών των μέτρων επιτάχυνσης της απονομής δικαιοσύνης που υιοθετούνται και εφαρμόζονται

Λείπει παντελώς κάποιο όργανο αξιολόγησης των θεσμικών μέτρων τόσο του ουσιαστικού όσο και του δικονομικού δικαίου. Τυχόν αξιολόγηση κάποιου μέτρου γίνεται ευκαιριακά και αποσπασματικά και όχι συστηματικά. Αποτέλεσμα αυτού είναι η μη διαχείριση των συνεπειών των ληφθέντων μέτρων και η μη αποκατάσταση της ανισορροπίας που τυχόν επιφέρουν ή η θεσμική απολίθωση με σοβαρές συνέπειες στο σύστημα της δικαιοσύνης.

Στο πλαίσιο αυτό διαπιστώνεται έλλειψη παρακολούθησης της εφαρμογής των συνεπειών των μέτρων επιτάχυνσης της πολιτικής, ποινικής και διοικητικής δίκης που

έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα. Έτσι δεν έχουν εξετασθεί συστηματικά οι συνέπειες της μεταφοράς σημαντικού όγκου της δικαστικής ύλης από τα πρωτοδικεία στα Ειρηνοδικεία και από τις πολυμελείς στις μονομελείς συνθέσεις δικαστηρίων (κυρίως μέσω των Ν. 3994/2011 και Ν. 4055/2012 για την πολιτική δίκη και των Ν.3900/2010 και Ν.4055/2012 για τη διοικητική δίκη) και επομένως δεν έχουν σχεδιαστεί και εφαρμοστεί ούτε δράσεις διαχείρισης των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν, ούτε δράσεις αποκατάστασης/ διόρθωσης των λανθασμένων παρεμβάσεων.

4.1.4.4 Οι υφιστάμενες ειδικότητες των δικαστικών υπαλλήλων δεν αντανακλούν τις ανάγκες που προκύπτουν από τη χρήση ΤΠΕ

Η σύνθεση της γραμματείας των δικαστηρίων από πλευράς ειδικοτήτων και απαιτούμενων γνώσεων αντιστοιχεί σε ένα παρωχημένο μοντέλο λειτουργίας των δικαστηρίων που αγνοεί στην πλειοψηφία του τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών και ως εκ τούτου δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικές υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες των δικαστηρίων.

Η εισαγωγή των ΟΣΔΔΥ - ΠΠ και ΟΣΔΔΥ -ΔΔ σε συνδυασμό με πιθανή αξιοποίηση στο μέλλον συστημάτων τηλεδιάσκεψης ή τήρησης πρακτικών με ηλεκτρονικό τρόπο απαιτεί πιστοποιημένη γνώση χρήσης Η/Υ, η οποία εκλείπει από τα περισσότερα δικαστήρια.

4.1.4.5 Έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων

Η αναλογία δικαστικών υπαλλήλων προς δικαστικούς λειτουργούς έχει μειωθεί πολύ τα τελευταία χρόνια σε όλες τις βαθμίδες και τύπους δικαστηρίων αφού το κύμα συνταξιοδοτήσεων των υπαλλήλων δεν ακολούθησε τους φυσιολογικούς ρυθμούς αλλά γιγαντώθηκε ως αποτέλεσμα της αλλαγής των προϋποθέσεων και όρων συνταξιοδότησης στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, χωρίς παράλληλα να υπάρξει τροφοδότηση των δικαστηρίων με νέες προσλήψεις.

Η έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων έχει αρνητική επίπτωση στην αποτελεσματική υποστήριξη των δικαστών ενώ επιπλέον μειώνει σημαντικά την ικανότητα των δικαστηρίων να ανταποκριθούν στο φόρτο εργασίας τους καθώς οι δικαστικοί

υπάλληλοι αναλαμβάνουν τη διεκπεραίωση αρκετών βημάτων των διαδικασιών από την κατάθεση των δικογράφων μέχρι και την καθαρογραφή της απόφασης και τη χορήγηση απογράφων.

Οι δικαστικοί υπάλληλοι αναλαμβάνουν και καθήκοντα πέραν των αρμοδιοτήτων τους (πχ επιδόσεις), λόγω της έλλειψης δικαστικών επιμελητών και του πολύ μεγάλου όγκου των επιδόσεων, το οποίο σε συνδυασμό με την υποστελέχωση επιφέρει σημαντική καθυστέρηση στη διεκπεραίωση των διαδικασιών συνολικά.

4.1.4.6 Ανεπαρκής αρχική εκπαίδευση και συνεχιζόμενη κατάρτιση των δικαστικών υπαλλήλων

Οι δικαστικοί υπάλληλοι εκπαιδεύονται όπως όλοι οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι χωρίς να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε θέματα που άπτονται των καθηκόντων τους και αφορούν στην κατανόηση της νομικής ορολογίας και του τρόπου λειτουργίας της δικαιοσύνης, τα οποία είναι απαραίτητα για να αναπτύξουν τους διάυλους επικοινωνίας με τους δικαστές αλλά και τους δικηγόρους με τους οποίους συναλλάσσονται.

Επιπρόσθετα και με δεδομένο ότι οι δικαστικοί υπάλληλοι έχουν πολλαπλά καθήκοντα που αφορούν στην υποστήριξη των ακροαματικών διαδικασιών με τήρηση πρακτικών, στην υποστήριξη των δικαστών, στην τήρηση αρχείων, στην εξυπηρέτηση συναλλασσομένων με έκδοση πιστοποιητικών, εκτιμάται ότι απαιτείται ενίσχυση της παρεχόμενης σήμερα συνεχιζόμενης κατάρτισης στους δικαστικούς υπαλλήλους (ενδεχομένως και με υποχρεωτική μορφή) ώστε να ενημερώνονται για δικονομικές, διαδικαστικές και τεχνολογικές εξελίξεις που επηρεάζουν το έργο τους.

Ειδικά στα θέματα αξιοποίησης των ΤΠΕ και στη χρήση των Η/Υ και των Πληροφοριακών συστημάτων υπάρχει μεγάλο κενό γνώσης, - σε αυτό συμβάλλει και το γεγονός ότι το υπάρχον προσωπικό των γραμματειών είναι παλιές προσλήψεις - το οποίο θα πρέπει να καλυφθεί συστηματικά.

4.1.5 Παρουσίαση Προβλημάτων Χρηματοδότησης

4.1.5.1 Μη υπολογισμός πραγματικού κόστους δικαιοσύνης

Παρατηρείται έλλειψη ενός συστήματος εκτίμησης του μέσου πραγματικού κόστους διαχείρισης μιας δικαστικής υπόθεσης, που θα στηρίζεται στο χρόνο που αναλώνει ο δικαστής (για τη μελέτη της υπόθεσης, για την εκδίκασή της στο ακροατήριο, για την αναζήτηση νομολογίας, για τη διαμόρφωση άποψης και τη σύνταξη της απόφασης) και τον αντίστοιχο χρόνο που αναλώνουν οι δικαστικοί υπάλληλοι ανά υπόθεση.

Το κόστος αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη λήψη αποφάσεων κοστολόγησης των δικαστικών εξόδων αλλά και οδηγό (driver) για το σχεδιασμό μέτρων που θα περιορίζαν το χρόνο απασχόλησης του δικαστή ή των γραμματέων σε ορισμένα στάδια της διαδικασία

4.1.6 Παρουσίαση Προβλημάτων Θεσμικού Πλαισίου

4.1.6.1 Ελλιπής Κωδικοποίηση νομοθεσίας

Η ελληνική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από πολυάριθμες διατάξεις που είναι διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετήματα (πολλές διατάξεις περιλαμβάνονται σε άσχετα θεματικά νομοθετήματα), πολύπλοκες, μερικές φορές καταργημένες σιωπηρά στην πράξη και συχνά αντιφατικές. Η κατάσταση αυτή: α) προκαλεί αίσθημα ανασφάλειας στη Διοίκηση και στο διοικούμενο και αποτελεί σημαντική αιτία γένεσης διοικητικών διαφορών, β) δεν ευνοεί την απόδοση δικαιοσύνης γενικά και απαιτεί πολύ μεγάλο χρόνο τόσο των δικηγόρων για να εντοπίσουν τις διατάξεις πάνω στις οποίες θα στηρίζουν τις αγωγές των πελατών τους όσο και των δικαστών για να καταλήξουν και να εκδώσουν την απόφασή τους γ) δημιουργεί ειδικά καθεστώτα και επιβαρύνει το σύστημα.

Επίσης, η ύπαρξη τριών διαφορετικών εννόμων καθεστώτων (εθνική νομοθεσία, κοινοτική νομοθεσία, και Ευρωπαϊκή σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα), δυσκολεύει το έργο του δικαστή, ο οποίος πολλές φορές πρέπει να αντιμετωπίσει μία υπόθεση συνδυαστικά. Απαιτείται ως εκ τούτου κωδικοποίηση της υφιστάμενης

νομοθεσίας αλλά και εκλογίκευση του ρυθμού αλλαγών της και εφαρμογή των κανόνων Καλής Νομοθέτησης όπως προωθούνται από την ΕΕ.

Κεφάλαιο 5^ο: Σύνοψη προτάσεων βελτιστοποίησης

5.1 Προτάσεις βελτιστοποίησης διοικητικής διαδικασίας - Μοντελοποίηση και αναλυτική περιγραφή των εξεταζόμενων διαδικασιών

Αναλυτικότερα, παρουσιάζονται:

- ο Οι βασικές προτάσεις μεταβολών που αφορούν και προτείνεται να εφαρμοσθούν σε διαδικασίες της διοικητικής ροής.
- ο Τα σχετικά αναλυτικά διαγράμματα των ανασχεδιασμένων διαδικασιών στις οποίες εφαρμόζονται οι παραπάνω μεταβολές.

Διευκρινίζεται σχετικά ότι οι παρεμβάσεις που παρουσιάζονται και αφορούν θέματα πληροφορικής αναφέρονται σε μια «Κατάσταση - Στόχο», κατά την οποία αξιοποιούνται πλήρως υφιστάμενες σήμερα τεχνολογικές δυνατότητες, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα βήματα κατάθεσης, διακίνησης και αρχειοθέτησης εγγράφων που προτείνεται να πραγματοποιούνται πλέον σε ψηφιακή μορφή, αλλά και της χρήσης της ψηφιακής υπογραφής. Με τον τρόπο αυτό, μεταξύ άλλων, διασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση η έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση των διαδίκων, μειώνονται σημαντικά τα διοικητικά βάρη που επιρρίπτονται σε πολίτες και επιχειρήσεις αλλά και το ενδοδιοικητικό κόστος της δικαιοσύνης.

5.1.1 Κατηγοριοποίηση, χρέωση και προσδιορισμός υποθέσεων

Ο υφιστάμενος τρόπος προσδιορισμού και χρέωσης των υποθέσεων κατά κανόνα δεν λαμβάνει υπόψη το είδος και τον βαθμό δυσκολίας των υποθέσεων, ενώ έχουν παρατηρηθεί αναντιστοιχίες στον καταμερισμό μεταξύ των δικαστών. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η καθιέρωση μιας διαδικασίας κατηγοριοποίησης και κατανομής των υποθέσεων στους δικαστές με ταυτόχρονη εφαρμογή του ισχύοντος πλαισίου όπου διασφαλίζεται ότι δεν είναι δυνατή η αλλαγή των χρεωμένων υποθέσεων μεταξύ των υπηρετούντων δικαστών.

Μετά την ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου, προτείνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα που ορίζονται ώστε να εξυπηρετούν την λειτουργία του εκάστοτε δικαστηρίου και είναι σε συμφωνία με τις επιμέρους προθεσμίες, το δικαστήριο να συγκεντρώνει, να κατηγοριοποιεί, και να χρεώνει στους δικαστές τα κατατεθειμένα εισαγωγικά δικόγραφα. Οι υποθέσεις θα κατηγοριοποιούνται ανά τύπο και δυσκολία και θα κατανέμονται λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των διαθέσιμων αιθουσών, δικαστών, την τυχόν εξειδίκευση τους και τη δίκαιη κατανομή που προκύπτει ως συνδυασμός της δυσκολίας και του πλήθους των υποθέσεων. Οι δικαστές αφού χρεωθούν τις υποθέσεις στη συνέχεια τις προσδιορίζουν. Η πράξη προσδιορισμού υπογράφεται ηλεκτρονικά και αναρτάται στην ηλεκτρονική θυρίδα της υπόθεσης.

5.1.2 Φόρμα εκτίμησης αναλωθέντος ανθρωποχρόνου και στοιχείων διακίνησης

Στην υφιστάμενη κατάσταση, δεν παρακολουθείται με συστημικό τρόπο η πορεία διεκπεραίωσης μιας υπόθεσης και δεν τηρούνται στοιχεία σχετικά με το χρόνο διεκπεραίωσης των διαφόρων κατηγοριών υποθέσεων, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει διαθέσιμη κάποια αξιόπιστη μέτρηση σχετικά με το χρόνο διεκπεραίωσης μιας υπόθεσης, ανά κατηγορία υπόθεσης και ανά βασικό στάδιο διεκπεραίωσης.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η καθιέρωση μιας εσωτερικής διαδικασίας με σκοπό τη μέτρηση του αναλωθέντος ανθρωποχρόνου ανά βασικό στάδιο της διαδικασίας. Πιο συγκεκριμένα σε κάθε σημείο διακίνησης της δικογραφίας που απασχολείται κάποιος δικαστής ή δικαστικός υπάλληλος προτείνεται να συμπληρώνεται φόρμα εκτίμησης αναλωθέντος ανθρωποχρόνου και στοιχείων διακίνησης. Τα στάδια αυτά αφορούν στην κατάθεση όλων των δικογράφων που αφορούν την εκάστοτε υπόθεση και στην έκδοση της απόφασης.

Τα στοιχεία που θα συγκεντρωθούν θα επιτρέψουν την τεκμηριωμένη και αντικειμενική χρονομέτρηση του χρόνου διεκπεραίωσης κάθε κατηγορίας υποθέσεων, προκειμένου να εντοπιστούν τυχόν δυσλειτουργίες του Συστήματος και να σχεδιαστούν βελτιωτικές παρεμβάσεις.

5.1.3 Πρόταση επέκτασης του ΟΣΔΔΥΔΔ

Κύριος παράγοντας που διαμορφώνει τις ανάγκες αναφορικά με τα πληροφοριακά συστήματα στο χώρο των δικαστηρίων είναι η εφαρμογή ενιαίων και ολοκληρωμένων

μηχανογραφικών συστημάτων διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων σύμφωνα με βέλτιστες πρακτικές και ευρωπαϊκά πρότυπα. Το ΟΣΔΔΥ-ΔΔ σχεδιάστηκε να καλύψει όλα τα Διοικητικά Δικαστήρια (30 διοικητικά πρωτοδικεία και 9 διοικητικά εφετεία), το ΣΤΕ και τη Γενική Επιτροπεία των Διοικητικών Δικαστηρίων, υποστηρίζοντας τη διοίκηση και λειτουργία των δικαστηρίων, την έρευνα νομολογίας, portal για τους πολίτες- δικηγόρους κλπ. Εκ των περίπου 40 Διοικητικών Δικαστηρίων, τα 15 διέθεταν ήδη μηχανογράφηση (κυρίως μέσω παρόμοιων τοπικών συστημάτων του ιδίου κατασκευαστή), ενώ στα υπόλοιπα εφαρμόζεται για πρώτη φορά μηχανογράφηση.

Προτείνεται η περαιτέρω επέκταση της λειτουργικότητάς του ως εξής:

- Ηλεκτρονική υποστήριξη όλων των παραβόλων. Σήμερα υποστηρίζονται ηλεκτρονικά παράβολα στο ΟΣΔΔΥ-ΔΔ σε διαλειτουργία με ΓΓΠΣ, όχι όμως όλα
- Ηλεκτρονικοποίηση της διαδικασίας κλητεύσεων/επιδόσεων προς τις δημόσιες υπηρεσίες που είναι μηχανογραφημένες, όπως οι ΔΟΥ, αποφεύγοντας έτσι σημαντικές καθυστερήσεις
- Ηλεκτρονικοποίηση της διαδικασίας υποβολής διοικητικού φακέλου από την αρμόδια διοικητική υπηρεσία. Αφορά στην παροχή όλων των απαραίτητων στοιχείων από το δημόσιο στα δικαστήρια, όπου συνήθως αφορά έναν πολύ μεγάλο όγκο εγγράφων (απαιτεί και θεσμικές αλλαγές καθώς δεν προβλέπεται στον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας)
- Ενσωμάτωση δυνατότητας υπολογισμού του συνολικού χρόνου περαίωσης μιας υπόθεσης ανά βαθμίδα και συνολικά, με ταυτόχρονη τήρηση και καταμερισμό όλων των επί μέρους χρονικών διαστημάτων είτε διαδικαστικών είτε δικαστικών (με δυνατότητα π.χ. συμπλήρωσης φορμών για την καταγραφή αναλωθέντος ανθρωποχρόνου σχετικών με π.χ. εκδίκαση, μελέτη δικογραφίας, έκδοση απόφασης κλπ)
- Περαιτέρω υλοποίηση διαλειτουργικότητας με τρίτα συστήματα, όπως ενδεικτικά π.χ. με Υποθηκοφυλακεία για ηλεκτρονική ενημέρωση σχετικά με κατασχέσεις, προσημειώσεις κλπ., με τη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών του ΥπΟΙΚ με σκοπό να διαβιβάζονται ηλεκτρονικά τα στοιχεία της δικογραφίας για τις φορολογικές διαφορές που καταλήγουν στα δικαστήρια (σήμερα η Διεύθυνση Επίλυσης διαφορών, ενώ έχει

μηχανογραφημένους φακέλους, αποστέλλει τα πάντα στα δικαστήρια σε έντυπη μορφή), με άλλες υπηρεσίες του δημοσίου ώστε τα δικαστήρια να έχουν απευθείας πρόσβαση στο διοικητικό φάκελο κλπ

5.1.4 Νέα συστήματα ή αναβάθμιση/επέκταση υφιστάμενων

Τηλεδιάσκεψη μεταξύ δικαστικών αιθουσών

Ως μια τεχνολογική προσθήκη που δύναται να διευκολύνει ιδιαίτερα την διαδικασία απονομής δικαιοσύνης κρίνεται η ανάπτυξη και εγκατάσταση συστημάτων για την υποστήριξη της τηλεδιάσκεψης μεταξύ δικαστικών αιθουσών, και πιο συγκεκριμένα η υλοποίηση ενός δικτύου παροχής υπηρεσιών τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας, που θα στοχεύει να καλύψει ανάγκες τηλεδιάσκεψης μεταξύ δικαστικών λειτουργών όλων των ροών (Διοικητική, Ποινική, Πολιτική) καθώς και ανάγκες των Πολιτικών και Ποινικών Δικαστηρίων αναφορικά με real-time καταθέσεις/εξετάσεις απομακρυσμένων μαρτύρων ή κατηγορούμενων που κρατούνται σε κάποιο Κατάστημα Κράτησης, συμπεριλαμβανομένου του ανακριτικού έργου (προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης και ανάκρισης) και των αιτημάτων δικαστικής συνδρομής. Η συγκεκριμένη μάλιστα λειτουργικότητα, πέραν από τη συμβολή στην διευκόλυνση της όλης διαδικασίας και των εμπλεκομένων θα συνεισφέρει και σε θέματα ασφάλειας της δημόσιας τάξης (π.χ. με την αποφυγή μετακινήσεων επικίνδυνων υπόπτων για εγκληματικές δραστηριότητες από τα καταστήματα κράτησης στα δικαστήρια και αντίστροφα).

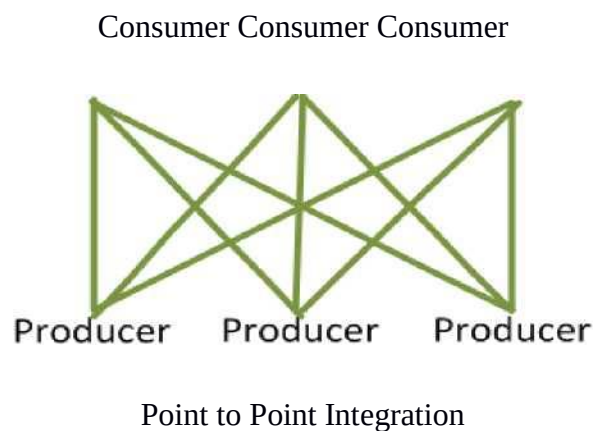
Ως εκ τούτου, ως ανάγκη αναγνωρίζεται η ανάπτυξη συστημάτων για την υποστήριξη της τηλεδιάσκεψης μεταξύ δικαστικών αιθουσών, που θα περιλαμβάνει πέραν από συστήματα τηλεδιάσκεψης (εξοπλισμό όπως οθόνες, κάμερες και μικρόφωνα, καθώς και λογισμικό τηλεδιάσκεψης) και κεντρικό υποσύστημα λογισμικού διαχείρισης (κρατήσεις, προγραμματισμοί, διασύνδεση με τα ΟΣΔΔΥ κλπ).

5.1.5 Ενιαίο περιβάλλον διαλειτουργικότητας στο χώρο της δικαιοσύνης

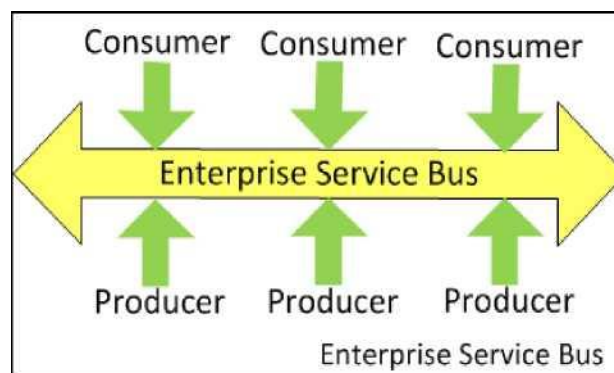
Λαμβάνοντας υπόψη α) τη συνεχή μηχανοργάνωση στο χώρο της δικαιοσύνης με την ανάπτυξη σύνθετων ολοκληρωμένων ενιαίων κεντρικών συστημάτων που διαχειρίζονται το μεγαλύτερο μέρος της πληροφορίας που διακινείται στο χώρο της δικαιοσύνης (ΕΠΜ, ΟΣΔΔΥ-ΔΔ, ΟΣΔΔΥ-ΠΠ, ΟΠΣ ΣΟΦΡΩΝΙΣΤΙΚΩΝ κλπ) β) τις

μεγάλες απαιτήσεις των συστημάτων αυτών για ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ τους, αλλά και τη μεγάλη σημαντικότητα των δεδομένων που παράγουν σε τρίτα συστήματα της δημόσιας διοίκησης αναγνωρίζεται ως χρήσιμη η δημιουργία ενός ενιαίου αυτοτελούς περιβάλλοντος διαλειτουργικότητας του χώρου της δικαιοσύνης (justice service bus) για την εξυπηρέτηση ανταλλαγών δεδομένων μεταξύ των συστημάτων του χώρου της δικαιοσύνης αλλά και μεταξύ των συστημάτων αυτών με τρίτα συστήματα της δημόσιας διοίκησης. Το περιβάλλον αυτό, το οποίο ουσιαστικά αποτελείται από μια πλατφόρμα λογισμικού τύπου Enterprise Service Bus (ESB) και μιας κατάλληλης εφαρμογής της οποίας βασικές λειτουργικότητες περιγράφονται κατωτέρω, αξιοποιεί ένα κοινό πλαίσιο προτύπων, κανόνων και ελέγχων για να παρέχει υπηρεσίες ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ συστημάτων και εφαρμογών, μέσω ενός ενιαίου μοντέλου μηνυμάτων και διαδικτυακών υπηρεσιών.

Με τον τρόπο αυτό προτυποποιείται η ανταλλαγή δεδομένων επιτρέποντας την ανεξαρτητοποίηση μεταξύ παρόχων και καταναλωτών μηνυμάτων ανταλλαγής. Αντίστοιχο περιβάλλον υλοποιεί και η ΓΓΠΣ.

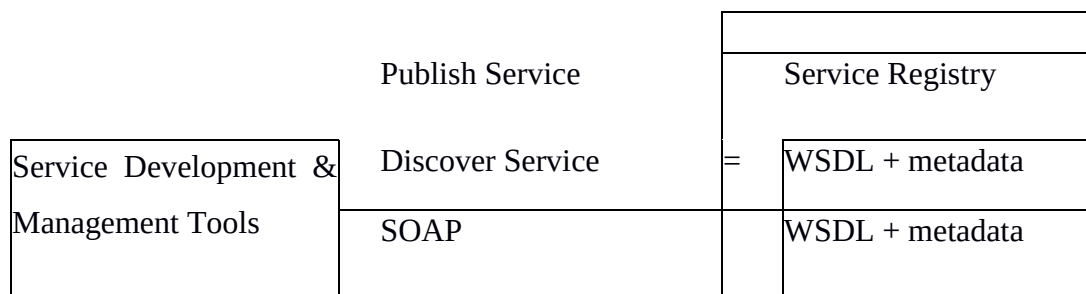
Εικόνα 8 Υφιστάμενη αρχιτεκτονική ανταλλαγής δεδομένων

Εικόνα 9 Προτεινόμενη αρχιτεκτονική ανταλλαγής δεδομένων

Το service bus (SB) θα χρησιμοποιεί καθιερωμένα πρότυπα για την πλειονότητα των διαδικτυακών υπηρεσιών (web services) που παρέχουν και υποστηρίζουν την παροχή διαλειτουργικότητας ανεξαρτήτου πλατφόρμας. Η χρήση SBs προσφέρει μεγαλύτερη ευελιξία στους φορείς-καταναλωτές (consumers) για να συνδεθούν με ετερογενείς πηγές, εξαλείφοντας την ανάγκη να υλοποιούν εύθραυστες, υψηλού κόστους συντήρησης, point-to-point συνδέσεις. Προσθέτοντας ένα ενδιάμεσο - «μεσολαβητικό» επίπεδο (intermediary) μεταξύ καταναλωτών και παρόχων υπηρεσιών εξυπηρέτησης (web services), απομονώνονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής των σχετικών διεπαφών υπηρεσιών στον τελικό σημείο, μειώνοντας ή εξαλείφοντας τις επιπτώσεις αναδιαμόρφωσης και αναδιάταξης στο επίπεδο των καταναλωτών υπηρεσιών. Το προς υλοποίηση ενδιάμεσο επίπεδο εξυπηρέτησης ανταλλαγής δεδομένων θα καλύπτει εσωτερικά οποιαδήποτε ενδεχόμενη πολυπλοκότητα και θα παρέχει ένα ξεκάθαρο τρόπο επικοινωνίας με τα web services των συστημάτων δικαιοσύνης αλλά και συστημάτων τρίτων φορέων που παρέχουν την αντίστοιχη λειτουργικότητα. (ΥΔΑΔΔ , 2016)

Θα περιλαμβάνει τόσο metadata για τον προσδιορισμό, και αξιοποίηση των διαδικτυακών υπηρεσιών (web-services) των συστημάτων των φορέων, όσο και το περιβάλλον για την μοντελοποίηση, υλοποίηση, έλεγχο λειτουργίας, διανομή & έλεγχο διαλειτουργίας των web-services σε καθέναν από τους εκάστοτε ηλεκτρονικά διαλειτουργούντες Φορείς. Το τελευταίο προϋποθέτει να παρέχεται περιβάλλον "Ορισμού & Διαχείρισης Web-Services" μέσω του οποίου θα παρέχονται δυνατότητες αποτελεσματικής διαχείρισης των στοιχείων των διαδικτυακών υπηρεσιών (web-services) που παρέχει το κάθε σύστημα πάροχος των φορέων Δικαιοσύνης. Ο διαχειριστής (μέσω ενός εύχρηστου γραφικού περιβάλλοντος) θα καταχωρεί / διαχειρίζεται τα web-services που παρέχει (ή θα παρέχει) το πληροφοριακό σύστημα του κάθε υπαγόμενου/ εποπτευόμενου από το Υπ. Δικαιοσύνης φορέα. Για κάθε web-service θα πρέπει να μπορεί να ορίζονται τα δεδομένα εισόδου και εξόδου (συμπεριλαμβανομένου τυχόν απαραίτητα έγγραφα / δικαιολογητικά κλπ), η διεύθυνση στην οποία παρέχεται (web service location) και άλλες χρήσιμες πληροφορίες. (ΥΔΑΔΔ , 2016)

Εικόνα 10 περιβάλλον "Ορισμού & Διαχείρισης Web-Services"

Συνεπώς το ενιαίο περιβάλλον Διαλειτουργικότητας, θα παίζει και τον ρόλο του "ευρετηρίου" διαδικτυακών υπηρεσιών (Web-services Registry) στο περιβάλλον αρμοδιότητας Υπ. Δικαιοσύνης, στο οποίο θα ανατρέχει κάθε τρίτος φορέας, για να αναζητήσει τα web-services που επιθυμεί (service discovery). Κατ' αυτόν τον τρόπο ο φορέας καταναλωτής μπορεί να βρίσκει τα κατάλληλα web-services για τα δεδομένα που αναζητεί, να τα συνδέει με το πληροφοριακό του σύστημα ή την κυβερνητική του Πύλη, με στόχο την προσφορά ολοκληρωμένων υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Συναλλαγών στο κοινό του. Με αυτόν τον τρόπο υποστηρίζονται και τυποποιούνται δυναμικές συνέργειες επιχειρησιακών διαδικασιών και ανταλλαγής δεδομένων, η συνεχής εξέλιξη των υπηρεσιών και η γρήγορη προσθήκη νέων. Η προσθήκη μίας νέας διαδικτυακής υπηρεσίας στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας θα πρέπει να αποτελεί μια τυποποιημένη διαδικασία και δεν θα πρέπει να απαιτεί την εκ νέου ρύθμιση του συστήματος ή την επέκτασή του. (ΥΔΑΔΔ , 2016)

Εξασφάλιση δομικών προϋποθέσεων (enablers)

α) Ως μία από τις πλέον βασικές και οριζόντιες δομικές προϋποθέσεις που απαιτούνται κυρίως για την επίτευξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων αλλά και τη βελτίωση της διασυννοριακής πρόσβασης των πολιτών και των επιχειρήσεων σε νομικά μέσα εντός της ΕΕ, είναι η υιοθέτηση ευρωπαϊκών προτύπων σχετικά με τα δομικά στοιχεία αυτής (building blocks), όπως σχετικά με το e-Identification (ηλεκτρονική ταυτότητα και αναγνώριση), e-Signature (ψηφιακά πιστοποιητικά / ηλεκτρονική υπογραφή εγγράφων), e-Delivery (ασφαλής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών), e-Document (προδιαγραφές για την ηλεκτρονική ανταλλαγή εγγράφων) και e-Payment (ηλεκτρονική πληρωμή), τα οποία δομικά στοιχεία θα χρησιμοποιούνται σε

διακρατικές δικαστικές συναλλαγές και που από το 2018 θα είναι υποχρεωτικά στο χώρο της Ε.Ε. Τα ανωτέρω δομικά στοιχεία μελετώνται και προδιαγράφονται στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης e-CODEX .

β) Ως μία από τις πλέον βασικές και οριζόντιες δομικές προϋποθέσεις (enabler) που απαιτούνται κυρίως για την επίτευξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων των δημόσιων φορέων, και που σχετίζεται μάλιστα με ένα από τα ανωτέρω δομικά στοιχεία επίτευξης διαλειτουργικότητας (e-ID), κρίνεται το ενιαίο -σε όλη τη δημόσια διοίκηση- μοναδιαίο και αμετάβλητο αναγνωριστικό προσώπων (φυσικών και νομικών) για την υποστήριξη της ταυτοποίησης. Αν και στις επιχειρήσεις - νομικά πρόσωπα τα πράγματα είναι πιο ξεκάθαρα, αφού το ρόλο αυτό καλύπτει επαρκώς το ΑΦΜ, στα φυσικά πρόσωπα (πολίτες) τα πράγματα είναι αρκετά πιο πολύπλοκα, αφού υπάρχουν διάφορα αναγνωριστικά που κανένα δεν καλύπτει από μόνο του τις απαιτήσεις και παράλληλα απουσιάζει μια κεντρική βάση δεδομένων για την υποστήριξη της ενιαίας αναγνώρισης και ταυτοποίησης, μέσω συσχέτισης των διάφορων αναγνωριστικών - κλειδιών που χρησιμοποιούνται στους επί μέρους τομείς της δημόσιας Διοίκησης.

Ως εκ-τούτου θα πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες για την εξασφάλιση της δομικής προϋπόθεσης αυτής στη δημόσια διοίκηση, όπως π.χ. συνεργασία με το ΥΔΜΗΔ και προτροπή για την προώθηση υλοποίησης ενός ενιαίου συστήματος αναγνώρισης πολίτη που μπορεί να περιλαμβάνει π.χ. ένα καθολικό αναγνωριστικό που θα αποκτά κάθε πολίτης κατά τη γέννηση και θα τον προσδιορίζει δια βίου (citizen-id), έξυπνη (smart) identity card, ανάπτυξη κεντρικής ΒΔ για τη διαχείριση στοιχείων ταυτοποίησης πολιτών και τη συσχέτιση των διάσπαρτων επί μέρους κλειδιών (ΑΦΜ, ΑΜΚΑ, ΑΤ, αρ. δημοτολογίου, αρ. αλλοδαπού κλπ) αυτού και η που μάλιστα διαθέτει και λογαριθμική απεικόνιση που επαληθεύει offline εάν είναι υπαρκτό (δηλαδή έγκυρο) ένα νούμερο ο αριθμός ταυτότητας (ΑΤ) που ταυτοποιεί μεν με μοναδιαίο τρόπο έναν πολίτη στις περισσότερες δια ζώσης συναλλαγές δεν επαρκεί γιατί δύναται να αλλάζει συχνά και εγείρονται ζητήματα με τη διατήρηση συγχρονισμένων αναγνωριστικών στα επί μέρους συστήματα, το ΑΦΜ αν και μοναδιαίο και σταθερό δεν επαρκεί γιατί δεν καλύπτει το σύνολο του πληθυσμού (π.χ. ανήλικοι), το ΑΜΚΑ επίσης δεν επαρκεί διότι είναι προσφάτως θεσπισθέν αναγνωριστικό που επίσης δεν καλύπτει όλες τις απαιτήσεις, ενώ τα ίδια ισχύουν και για πληθώρα άλλων δημόσιων

κλειδιών πολιτών (π.χ. αριθμός δημοτολογίου) που επίσης δεν επαρκούν για διάφορους λόγους

γ) Άλλη επίσης σημαντική δομική προϋπόθεση στην ίδια θεματική (θέματα ψηφιακής αναγνώρισης και ταυτοποίησης) που επίσης σχετίζεται με τα ανωτέρω δομικά στοιχεία και αποτελεί και ένα από τα κρίσιμα ζητήματα σε όλες τις ηλεκτρονικές συναλλαγές είναι η πιστοποιημένη και ασφαλής ψηφιακή αναγνώριση/ ταυτοποίηση χρήστη κατά την πρόσβαση σε σύστημα, η οποία εξαρτάται από τους κάτωθι παράγοντες:

■ από το ζητούμενο Επίπεδο Εμπιστοσύνης, ήτοι από το βαθμό βεβαιότητας που έχει μια υπηρεσία για την ορθότητα τόσο της ταυτότητας της ηλεκτρονικής οντότητας που επιθυμεί να διεκπεραιώσει μια συναλλαγή στο πλαίσιο μιας ηλεκτρονικής υπηρεσίας, όσο και των δεδομένων που απαιτούνται για την επιτυχή ολοκλήρωση της συναλλαγής λαμβάνοντας υπόψη και την κρισιμότητα των δεδομένων αυτών. Από το 2018 θα πρέπει να εφαρμοσθούν οι ευρωπαϊκές οδηγίες για την αναγνώριση, οι οποίες αναγνωρίζουν 4 επίπεδα διαβάθμισης, από το απλό ως το πιο ασφαλές, και η διάθεση των υπηρεσιών θα πρέπει να καθορίζεται με βάση την κατανομή των απαιτήσεων ασφάλειας της υπηρεσίας ως προς την αναγνώριση/ταυτοποίηση χρηστών σε κάποιο από τα 4 επίπεδα αυτά.

■ από το ζητούμενο επίπεδο ασφάλειας του μηχανισμού αυθεντικοποίησης,

ήτοι το βαθμό της ασφάλειας της μεθόδου που θα επιλεγεί για την πιστοποίηση της ταυτότητας ενός χρήστη, με βάση το Επίπεδο Εμπιστοσύνης στο οποίο έχει ενταχθεί μια υπηρεσία. Ανάλογα λοιπόν το ζητούμενο επίπεδο ασφάλειας της διαπίστευσης με βάση το Επίπεδο Εμπιστοσύνης της υπηρεσίας, δύναται να χρησιμοποιηθούν 1, 2 ή 3 Factors Authentication μέθοδοι, όπου η αναγνώριση/ταυτοποίηση χρήστη πραγματοποιείται μέσω συνδυασμού ενός ή περισσότερων εκ των εξής παραγόντων (factors): something the user knows (π.χ. password), something the user has (π.χ. digital key in a smart card ή usb token), something the user is (π.χ. κάποιο βιομετρικό χαρακτηριστικό όπως δακτυλικά αποτυπώματα, ίριδα ματιού κλπ)

Δεδομένου ότι οι τελικοί χρήστες (πολίτες, επιχειρήσεις) στην τρέχουσα περίοδο λειτουργίας δε θα είναι όλοι εφοδιασμένοι με ψηφιακά πιστοποιητικά, δεν είναι εφικτό να επιτευχθεί ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας αυθεντικοποίησης παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, αρκετές κύριες παρεχόμενες υπηρεσίες (παροχή

βεβαιώσεων-πιστοποιητικών) που απαιτούν επίπεδο εμπιστοσύνης 3 λόγω των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που διακινούν (π.χ. βεβαίωση περί μη δίωξης) δεν θα μπορούν να επιτύχουν το μέγιστο επιθυμητό επίπεδο ηλεκτρονικοποίησης (επίπεδο 4 - ηλεκτρονική παράδοση). Για παράδειγμα, στην σημερινή εκδοχή των δύο ΟΣΔΔΥ τα διάφορα πιστοποιητικά/βεβαιώσεις με προσωπικά δεδομένα αν και θα μπορούν να παραγγέλνονται ηλεκτρονικά μέσω e- service ή των ΚΕΠ, θα παραλαμβάνονται μόνον διά ζώσης από το Δικαστήριο.

Για την πλήρως ηλεκτρονική λειτουργία των ψηφιακών υπηρεσιών (π.χ. δυνατότητα ηλεκτρονικής παραλαβής πιστοποιητικού) όπου είναι απαραίτητη η δυνατότητα υλοποίησης πιστοποιημένης και ασφαλούς ψηφιακής αναγνώρισης/ ταυτοποίησης, θα πρέπει να εξετασθεί (σε συνεργασία με το ΥΔΜΗΔ) το ενδεχόμενο να διαμοιρασθούν στους πολίτες τα κατάλληλα μέσα (π.χ. μια έξυπνη κάρτα με ψηφιακά πιστοποιητικά) ώστε να μπορεί να υποστηριχθεί 2-factor authentication (και άρα δυνατότητα πιστοποιημένης και ασφαλούς ψηφιακής αναγνώρισης/ ταυτοποίησης που θα ανταποκρίνεται σε EEM3), κάτι που ναι μεν αναγνωρίζεται ότι ενέχει σημαντικό βαθμό δυσκολίας να γίνει για όλο τον πληθυσμό πέραν του κόστους απόκτησης, αλλά κρίνεται ως αναπόφευκτο στην επερχόμενη εξάπλωση της ψηφιακής εποχής.

Επίσης, θα πρέπει να επανεξετασθεί η τρέχουσα διαδικασία αυθεντικοποίησης πολιτών, αφενός ως προς το ποιες υπηρεσίες μπορούν να παρέχονται πλήρως ηλεκτρονικά με τα υφιστάμενα επίπεδα εμπιστοσύνης σε σχέση και με το είδος της πληροφορίας που διακινούν (π.χ. πιστοποιητικά-βεβαιώσεις που περιέχουν μόνο απλά δεδομένα ή προσωπικά δεδομένα αλλά όχι ευαίσθητα), αφετέρου και στην κατεύθυνση της αξιοποίησης τρίτων συστημάτων αυθεντικοποίησης που εμπλέκονται ευρέως στη δημόσια διοίκηση (π.χ. ΓΓΠΣ, ΕΡΜΗ κλπ) που πέραν του ότι καλύπτουν υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης δεν επιβαρύνουν τους πολίτες με την έκδοση και χρήση πλήθους διάσπαρτων διαπιστευτηρίων για τα διάφορα συστήματα της δημόσιας διοίκησης.

δ) Ως ένα επίσης σημαντικό οριζόντιο δομικό συστατικό για την πλήρη αυτοματοποιημένη λειτουργία των συστημάτων κρίνεται η θέσπιση και εγκαθίδρυση ενιαίας ηλεκτρονικής θυρίδας πολίτη για την υποχρεωτική επίδοση της "αλληλογραφίας" όλης της δημόσιας διοίκησης και εν γένει την επίσημη επικοινωνία (έγγραφα, λογαριασμοί, ειδοποιήσεις κλπ) του κράτους με τον πολίτη

Η ηλεκτρονική θυρίδα πολίτη έχει ήδη αρχίσει και εξαπλώνεται στην Ευρώπη, με τη Δανία να είναι η πρώτη χώρα που κατέστησε ως υποχρεωτική την ηλεκτρονική αλληλογραφία μεταξύ κράτους και πολιτών από την 1η Νοεμβρίου 2014, για πολίτες άνω των 15 ετών, ως μια εκ των πρωτοβουλιών της εθνικής τους e-gov strategy 2011-2015, ενώ πολλές άλλες χώρες έχουν ήδη καταστήσει την ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ πολιτών με την ταυτόχρονη υποστήριξη από τα ΚΕΠ προς τους πολίτες χωρίς δυνατότητα ηλεκτρονικής πρόσβασης (Cerej, 2016 (13)). Σε μια τέτοια θυρίδα θα μπορούν να αποθηκεύονται ψηφιακά υπογεγραμμένα έγγραφα (π.χ. πιστοποιητικά, βεβαιώσεις κλπ) απευθείας ηλεκτρονικά από δημόσιες υπηρεσίες (απαιτούνται βέβαια ψηφιακές υπηρεσίες 4ου επιπέδου ηλεκτρονικοποίησης) ή από τα ΚΕΠ μετά από σχετικό αίτημα του χρήστη ή ακόμα και από τον ίδιο τον χρήστη, δημιουργώντας έτσι ένα ατομικό ηλεκτρονικό αποθετήριο (δημόσιων) εγγράφων του κάθε πολίτη, τα οποία μάλιστα έγγραφα θα μπορεί να χρησιμοποιήσει μελλοντικά σε διάφορες υποθέσεις του (π.χ. όπου απαιτείται ηλεκτρονική προσκόμιση δικαιολογητικών).

Το στοιχείο αυτό θα μπορούσε να απλοποιήσει πάρα πολλές διαδικασίες μειώνοντας παράλληλα και το κόστος, και ταυτόχρονα να επιταχύνει σε αρκετά σημεία την απονομή δικαιοσύνης (π.χ. επίδοση δικαστικών κλήσεων, γνωστοποίηση αποφάσεων ακόμα και ερήμην κλπ). Σημειώνεται πως μια μορφή ηλεκτρονικής θυρίδας, αλλά περιορισμένου λειτουργικού εύρους (μόνον φορολογική), έχει ήδη εφαρμόσει η ΓΠΣ για το δικό της επιχειρησιακό αντικείμενο στον δικό της ιστοχώρο, όπου αναρτά αποκλειστικά ηλεκτρονικά (στο προφίλ κάθε φορολογούμενου) όλα τα σημαντικά αποτελέσματα φορολογικών συναλλαγών (εκκαθάριση φόρου εισοδήματος, εκκαθαριστικά ΕΝΦΙΑ κλπ) καταργώντας κάθε άλλη φυσική επικοινωνία, και η ευθύνη ενημέρωσης έχει μεταφερθεί εξ' ολοκλήρου στον πολίτη. Καταλήγοντας, συμπεραίνεται ότι θα πρέπει να προωθηθούν ενέργειες προς την κατεύθυνση της πλήρωσης της δομικής αυτής προϋπόθεσης (π.χ. ανάληψη πρωτοβουλιών σε συνεργασία με το ΥΔΜΗΔ) για την θέσπιση και εφαρμογή ενιαίας ηλεκτρονικής θυρίδας πολίτη.

5.2 Περιγραφή Βασικών προτάσεων βελτιστοποίησης Διοικητικής διαδικασίας

Με σκοπό τη βελτιστοποίηση της ροής της Διοικητικής δικαιοσύνης διαμορφώθηκε μια σειρά προτάσεων που αφορούν σε αλλαγές των επιμέρους διαδικασιών. Επισημαίνεται ότι οι προτάσεις που αποτυπώνονται στον ανασχεδιασμό των διαδικασιών της διοικητικής δικαιοδοσίας είναι αυτές που αφορούν βελτιωτικές παρεμβάσεις και είναι κατά κύριο λόγο διοικητικής/ οργανωτικής φύσεως.

5.2.1 Ηλεκτρονική κατάθεση κάθε είδους δικογράφου

Στο πλαίσιο του ανασχεδιασμού της ροής της διοικητικής διαδικασίας προτείνεται η θέσπιση της ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφου με απώτερο στόχο την εξοικονόμηση σημαντικού διοικητικού κόστους των δικαστηρίων από την τήρηση και διαχείριση φυσικών εγγράφων αλλά και την ελάφρυνση των συναλλασσόμενων με το δικαστικό σύστημα μέσω της δυνατότητας απομακρυσμένης υποβολής δικογράφων. Για την ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων προτείνεται η χρήση ηλεκτρονικών θυρίδων. Η βασική λειτουργικότητα που προτείνεται να αναπτυχθεί περιγράφεται ακολούθως:

Οι καταθέσεις όλων των δικογράφων και των αιτήσεων θα πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ηλεκτρονική καταχώρηση είναι η δημιουργία προφίλ χρήστη στο ΟΣΔΔΥ. Για τη διευκόλυνση των χρηστών, η δημιουργία του προφίλ θα μπορούσε να υποστηρίζεται μέσω διαλειτουργικότητας του ΟΣΔΔΥ με την πύλη αυθεντικοποίησης τρίτου συστήματος ευρέως χρησιμοποιούμενο στη Δημόσια Διοίκηση με το απαραίτητο επίπεδο πιστοποιημένης ταυτοποίησης (π.χ. ΓΓΠΣ, ΕΡΜΗΣ κλπ), ώστε οι εγγεγραμμένοι και ταυτοποιημένοι χρήστες του συστήματος εκείνου να αποκτούν αυτόματα πρόσβαση και στο ΟΣΔΔΥ χωρίς την ανάγκη δημιουργίας νέου λογαριασμού και έκδοσης πολλαπλών διαπιστευτηρίων.

Ο δικηγόρος του αιτούντος / ενάγοντα αφού συνδεθεί στο ΟΣΔΔΥ - ΠΠ θα συμπληρώνει τα απαιτούμενα πεδία ανάλογα με τον τύπο της υπόθεσης και θα μπορεί να επισυνάπτει το ψηφιακά υπογεγραμμένο έγγραφο (το οποίο για δικόγραφα θα πρέπει να εμπεριέχει συνδεδεμένο κείμενο -text under image- για λόγους διευκόλυνσης

της δικαστικής ροής). Αμέσως μετά την on-line υποβολή, θα λαμβάνει αποδεικτικό κατάθεσης από το σύστημα αυτόματα με ηλεκτρονικό πρωτόκολλο.

Ο γραμματέας του αρμόδιου δικαστηρίου θα λαμβάνει μέσω του ΟΣΔΔΥ το αίτημα μαζί με τα συνημμένα έγγραφα. Θα ελέγχει το αίτημα για την πλήρωση βασικών προϋποθέσεων για την καταχώρηση του (τύπος ηλεκτρονικού αρχείου, ύπαρξη ψηφιακής υπογραφής κτλ.) και με τη βοήθεια του συστήματος θα αποδίδει μοναδικό αριθμό καταχώρησης, καταχώρησης δικογράφου και φακέλου δικογραφίας (εφόσον η κατάθεση αφορά νέα υπόθεση) και θα συντάσσει πράξη κατάθεσης την οποία υπογράφει ηλεκτρονικά. Στη συνέχεια μέσω του ΟΣΔΔΥ, ο γραμματέας θα δημιουργεί ηλεκτρονική θυρίδα για την υπόθεση και θα παραχωρεί δικαίωμα πρόσβασης στον καταθέσαντα δικηγόρο και στον αιτούντα / ενάγοντα, οι οποίοι και θα ενημερώνονται αυτοματοποιημένα από το σύστημα με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) για την καταχώρηση της αίτησης και την ενεργοποίηση της ηλεκτρονικής θυρίδας.

Η πράξη κατάθεσης, η θα οποία περιλαμβάνει βασικές οδηγίες ηλεκτρονικής πρόσβασης σε αυτήν προς τον εναγόμενο / καθ' ου, θα επιδίδεται μέσω δικαστικού επιμελητή. Ο εναγόμενος / καθ' ου ακολουθώντας τις οδηγίες, θα συνδέεται στο ΟΣΔΔΥ όπου θα καταχωρεί τον αριθμό φακέλου της δικογραφίας και τον αριθμό μητρώου του δικηγόρου που έχει επιλέξει να τον εκπροσωπήσει και θα υποβάλλει αίτημα πρόσβασης στη θυρίδα της υπόθεσης.

Ο αρμόδιος γραμματέας κατάθεσης θα λαμβάνει μέσω του ΟΣΔΔΥ το αίτημα πρόσβασης και εφόσον ο αιτών περιλαμβάνεται στους εναγόμενους / καθ' ου θα εκχωρεί τα αντίστοιχα δικαιώματα πρόσβασης, με ταυτόχρονη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.

Οποιαδήποτε άλλη κατάθεση που αφορά τη συγκεκριμένη υπόθεση θα πραγματοποιείται ηλεκτρονικά και τα σχετικά έγγραφα θα αναρτώνται στην ηλεκτρονική θυρίδα της υπόθεσης. Οι έχοντες πρόσβαση στην ηλεκτρονική θυρίδα σε περίπτωση οποιασδήποτε μεταβολής αυτής, θα ενημερώνονται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Συγκριτικά με την υφιστάμενη κατάσταση, οι ενδιαφερόμενοι δεν θα επισκέπτονται τα δικαστήρια σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, δεν επωμίζονται το κόστος αλληπάλληλων επιδόσεων, η ενημέρωση τους θα είναι έγκυρη, έγκαιρη και ταυτόχρονη, ενώ η

καταχώρηση στοιχείων της δικογραφίας θα πραγματοποιείται ηλεκτρονικά χωρίς ανάγκη επανακαταχώρησης από τους υπαλλήλους σε μετέπειτα στάδια της υπόθεσης.

Είναι πλήρως αντιληπτό ότι η προτεινόμενη προσέγγιση ανατρέπει παραδοσιακές εργασιακές πρακτικές και συνήθειες της σημερινής κατάστασης. Πράγματι, έως σήμερα, το σύνολο των δικογράφων συνεχίζει να κατατίθεται, διακινείται και αρχειοθετείται σε έντυπη μορφή. Σε έντυπη μορφή εξετάζεται και η δικογραφία κατά τη σύνταξη της απόφασης από τον εκάστοτε αρμόδιο δικαστή. Εξαίρεση σε αυτόν το κανόνα αποτελεί μόνο η δυνατότητα ηλεκτρονικής κατάθεσης μεμονωμένων εισαγωγικών δικογράφων που δόθηκε πιλοτικά στο Πρωτοδικείο Αθηνών και στο Πρωτοδικείο Πειραιά, η οποία είναι εθελοντική, δεν έχει υποστηριχθεί στην πράξη και επιλέγεται από τους δικηγόρους για ένα πολύ περιορισμένο αριθμό υποθέσεων.

Η μετάβαση από την υφιστάμενη κατάσταση στην κατάσταση στόχο δε συνιστά σε καμία περίπτωση απλό εγχείρημα και απαιτεί την επιτυχή ολοκλήρωση μιας σειράς προπαρασκευαστικών ενεργειών όπως ο διάλογος και η απόσπαση της μεγαλύτερης δυνατής συναίνεσης επί της πρότασης, η διασφάλιση της κατάλληλης πληροφορικής υποστήριξης, η λήψη ψηφιακών υπογραφών από τους βασικούς συμμετέχοντες στο δικαστικό σύστημα (δικαστές, δικαστικοί υπάλληλοι, δικηγόροι), η εκπαίδευση των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων στη χρήση των νέων συστημάτων, καθώς και η πρόβλεψη ενός διαστήματος μεταβατικής λειτουργίας με παράλληλη συνύπαρξη των δύο συστημάτων για την ομαλή μετάβαση στην κατάσταση στόχο.

5.2.3 Θέσπιση Ηλεκτρονικών Επιδόσεων

Προτείνεται η θέσπιση της δυνατότητας ηλεκτρονικών επιδόσεων προκειμένου αφενός να επιταχυνθεί ο συνολικός χρόνος για την περαίωση μιας υπόθεσης και αφετέρου να ελαφρυνθούν οικονομικά οι διάδικοι οι οποίοι σήμερα καλούνται να επωμιστούν σημαντικά κόστη προκειμένου να επιδώσουν τα απαραίτητα έγγραφα.

Σημειώνεται ότι η επίδοση της αγωγής / αίτησης (1η επίδοση) θα πραγματοποιείται κατά τον γνωστό τρόπο (δικαστικός επιμελητής) δεδομένου ότι δεν θα έχουν ακόμα δηλωθεί στο δικαστήριο οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις όλων των διαδίκων μερών και δεν θα έχουν λάβει δικαιώματα πρόσβασης στην ηλεκτρονική θυρίδα. Οι δυσλειτουργίες από τη δυσχέρεια ανεύρεσης ή τη μη ανεύρεση της διεύθυνσης διαδίκων ή από την αμφισβήτηση της ορθότητας της επίδοσης στα πλαίσια της πρώτης

επίδοσης προτείνεται να υποστηριχθεί από εισαγωγή Εθνικού Μητρώου Διευθύνσεων ή πρόσβαση των δικαστηρίων στο αρχείο με τις διευθύνσεις που είναι εγκατεστημένο στη χώρα και το οποίο τηρεί η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών. Από τη στιγμή που θα δηλωθούν τα στοιχεία ηλεκτρονικής αλληλογραφίας των διαδίκων κάθε επόμενη επίδοση θα πραγματοποιείται με ανάρτηση στη σχετική ηλεκτρονική θυρίδα και αποστολή ειδοποίησης με e-mail. Η ανάρτηση εγγράφων στην ηλεκτρονική θυρίδα θα επέχει θέση επίδοσης στους έχοντες πρόσβαση. Για το λόγο αυτό, επίδοση έντυπων αποφάσεων δεν θα πραγματοποιείται και οι προθεσμίες που ξεκινούν με την επίδοση της απόφασης θα ξεκινούν με την ανάρτηση της στην ηλεκτρονική θυρίδα. Στην ίδια θυρίδα θα τοποθετούνται και δικόγραφα που αφορούν ένδικα μέσα / βοηθήματα που ενδεχομένως θα κατατίθενται και θα αφορούν την ίδια υπόθεση. Σε αυτή την περίπτωση (ήδη υπάρχουσα ηλεκτρονική θυρίδα υπόθεσης) δεν θα πραγματοποιείται ούτε η αρχική επίδοση του δικογράφου της ανακοπής, έφεσης κτλ.

5.2.5 Ηλεκτρονική πληρωμή δικαστικών εξόδων

Σήμερα, οι συναλλασσόμενοι με τα δικαστήρια προκειμένου να καταβάλουν τα απαραίτητα δικαστικά ένημα και λοιπά τέλη υπέρ των δικαστηρίων καλούνται να προσέλθουν σε κάποια ΔΟΥ ή στον οικείο δικηγορικό σύλλογο, αυξάνοντας το διοικητικό βάρος που επιρρίπτεται σε πολίτες και επιχειρήσεις. Υπό το πρίσμα αυτό, προτείνεται τα δικαστικά έξοδα να καταβάλλονται ηλεκτρονικά και το αποδεικτικό πληρωμής τους να επισυνάπτεται κατά την ηλεκτρονική υποβολή αγωγών / αιτήσεων. Η πληρωμή θα μπορούσε να πραγματοποιείται μέσω του τραπεζικού συστήματος.

5.2.6 Ηλεκτρονικοποίηση βήματος χρεώσεων

Η κατανομή των εισερχόμενων υποθέσεων γίνεται σήμερα στους δικαστές με χειρόγραφο τρόπο και κατά κανόνα με πρόθεση την ισοκατανομή φόρτου εργασίας. Ειδικά για μεγάλες και «πολύκροτες» δίκες εκτιμάται ότι η εμπειρία των υποψηφίων να χρεωθούν την υπόθεση δικαστών, αποτελεί έστω και ατύπως το βασικό κριτήριο επιλογής. Παρά το ότι τα προαναφερθέντα κριτήρια είναι κατ' αρχήν δόκιμα και λογικά, δυνητικά η χρήση τους θα μπορούσε να εγείρει θέματα διαφάνειας γι' αυτό και αρκετές χώρες έχουν προχωρήσει στη χρήση αυτοματοποιημένων ηλεκτρονικών προγραμμάτων κατανομής των υποθέσεων μεταξύ των δικαστών που στηρίζονται στην

αρχή της τυχαίας κατανομής. Προτείνεται η θέσπιση ενός συστήματος κατανομής των υποθέσεων ανά δικαστή μέσω ηλεκτρονικού προγράμματος, με κριτήρια που θα συνδυάζουν τις ποιοτικές και ποσοτικές διαστάσεις των υποθέσεων, χωρίς να καταλείπεται η δυνατότητα να ανατεθεί ευθέως από τον πρόεδρο/ προϊστάμενο συγκεκριμένη υπόθεση σε συγκεκριμένο δικαστή. Το σύστημα θα πρέπει να αξιοποιεί συνδυαστικά τα ήδη καταχωρημένα χαρακτηριστικά της δικογραφίας ώστε να ενισχυθεί η εσωτερική και εξωτερική ανεξαρτησία και αμεροληψία, αλλά και να μειωθεί ο φόρτος των προϊσταμένων αλλά και τα περιθώρια τυχόν αυθαιρεσίας τους.

5.2.7 Ηλεκτρονικοποίηση πινακίου

Στην παρούσα φάση οι υποθέσεις, μετά τον προσδιορισμό τους, αναγράφονται σε χειρόγραφα πινάκια, τα οποία τηρούνται από την αρμόδια γραμματεία και αναρτώνται στους χώρους των δικαστηρίων. Προτείνεται η διαδικασία του προσδιορισμού των υποθέσεων να διενεργείται μέσω του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ και το σχετικό πινάκιο να παράγεται αυτόματα από το σύστημα. Στη συνέχεια το Πινάκιο θα δημοσιεύεται σε σχετική σελίδα στο διαδίκτυο, ώστε να είναι άμεσα προσβάσιμο σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ενώ η όποια αλλαγή στο σύστημα θα ενημερώνει αυτόματα και το αντίστοιχο δημοσιευμένο πινάκιο.

Εκτιμάται ότι η χρήση ηλεκτρονικών πινακίων, με την λειτουργικότητα που περιγράφεται και παραπάνω, θα διευκολύνει σημαντικά τους πολίτες και τους δικηγόρους, μειώνοντας το διοικητικό κόστος που συνεπάγεται η προσφυγή στη Δικαιοσύνη, ενώ παράλληλα θα διευκολύνει τους Δικαστικούς Υπαλλήλους στην τέλεση των καθηκόντων τους.

5.2.8 Ηλεκτρονικοποίηση διαδικασίας υποβολής διοικητικού φακέλου από την Δημόσια Διοίκηση

Παρατηρείται ότι η Διοίκηση καθυστερεί σημαντικά ή δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στην υποχρέωσή προσκόμισης του φακέλου απόψεων, εντός της θεσμικά καθοριζόμενης προθεσμίας, γεγονός που προκαλεί ελλείψεις στοιχείων και αναβολές στην εκδίκαση των υποθέσεων. Στο σημερινό σύστημα, απουσιάζει ένας σταθερός διάυλος επικοινωνίας μεταξύ Δικαστηρίων και Δημόσιας Διοίκησης, θεσμικά τουλάχιστον, γεγονός που προκαλεί μεγάλες καθυστερήσεις στις διαδικασίες (αναβολές, καθυστερήσεις κλητεύσεων/επιδόσεων κα). Ειδικά για τεχνικά θέματα

σημειώνεται ότι δεν αξιοποιείται σε κανένα επίπεδο η δυνατότητα ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ διοικητικών δικαστηρίων και δημοσίου, ούτε καν σε αυτό της επίδοσης ενώ οι δημόσιες υπηρεσίες είναι μηχανογραφημένες και διαθέτουν διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σημειώνεται ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία των διοικητικών δικαστηρίων με τη Διοίκηση θα μπορούσε να επιταχύνει βήματα της διαδικασίας και να απαλλάξει τα δικαστήρια από σημαντικό μέρος του φόρτου εργασίας, το οποίο θα μπορούσε να αυτοματοποιηθεί.

Σε αυτό το πλαίσιο και σε συνδυασμό με τη δυνατότητα υποβολής δικογράφων με ηλεκτρονική μορφή μέσω του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ, προτείνεται η υποβολή του διοικητικού φακέλου από τη Διοίκηση να πραγματοποιείται μέσω της ηλεκτρονικής θυρίδας της υπόθεσης, εξοικονομώντας με αυτό τον τρόπο σημαντικό διοικητικό κόστος τόσο για το Δημόσιο (διευκολύνοντας την όλη διαδικασία) όσο και για το Δικαστικό Σύστημα (αφού θα αποφεύγονται αναβολές δικών κτλ.)

Συγκεκριμένα, όλοι οι Δημόσιοι Οργανισμοί θα είναι καταχωρημένοι στο ΟΣΔΔΥ- ΔΔ (με τα απαραίτητα στοιχεία επικοινωνίας) και θα έχουν κωδικούς πρόσβασης. Σε περίπτωση έναρξης δικαστικής διαδικασίας που τους αφορά, θα τους προωθείται σχετικό ενημερωτικό email αυτομάτως από το σύστημα. Σχετική αναφορά θα επιστρέφει στη γραμματεία τη στιγμή που το email θα αναγνωστεί και από εκείνη τη στιγμή θα τίθενται σε εφαρμογή οι αντίστοιχες προθεσμίες για την ηλεκτρονική υποβολή του δικογράφου πρόσθετων λόγων, αλλά και για την υποβολή του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης.

5.3 Βασικά Μεθοδολογικά Βήματα κατασκευής διαγραμμάτων ροής διαδικασιών

Πιο αναλυτικά πραγματοποιήθηκαν:

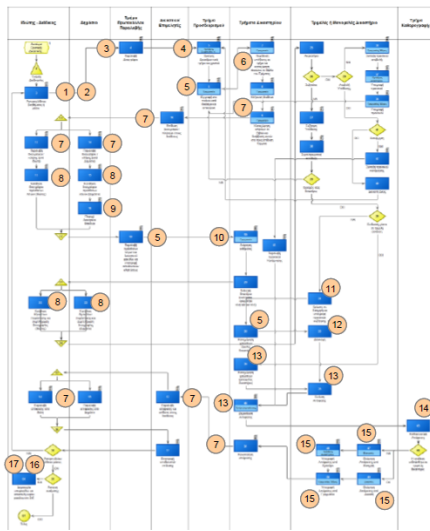
- 1) Καταγραφή και μελέτη του σχετικού θεσμικού πλαισίου και σχεδιασμός της βασικής προσέγγισης για την καταγραφή των διαδικασιών. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των βασικών διαδικασιών που τη συνιστούν, καθώς και όπου απαιτείται, ενός συνόλου «υποδιαδικασιών» που καλούνται από μια ή περισσότερες βασικές διαδικασίες και διευκολύνουν την περιγραφή τους.

- 2) Κατασκευή των διαγραμμάτων ροής, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που έχει ήδη παρουσιασθεί στην Προσφορά του Αναδόχου και με χρήση του ειδικού λογισμικού Business Process Management “Adonis” ²⁷ . Η μέθοδος αποτύπωσης μέσω διαγραμμάτων και χρήσης λογισμικού περιλαμβάνει:
- Προσδιορισμό των βημάτων της διαδικασίας, διαγραμματική απεικόνισή τους σε ένα διάγραμμα ροής εργασιών (process map).
 - Προσδιορισμό της οργανωτικής οντότητας (ή «ρόλου») που εκτελεί το κάθε βήμα της διαδικασίας.
 - Προσδιορισμό των εναρκτήριων γεγονότων και των τελικών αποτελεσμάτων της διαδικασίας.
 - Καταχώρηση συνοδευτικής πληροφορίας που, εκτός των παραπάνω, περιλαμβάνει λεκτική περιγραφή των χαρακτηριστικών του κάθε βήματος, σχόλια σε επίπεδο βήματος, διάρκεια εκτέλεσης του βήματος (εφόσον είναι προσδιορίσιμη), όγκους εργασίας (εφόσον είναι προσδιορίσιμοι), πληροφοριακά συστήματα και εφαρμογές που υποστηρίζουν την υλοποίηση του βήματος.
 - Χρήση σημειογραφίας συμβατής με το πρότυπο BPMN για όλα τα παραπάνω.
- 3) Έλεγχος / επιβεβαίωση των διαγραμμάτων ροής μέσω συνεργασίας με έμπειρους δικαστικούς υπαλλήλους.

²⁷ <http://en.adonis-community.com/welcome/bpmn-2-0/>

5.4 Παρουσίαση βασικών προτάσεων ανασχεδιασμού υφιστάμενων διαδικασιών της Διοικητικής δικαιοσύνης

5.4.1 Διαδικασία οριστικής δικαστικής προστασίας

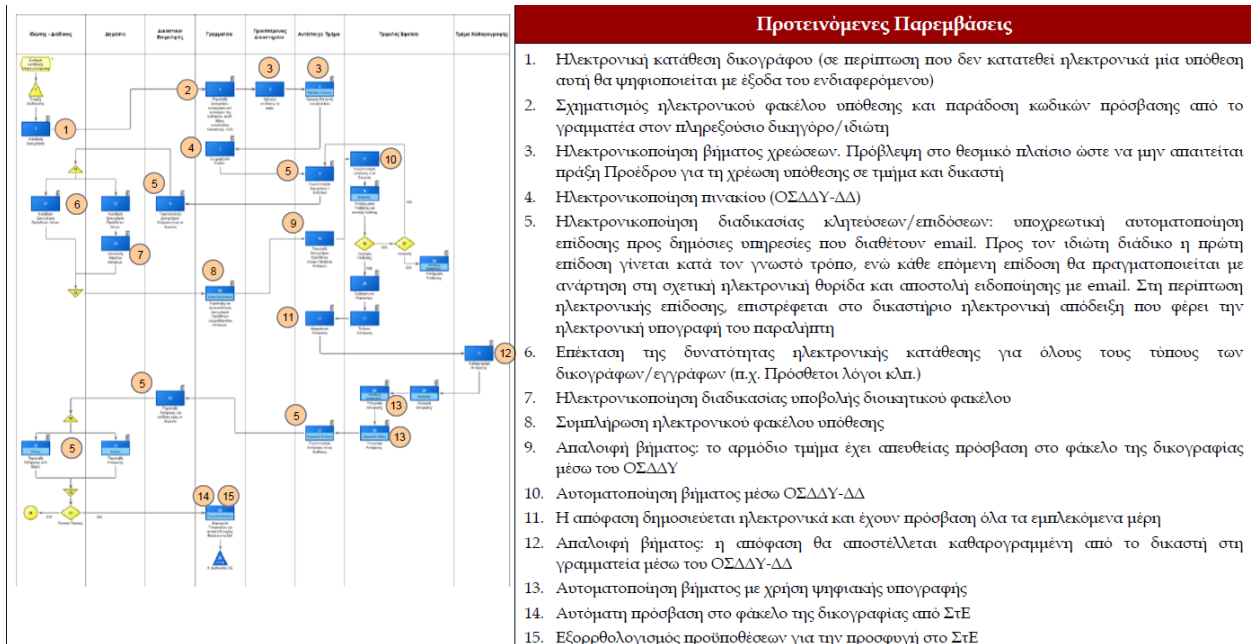

Προτεινόμενες Παρεμβάσεις

1. Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφου (σε περίπτωση που δεν κατατεθεί ηλεκτρονικά μία υπόθεση αυτή θα ψηφιοποιείται με έξοδα του ενδιαφερόμενου)
2. Πρόβλεψη για δυνατότητα πληρωμής παραβόλου, δικαστικού ενοήμου και γραμματίου προκαταβολής εξόδων ηλεκτρονικά και αποστολή του αποδεικτικού ηλεκτρονικής πληρωμής ηλεκτρονικά μαζί με το εισαγωγικό δικόγραφο
3. Σχηματισμός ηλεκτρονικού φακέλου υπόθεσης και παράδοση κωδικών πρόσβασης από το γραμματέα στον πληρεξούσιο δικηγόρο/ιδιώτη
4. Εισαγωγή σταδίου προελέγχου του φακέλου της δικογραφίας για τη διαπίστωση της πληρότητας του, πριν προσδιορισθεί
5. Ηλεκτρονικοποίηση πινακίου (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ)
6. Αυτοματοποίηση βήματος μέσω του ΟΣΔΔΥ
7. Ηλεκτρονικοποίηση διαδικασίας κλητεύσεων/επιδόσεων: υποχρεωτική αυτοματοποίηση επίδοσης προς δημόσιες υπηρεσίες που διαθέτουν email. Προς τον ιδιώτη διάδικο η πρώτη επίδοση γίνεται κατά τον γνωστό τρόπο, ενώ κάθε επόμενη επίδοση θα πραγματοποιείται με ανάρτηση στη σχετική ηλεκτρονική θυρίδα και αποστολή ειδοποίησης με email. Στη περίπτωση ηλεκτρονικής επίδοσης, επιστρέφεται στο δικαστήριο ηλεκτρονική απόδειξη που φέρει την ηλεκτρονική υπογραφή του παραλήπτη
8. Επέκταση της δυνατότητας ηλεκτρονικής κατάθεσης για όλους τους τύπους των δικογράφων/εγγράφων (π.χ. Πρόσθετοι λόγοι κλπ.)
9. Ηλεκτρονικοποίηση βήματος υποβολής διοικητικού φακέλου από την αρμόδια διοικητική υπηρεσία
10. Έλεγχος έγκαιρης καταχώρησης εγγράφων
11. Ηλεκτρονική ανάρτηση εκθέματος (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ)
12. Ηλεκτρονικοποίηση βήματος χρεώσεων. Πρόβλεψη στο θεσμικό πλαίσιο ώστε να μην απαιτείται πράξη Προέδρου.
13. Καταχώρηση διασκέψεων στο ΟΣΔΔΥ-ΔΔ και ειδοποίηση δικαστών μέσω email.
14. Η απόφαση δημοσιεύεται ηλεκτρονικά και έχουν πρόσβαση όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.
15. Απαλοιφή βήματος: η απόφαση θα καταχωρείται και θα δημοσιεύεται από το δικαστή μέσω του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ
16. Ηλεκτρονικοποίηση βήματος με χρήση ψηφιακής υπογραφής
17. Εξορθολογισμός προϋποθέσεων για την προσφυγή στο ΣτΕ
18. Αυτόματη πρόσβαση στο φάκελο της δικογραφίας από ΣτΕ

Πηγή (ΥΔΑΔΔ , 2016)

5.4.2 Διαδικασία εκδίκασης αίτησης ακύρωσης κατά διοικητικών πράξεων (Ν.702/1977)

Πηγή (ΥΔΔΑΔ , 2016)

1. Επιθυμία κατάθεσης Αίτησης Ακύρωσης

Trigger

2. Έναρξη Διαδικασίας

Process start

3. Κατάθεση Δικογράφου

Activity

Description	Για την άσκηση αίτησης ακύρωσης, ο αιτών καταχωρεί στο σύστημα συμπληρωμένο το σχετικό τυποποιημένο έγγραφο. Το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως που ασκείται από ιδιώτη υπογράφεται ηλεκτρονικά από δικηγόρο. Τα δικόγραφα όταν ασκούνται από το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, υπογράφονται από τον οικείο νομικό σύμβουλο, πάρεδρο, δικαστικό αντιπρόσωπο ή δικηγόρο. Αν το δικόγραφο υπογράφεται από δικηγόρο, αναγράφεται η ηλεκτρονική του διεύθυνση. Στο δικόγραφο περιέχεται και συνοπτική έκθεση των τιθέμενων νομικών ζητημάτων, η οποία δεν υπερβαίνει τις διακόσιες λέξεις. Τα κόστη που περιλαμβάνονται στην διαδικασία (και περιγράφονται αναλυτικά στα σχόλια του παρόντος βήματος), μπορούν να καταβληθούν ηλεκτρονικά και το σχετικό αποδεικτικό επισυνάπτεται στα ηλεκτρονικά έγγραφα της υπόθεσης.
Comment	Στη φάση της Κατάθεσης του Δικογράφου περιλαμβάνονται τα κάτωθι κόστη: • Παράβολο εκατό πενήντα (150) ευρώ • Γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών και ενσήμων • Έξοδα παράστασης δικηγόρου Τα παραπάνω κόστη μπορούν να εξοφληθούν ηλεκτρονικά και το σχετικό αποδεικτικό επισυνάπτεται στα ηλεκτρονικά έγγραφα της δικογραφίας.
Referenced documents	• Αντίγραφο Δικογράφου • Αντίγραφο Ατομικής Διοικητικής Πράξης • Δικόγραφο

4. Παραλαβή Δικογράφου και δημιουργία ηλεκτρονικής θυρίδας υπόθεσης

Activity

Description	Μετά την καταχώρηση του δικογράφου στο σύστημα η γραμματεία φροντίζει για τη δημιουργία θυρίδας για την κάθε υπόθεση όπου και θα αποθηκεύονται όλα τα σχετικά με την υπόθεση έγγραφα.
Referenced documents	• Αντίγραφο Ατομικής Διοικητικής Πράξης • Αντίγραφο Δικογράφου • Δικόγραφο

5. Χρέωση υπόθεσης σε τμήμα

Activity

Description	Η χρέωση της υπόθεσης σε τμήματα πραγματοποιείται μέσω του συστήματος από τον λογαριασμό στον οποίο έχουν δοθεί τα αντίστοιχα δικαιώματα. Πρέπει να σημειωθεί ότι η διαδικασία θα πρέπει να απλοποιηθεί σημαντικά, ώστε να μην απαιτείται σχετική πράξη του προέδρου.
-------------	--

6. Ορισμός Εισηγητή και Δικασίμου

Activity

Description	Ο πρόεδρος του δικαστηρίου αναθέτει μέσω του συστήματος την κάθε υπόθεση σε συγκεκριμένο Εισηγητή. Η συγκεκριμένη λειτουργία μπορεί να γίνει μόνο μέσω του λογαριασμού του Προέδρου και δεν απαιτείται η σύνταξη πράξης για την ανάθεση.
Responsible role	• Πρόεδρος Τμήματος
Referenced documents	• Πράξη Ορισμού Εισηγητή και Δικασίμου

7. Εγγραφή στο ηλεκτρονικό πινάκιο

Activity

Description	Η υπόθεση καταχωρείται στο ηλεκτρονικό πινάκιο και σχετικό ενημερωτικό email προωθείται αυτόματα από το σύστημα στους διαδίκους.
Referenced documents	• Πινάκιο

8. Γνωστοποίηση Κλήσεων

Activity

Description	Στον ιδιώτη διάδικο η γνωστοποίηση γίνεται: α) μέσω δικαστικών επιμελητών, οι οποίοι παραδίδουν στο διάδικο κωδικούς (σε περίπτωση που δεν υπάρχει ήδη φάκελος για την υπόθεση) β) μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε περίπτωση που υπάρχει ήδη σχετική θυρίδα για την υπόθεση. Στην περίπτωση του δημοσίου ο δημόσιος οργανισμός ενημερώνεται μέσω της αποστολής αυτοματοποιημένου σχετικού ενημερωτικού email. Τουλάχιστον είκοσι (20) ημέρες πριν την εκδίκαση της υπόθεσης προωθείται προς τους διαδίκους ειδοποίηση για την δημιουργία της ηλεκτρονικής θυρίδας της υπόθεσης και, όπου αυτό χρειάζεται, παραδίδονται και κωδικοί για την είσοδο στο σύστημα. Οι διάδικοι μπορούν να λάβουν γνώση των σχετικών δικογράφων μέσω του ΟΣΔΔΥ-ΔΔ.
Referenced documents	• Αντίγραφο Δικογράφου • Αντίγραφο Πράξης Προέδρου

9. Parallelity

Parallelity

10. Καταχώρηση Δικογράφου Πρόσθετων Λόγων

Activity

Description	Επιτρέπεται η υποβολή πρόσθετων λόγων με δικόγραφο (τυποποιημένο έγγραφο) που καταχωρείται στο σύστημα, επί ποινή απαραδέκτου, δεκαπέντε (15) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση.
Comment	Δεκαπέντε (15) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση. Προβλέπονται τα κάτωθι κόστη: • Έξοδα παράστασης δικηγόρου • Γραμμάτιο προκαταβολής εισφορών και ενσήμων Για την εκδίκαση ακυρωτικών διαφορών του Ν.702/1977 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΠΔ 18/1989 (Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ)
Referenced documents	• Δικόγραφο Πρόσθετων Λόγων

11. Καταχώρηση Δικογράφου Πρόσθετων Λόγων

Activity

Description	Επιτρέπεται η υποβολή πρόσθετων λόγων με δικόγραφο (τυποποιημένο έγγραφο) που καταχωρείται στο σύστημα, επί ποινή απαραδέκτου, δεκαπέντε (15) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση.
Comment	Δεκαπέντε (15) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση.
Referenced documents	• Δικόγραφο Πρόσθετων Λόγων

12. Καταχώρηση Φακέλου Απόψεων

Activity

Description	Το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση ακυρώσεως ή η προσφυγή, έχει την υποχρέωση να εκθέσει τις απόψεις του για καθένα από τους προβαλλομένους λόγους, διευκρινίζοντας σαφώς το συναφές με κάθε λόγο πραγματικό μέρος. Η έκθεση αυτή θα πρέπει να καταχωρηθεί στο σύστημα τριάντα (30) τουλάχιστον ημέρες πριν τη δικάσιμο που έχει οριστεί εφόσον το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως ή της προσφυγής έχει επιδοθεί στη Διοίκηση δύο τουλάχιστον μήνες πριν από τη δικάσιμο, διαφορετικά σε εύλογο χρόνο πριν από τη δικάσιμο. Την έκθεση προσυπογράφουν (ηλεκτρονικά) ο νομικός σύμβουλος του Δημοσίου ή του νομικού προσώπου που έχει εντολή να υποστηρίζει τα συμφέροντά τους καθώς και οι καθ' ύλην αρμόδιοι υπάλληλοι, σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις διοικητικές πράξεις και με την ευθύνη που καθιερώνουν οι κανόνες αυτοί.
-------------	---

	Η παράλειψη της έγκαιρης καταχώρησης των στοιχείων και πληροφοριών που προβλέπονται από τα προηγούμενα άρθρα, καθώς και της έκθεσης, συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό αδίκημα των αρμοδίων για την ενέργεια αυτή υπαλλήλων.
Comment	Καταχώρηση στην ηλεκτρονική θυρίδα της υπόθεσης τουλάχιστον τριάντα (30) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη δικάσιμο που έχει οριστεί εφόσον το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως ή της προσφυγής έχει επιδοθεί στη Διοίκηση δύο τουλάχιστον μήνες πριν από τη δικάσιμο, διαφορετικά σε εύλογο χρόνο πριν από τη δικάσιμο.
Referenced documents	• Φάκελος Απόψεων

13. Merging

Merging

14. Συμπλήρωση ηλεκτρονικού φακέλου υπόθεσης.

Activity

Description	Συμπλήρωση ηλεκτρονικού φακέλου υπόθεσης και ηλεκτρονική διακίνησή των δικογράφων προς τον Εισηγητή.
Comment	Για την εκδίκαση ακυρωτικών διαφορών του Ν.702/1977 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΠΔ 18/1989 (Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ)
Responsible role	• Τμήμα Πρωτοκόλλου
Referenced documents	• Δικόγραφο Πρόσθετων Λόγων • Φάκελος Απόψεων

15. Επεξεργασία Υπόθεσης και σύνταξη Έκθεσης

Activity

Description	Ο εισηγητής φροντίζει για τη συγκέντρωση κάθε στοιχείου χρήσιμου για τη διερεύνηση της υπόθεσης και συντάσσει συνοπτική έκθεση, η οποία διαλαμβάνει το ιστορικό της διαφοράς, τα στοιχεία που βεβαιώνονται από τα έγγραφα και τα ζητήματα που ανακύπτουν. Η έκθεση συντάσσεται σε ηλεκτρονικό έγγραφο και επισυνάπτεται στο φάκελο το αργότερο τρεις ημέρες πριν από τη συζήτηση για να λάβουν γνώση οι διάδικοι. Εάν δεν επισυναφθεί κατά τα ανωτέρω, η υπόθεση, εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση από κάποιο διάδικο, αναβάλλεται υποχρεωτικώς σε μεταγενέστερη δικάσιμο, προκειμένου να επισυναφθεί η έκθεση εμπροθέσμως στο φάκελο. Ο εισηγητής, πέντε ημέρες πριν από τη δικάσιμο που έχει οριστεί με την οικεία πράξη του Προέδρου, οφείλει να δηλώσει στη Γραμματεία του οικείου σχηματισμού, αν η υπόθεση είναι ώριμη για συζήτηση. Η παράλειψη της δήλωσης αυτής επάγεται το अपαραράδεκτο της συζήτησης της υπόθεσης και την αυτεπάγγελτη αναβολή της σε μεταγενέστερη δικάσιμο.
Comment	• Έκθεση Εισηγητή μέχρι και τρεις (3) ημέρες πριν τη δικάσιμο • Δήλωση Εισηγητή περί ωριμότητας υπόθεσης για συζήτηση,

	πέντε (5) ημέρες πριν τη δικάσιμο Για την εκδίκαση ακυρωτικών διαφορών του Ν.702/1977 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΠΔ 18/1989 (Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ)
Responsible role	• Εισηγητής
Referenced documents	• Έκθεση Εισηγητή • Αντίγραφο Ατομικής Διοικητικής Πράξης • Δήλωση Εισηγητή περί ωριμότητας της υπόθεσης για συζήτηση

16. Συζήτηση Υπόθεσης;

Decision

Αν "ΝΑΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Συζήτηση στο Ακροατήριο " (Activity)

Αν "ΟΧΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Αναβολή" (Decision)

17. Συζήτηση στο Ακροατήριο

Activity

Description	Η συζήτηση αρχίζει με την ανάγνωση από τον εισηγητή της έκθεσης του. Η συζήτηση γίνεται αποκλειστικά βάσει των δικογράφων και των εγγράφων που έχουν προσαχθεί προαποδεικτικώς. Εάν όλοι οι παριστάμενοι πληρεξούσιοι δηλώσουν ότι προτίθενται να αναφερθούν στο δικόγραφο ή σε υπόμνημα που θα καταθέσουν, χωρίς προφορική ανάπτυξη, τότε η υπόθεση αυτή μπορεί να συζητείται κατά προτεραιότητα μετά την προεκκίνηση. Κατά την συζήτηση στο ακροατήριο οι ιδιώτες διάδικοι παρίστανται δια δικηγόρου παρ' Εφέταις (δικηγόρος ο οποίος δύναται να παρίσταται και ενώπιον Εφετείων).
Comment	Απαιτείται η αγορά Γραμματίου προκαταβολής εισφορών και ενσήμων. Για την εκδίκαση ακυρωτικών διαφορών του Ν.702/1977 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΠΔ 18/1989 (Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ)
Referenced documents	• Έκθεση Εισηγητή • Δικογραφία • Πρακτικό Συζήτησης

18. Έκδοση Απόφασης

Activity

Description	Οι αποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειοψηφία των μελών του σχηματισμού, μετά από διάσκεψη. Αν κατά την ψηφοφορία σχηματισθούν περισσότερες από δύο γνώμες, εκείνοι που αποτελούν την ασθενέστερη μειοψηφία οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες γνώμες. Αν περισσότερες από τις ασθενέστερες γνώμες συγκεντρώνουν ίσο αριθμό ψήφων, καθορίζεται με ψηφοφορία ο αποκλεισμός της μίας
-------------	---

	από αυτές και εκείνοι που την ακολούθησαν οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις άλλες γνώμες μέχρι να σχηματισθεί πλειοψηφία. Τα ουσιαστικά περιστατικά όπως συζήτησης στο ακροατήριο καταχωρίζονται στην απόφαση του Δικαστηρίου, εκτός αν, κατά την κρίση του προεδρεύοντος, συντρέχει λόγος να συνταχθεί ιδιαίτερο πρακτικό συζήτησης. Πρακτικό διάσκεψης συντάσσεται μόνο αν διατυπωθεί μειοψηφία. Η απόφαση του Δικαστηρίου συντάσσεται σε ηλεκτρονικό έγγραφο το οποίο υπογράφεται ηλεκτρονικά από τον Εισηγητή, τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Έδρας και στη συνέχεια καταχωρείται στην ηλεκτρονική θυρίδα της υπόθεσης απ' όπου προωθείται αυτοματοποιημένο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τους διαδίκους.
Referenced documents	• Απόφαση • Πρακτικό Διάσκεψης

19. Parallelity

Parallelity

20. Παραλαβή Απόφασης από Ιδιώτη

Activity

Description	Ο ιδιώτης παραλαμβάνει την απόφαση μέσω του συστήματος.
Comment	Σε περίπτωση απόφασης κατά του ιδιώτη: Τα δικαστικά έξοδα καταλογίζονται σε βάρος του διαδίκου που ηττάται. Αν η ηττώμενοι είναι περισσότεροι, ο καταλογισμός γίνεται κατά ίσα μέρη, ενώ, αν είναι περισσότεροι αυτοί που νίκησαν, η απόδοση των δικαστικών εξόδων γίνεται συμμετρως, προς καθένα χωριστά. Σε περίπτωση μερικής νίκης και μερικής ήττας, τα δικαστικά έξοδα συμψηφίζονται ανάμεσα στους διαδίκους. Στην περίπτωση αυτή, τα τέλη που προκαταβλήθηκαν βαρύνουν όλους τους διαδίκους εξίσου, καταλογιζόμενα αναλόγως. Το δικαστήριο μπορεί, σε κάθε περίπτωση, εκτιμώντας τις περιστάσεις, να απαλλάξει εν όλω ή εν μέρει τον ηττώμενο διάδικο από τα δικαστικά έξοδα. Αν η δίκη καταργηθεί για οποιονδήποτε λόγο δεν καταλογίζονται δικαστικά έξοδα. Τα δικαστικά έξοδα, τα οποία αποδίδονται στο διάδικο που νίκησε, καταλογιζόμενα σε εκείνον που ηττήθηκε, είναι: • Η αμοιβή του πληρεξούσιου δικηγόρου, για τη σύνταξη του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, ή του δικογράφου της Παρέμβασης, και ενός μόνο δικογράφου πρόσθετων λόγων, καθώς και για την παράσταση σε κάθε Συζήτηση, όπως η αμοιβή αυτή ορίζεται, για κάθε περίπτωση, από την εκάστοτε ισχύουσα διατίμηση του Κώδικα των Δικηγόρων. • Τα ποσά που καταβλήθηκαν στους Μάρτυρες για έξοδα και αποζημίωση, καθώς και στους πραγματογνώμονες για έξοδα και αμοιβή, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατιμήσεις. • Τα δικαστικά έξοδα καθορίζονται και καταλογίζονται με την

	οριστική Απόφαση και μόνο εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα. Η Απόφαση, ως προς το κεφάλαιο των δικαστικών εξόδων, δεν υπόκειται αυτοτελώς σε ένδικα μέσα, πλην της αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας Η δικαστική δαπάνη ορίζεται με βάση το άρθρο 275 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας
Responsible role	• Ιδιώτης
Referenced documents	• Κυρωμένο Αντίγραφο Απόφασης

21. Παραλαβή Απόφασης

Activity

Description	Το Δημόσιο λαμβάνει την απόφαση του Δικαστηρίου μέσω του συστήματος, όπου αυτή είναι αναρτημένη.
Comment	Η δικαστική δαπάνη ορίζεται με βάση το άρθρο 275 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας
Responsible role	• Δημόσιο
Referenced documents	• Κυρωμένο Αντίγραφο Απόφασης

22. Merging

Merging

23. Άσκηση Έφεσης;

Decision

Αν "ΟΧΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Τέλος" (End)

Αν "ΝΑΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Ηλεκτρονική διακίνηση προς το ΣτΕ" (Activity)

24. Ηλεκτρονική διακίνηση προς το ΣτΕ

Activity

Description	Ο φάκελος της υπόθεσης διακινείται ηλεκτρονικά προς το ΣτΕ Προτείνεται η επαναξιολόγηση των περιορισμών που έχουν τεθεί για την προσφυγή σε ένδικα μέσα στην Διοικητική διαδικασία, αφού κρίνεται ότι αυτοί έχουν καταστήσει απρόσιτο προς το ευρύ κοινό το ανώτερο Διοικητικό Δικαστήριο της Χώρας.
Responsible role	• Γραμματεία Εφετείου
Referenced documents	• Κυρωμένο Αντίγραφο Απόφασης

25. Διαδικασία ΣτΕ

Subprocess

Referenced subprocess	• 4. Διαδικασία ΣτΕ
-----------------------	---

26. Αναβολή

Decision

Αν "ΟΧΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Κατάργηση Υπόθεσης" (Activity)

Αν "ΝΑΙ" η διαδικασία συνεχίζει με το βήμα "Γνωστοποίηση Κλήσεων" (Activity)

27. Κατάργηση Υπόθεσης

Activity

Description	Η υπόθεση καταργείται με απόφαση του Προέδρου του δικαστηρίου, λόγω παραίτησης του διαδίκου
Comment	Για την εκδίκαση ακυρωτικών διαφορών του Ν.702/1977 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του ΠΔ 18/1989 (Κωδικοποίηση νόμων για το ΣΤΕ)
Responsible role	• Πρόεδρος Δικαστηρίου
Referenced documents	• Πρακτικό Κατάργησης

28. Τέλος (Αλλαγή Αρίθμησης)

End

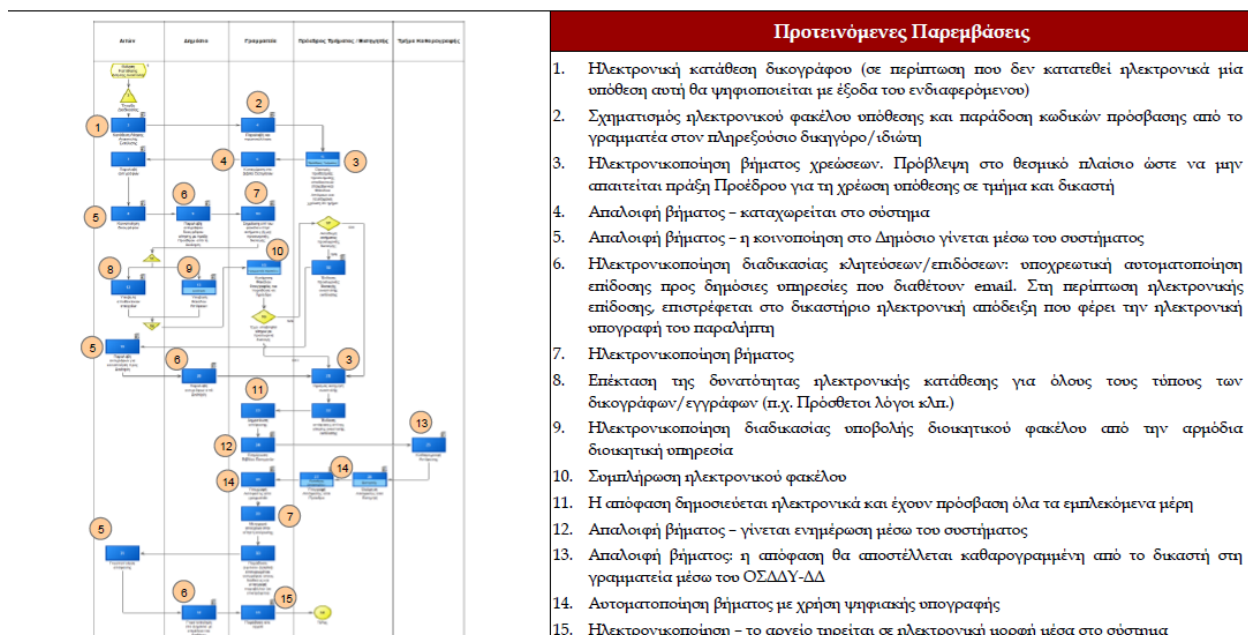
Πηγή (ΥΔΑΔΔ , 2016)

5.4.3 Διαδικασία Αναστολής

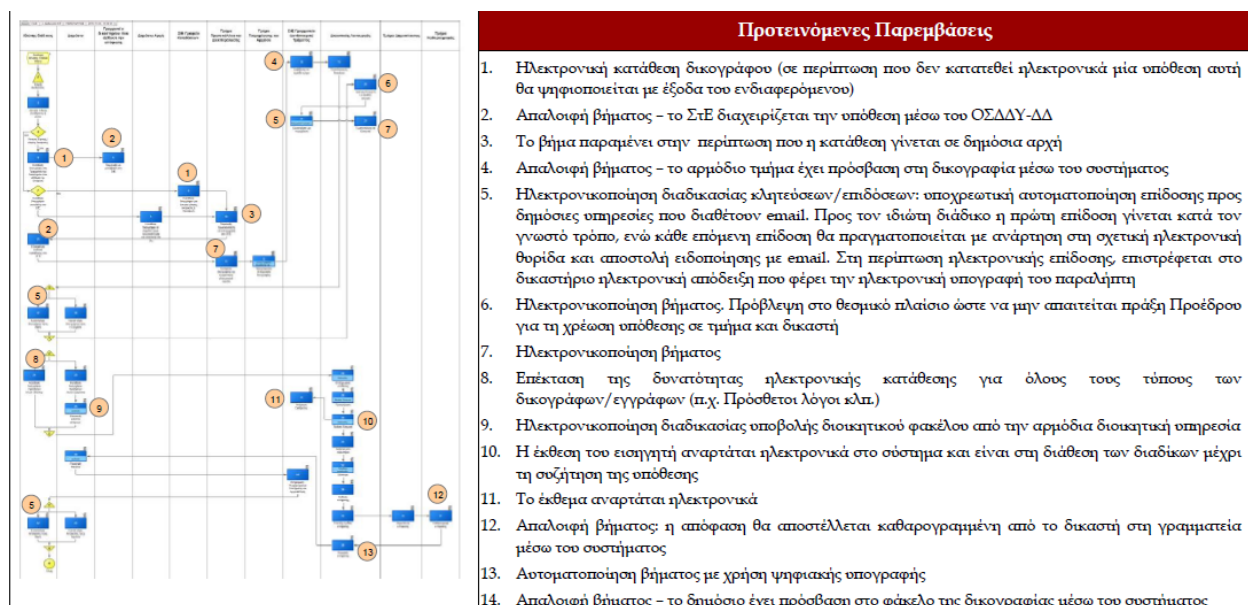
Πηγή (ΥΔΑΔΔ , 2016)

5.4.4 Διαδικασία αναστολής εκτέλεσης διοικητικών πράξεων (ν.702/1977)

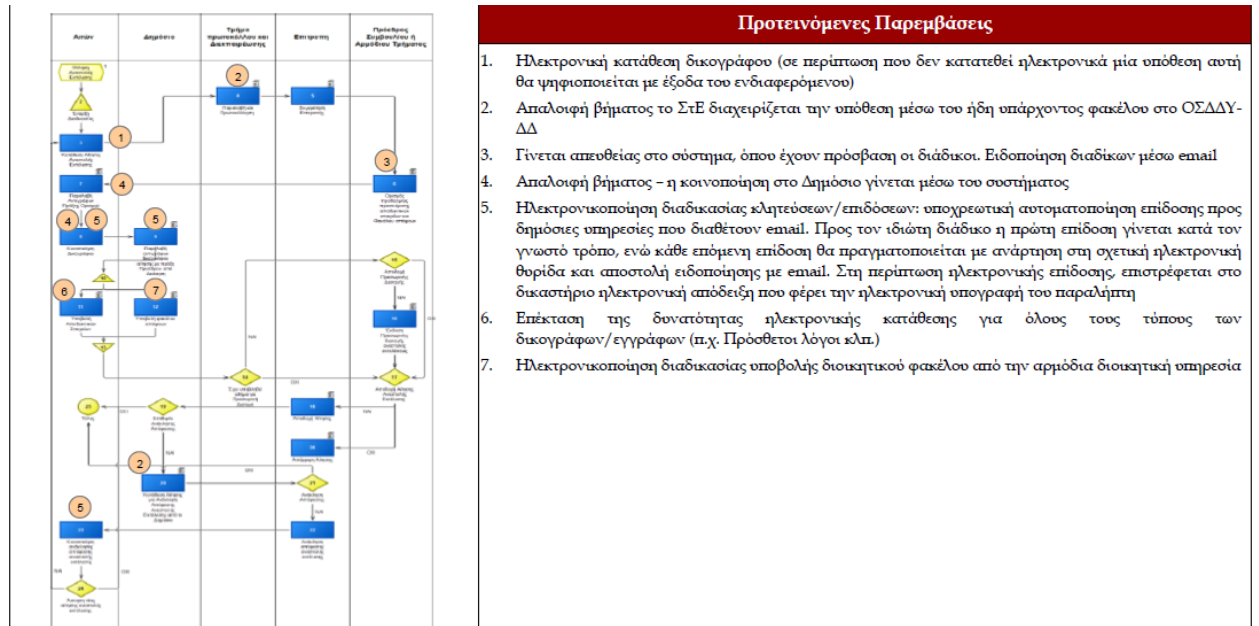
Πηγή (ΥΔΑΔΔ , 2016)

5.4.5 Διαδικασία ΣΤΕ

Πηγή (ΥΔΔΑΔ , 2016)

5.4.6 Διαδικασία ΣΤΕ για εκδίκαση αίτησης αναστολής εκτέλεσης

Πηγή (ΥΔΔΑΔ , 2016)

Συμπεράσματα

Η Διοικητική Δικαιοσύνη στο σύστημα διάκρισης των λειτουργιών προσφέρει εξισορροπητικό ρόλο στη σχέση μεταξύ του διοικούμενου και της εκτελεστικής εξουσίας. Η καθυστέρηση στην απονομή της Διοικητικής Δικαιοσύνης ανατρέπει αυτή την ισορροπία και έχει πολλαπλό αρνητικό αντίκτυπο. Τίθεται εν αμφιβόλω το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας και επιδεινώνεται η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών και του κράτους. Η ελληνική πολιτεία έχει αναγνωρίσει το πρόβλημα δεν έχει όμως καταφέρει να το αντιμετωπίσει μέχρι σήμερα με επιτυχία. Πλην όμως οι σύγχρονες εξελίξεις έθεσαν στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το ζήτημα, σε μια νέα βάση. Όπως αναλυτικά είδαμε οι επιπτώσεις των προβλημάτων που περιγράφησαν, στην τρέχουσα λειτουργία της Δικαιοσύνης, αναλύονται κατά κύριο λόγο στις ακόλουθες επιμέρους κύριες συνιστώσες:

- στην αύξηση του χρόνου απονομής της δικαιοσύνης
- στην αύξηση του κόστους διεκπεραίωσης των υποθέσεων από τα δικαστήρια
- στην καθήλωση της παραγωγικότητας των ανθρώπινων συντελεστών που συμμετέχουν στην απονομή της δικαιοσύνης (δικαστές, διοικητικό προσωπικό) σε σχετικά χαμηλά επίπεδα
- σε υψηλά διοικητικά βάρη που επιρρίπτονται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις,
- σε χαμηλότερη του επιθυμητού ποιότητα απονομής της δικαιοσύνης
- σε περιορισμό της διαφάνειας και λογοδοσίας κατά τη λειτουργία των δικαστικών υπηρεσιών

Η δυσκολία επίλυσης των προβλημάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους ακόλουθους παράγοντες:

- το κόστος, με όρους χρηματικούς αλλά και δέσμευσης ανθρώπινων πόρων, το οποίο πρέπει να καταβληθεί προκειμένου να επιλυθεί το πρόβλημα.
- το χρόνο που απαιτείται για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα ο οποίος προκύπτει ως το άθροισμα όλων των επιμέρους απαιτούμενων χρόνων για πχ. την υλοποίηση επενδύσεων υλικοτεχνικής υποδομής, τη θεσμοθέτηση αλλαγών, την εκπαίδευση προσωπικού κλπ
- την τεχνική δυσκολία αλλά και την οργανωσιακή πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει την επίλυση του προβλήματος, για την εκτίμηση της οποίας

συνεκτιμώνται ο βαθμός εμπλοκής και αλληλεξάρτησης με Φορείς εκτός των δικαστηρίων, η ύπαρξη προαπαιτούμενων ή συνδεδεμένων δράσεων από φορείς του ΥΔΑΔ (π.χ. Εθνική Σχολή Δικαστών) ή/ και φορείς της ευρύτερης δημόσιας διοίκησης, πχ. όταν η παρέμβαση αφορά στη μεταφορά ύλης εκτός των δικαστηρίων

- το βαθμό ωριμότητας που συγκεντρώνει το ΥΔΑΔ για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος, που είναι συνάρτηση κυρίως της εμπειρίας του από την αντιμετώπιση παρόμοιων προβλημάτων στο παρελθόν, της ύπαρξης σχετικών «βέλτιστων» διεθνών πρακτικών που θα μπορούσαν να μεταφερθούν μετά από προσαρμογή, της ύπαρξης αρχικού σχεδιασμού επίλυσης του προβλήματος και ενδεχομένως της ήδη ένταξης του έργου για χρηματοδότηση κλπ. και το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί.
- το μέγεθος και την ποιότητα των αντιδράσεων που θα αντιμετωπίσει το ΥΔΑΔ κατά την προσπάθεια εφαρμογής της λύσης του προβλήματος. Στις αντιδράσεις αυτές μπορεί να συμμετέχουν, ενδεικτικά, δικαστές, δικαστικοί υπάλληλοι, δικηγόροι - δικηγορικοί σύλλογοι, υπηρεσίες οι φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο, άλλες υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, άλλοι συνδικαλιστικοί φορείς, οι κοινωνικοί εταίροι, ΜΚΟ, πολίτες.
- τη διαθεσιμότητα ή την ευκολία εξεύρεσης χρηματοδότησης, σημείο όπου κυρίως αξιολογείται αν η αντιμετώπιση του προβλήματος συνάδει με τους ειδικούς στόχους και τις επενδυτικές προτεραιότητες κάποιου από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 και άρα μπορεί να ενταχθεί για χρηματοδότηση.

Ένα σαφές πλαίσιο διαδικασιών με αποτυπωμένη μεθοδολογία εξέτασης ροών διαδικασιών και σεναρίων χρήσης, παρέχει μια αναλυτική εικόνα της διοικητικής διαδικασίας και είναι δυνατόν να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα που σχετίζονται με τις αδυναμίες και τις δυσλειτουργίες της Διοικητικής Δικαιοσύνης. Οι σύγχρονες εφαρμογές λογισμικού διαχείρισης επιχειρηματικών διαδικασιών μπορούν να αναπαράγουν υποθετικά σενάρια χρήσης τα οποία είναι εκτεταμένα παραμετροποιήσιμα.

Η καταγραφή της διοικητικής διαδικασίας ως ροής διαδικασιών λειτουργεί σε αυτή την περίπτωση ως θεμέλιο. Αποτυπώνει με εύληπτο και μηχανικά αξιοποιήσιμο τρόπο τη

διαδικασία ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων και μάλιστα όχι περιορισμένο στη διαδικασία επί της έδρας, αλλά σε όλες τις φάσεις που απασχολείται το ανθρώπινο δυναμικό των διοικητικών δικαστηρίων. Η καταγραφή των ροών δεν σημαίνει ότι οι νομοθετικές παρεμβάσεις και η λειτουργία της διοικητικής δικονομίας καθίστανται παρωχημένες. Η αποτύπωση των διαδικασιών και οι μελέτες ανασχεδιασμού και βελτιστοποίησης των ροών είναι εργαλεία και όχι δόγμα. Χορηγούν στους υπεύθυνους για το σχεδιασμό της πολιτικής στη Διοικητική Δικαιοσύνη τα δεδομένα, ώστε να κάνουν μια ενημερωμένη στρατηγική επιλογή. Κάθε πρόταση βελτιστοποίησης για να υιοθετηθεί θα πρέπει να συνοδεύεται και από την απαραίτητη νομιμοποίηση και μάλιστα στην περίπτωση της Δικαιοσύνης με σεβασμό στις αυξημένες συνταγματικές εγγυήσεις. (Παραλίκας, 2014).

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα που τελικά ανακύπτει, είναι η έλλειψη ενός θεσμοθετημένου ενιαίου στρατηγικού σχεδίου. Η σειριακή αλληλουχία έγκειται στο ότι πρώτα αποτυπώνονται οι ροές διαδικασιών, βελτιστοποιούνται βάσει υποθετικών σεναρίων χρήσης και ενσωματώνονται στη συνέχεια στα υπό διαμόρφωση πληροφοριακά συστήματα. Ως εκ τούτου η έλλειψη προσδιορισμένων ρόλων, αρμοδιοτήτων και διαδικασιών στο ΟΠΣ τη δεδομένη στιγμή προσδίδει μια παράλληλη δομή, η οποία μόνο τμηματικά συμπίπτει με το χειρογραφικό σύστημα.

Οι εισερχόμενες πληροφορίες εμπλέκονται σε ένα υβρίδιο ψηφιακών και χειρογραφικών διαδικασιών καθιστώντας το σύστημα κατ'ουσία επιβαρυντικό για το σύστημα οργάνωσης των δικαστηρίων, καθώς προστίθεται φόρτος εργασίας αυξάνοντας τις διαδικασίες που θα πρέπει να κάνουν οι δικαστικοί λειτουργοί και υπάλληλοι, προκαλώντας μεγαλύτερες καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης. Άρα λοιπόν οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται προς την κατεύθυνση της επιτάχυνσης απονομής της δικαιοσύνης τίθενται εν αμφιβόλω. Τούτο δε αποδεικνύεται περαιτέρω και από τη μελέτη των στατιστικών δεδομένων που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο της παρούσης εργασίας, τα οποία να μεν καταγράφουν βελτίωση της απόδοσης, ιδιαίτερα στα διοικητικά δικαστήρια, παράλληλα όμως εκτιμάται ότι υπάρχουν αρκετά περιθώρια βελτίωσης.

Ένα ψηφιοποιημένο σύστημα το οποίο στηρίζεται σε αδύναμο διοικητικό και οργανωτικό μοντέλο θα παράξει το ίδιο δυσλειτουργικό μοντέλο σε ψηφιακή μορφή,

μια «ψηφιακή γραφειοκρατία», γνωστό και ως συχνό στις ελληνικές δημόσιες οργανώσεις φαινόμενο των παράλληλων συστημάτων: χειρογραφικό και ψηφιακό.

Το «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης» είναι ο σκελετός που μπορεί να χτιστεί πάνω στα θεμέλια των νέων βελτιστοποιημένων ροών. Αξιοποιώντας όλα τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα μπορεί να προάγει το θεσμό της Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης, ο οποίος ξεπερνά την στενή ερμηνεία της μηχανοργάνωσης και επεκτείνεται στην αντίληψη ενός συστήματος δυναμικού με εξωστρέφεια, διαφάνεια και μετρήσιμα αποτελέσματα χρήσης. Η επιτυχημένη λειτουργία των μηχανισμών παρακολούθησης των ροών θα προσφέρει για πρώτη φορά τη δυνατότητα παρεμβάσεων με συγκεκριμένη στόχευση και μετρήσιμους δείκτες αποτελεσματικότητας.

Σε ένα επόμενο στάδιο περαιτέρω εμβάθυνσης κρίνεται σκόπιμη η ενδεδειγμένη μέτρηση των προκαλούμενων Διοικητικών Βαρών. Τούτο αποτελεί πλέον βασικό κριτήριο σε κάθε μελέτη διοικητικής μεταρρύθμισης, και προσδιορίζει το «...έμμεσο κόστος συμμόρφωσης σε νομικές υποχρεώσεις ή υποχρεώσεις που θεσπίζονται από τη διοίκηση για παροχή πληροφόρησης στο δημόσιο ή σε τρίτους, το οποίο οι υποκείμενοι επωμίζονται μόνο επειδή είναι νομικά ή διοικητικά υποχρεωμένοι να το κάνουν, ενώ σε διαφορετική περίπτωση δεν θα συμμορφώνονταν...» (ΚΕΣΔ,2014). Με τη μέτρηση διοικητικών βαρών επιτυγχάνεται η απομόνωση επιβαρύνσεων σε χρόνο και χρήμα οι οποίες δεν είναι ουσιώδεις και θα μπορούσαν να αποφευχθούν.

Ανεξάρτητα πάντως από το τελικό αποτέλεσμα, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της ποιότητας της διοικητικής δικαιοσύνης, αποτελεί μια συνεχή πρόκληση, μια πρόκληση όμως που αξίζει τις προσπάθειες που αναλαμβάνονται.

Πηγές

- OECD . (June 2013). *Judicial performance and its determinants: a cross - country perspective» A going for growth Report* .
- (CEPEJ), E. C. (2016, 3 14). Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States.Facts and figures from the CEPEJ questionnaires 2010-2012-2013-2014. Strasbourg.
- ACA-Europe. (2017, 1 22). Ανάκτηση από Association of the Councils of State and Supreme Administrative Jurisdictions of the European Union: <http://www.juradmin.eu/>
- CCJE(2001)24. (2001). *Framework global action plan for judges in Europe*.
- CEPEJ (2006)13. (2006). *Compendium of “best practices” on time management of judicial proceedings*.
- Cepej. (2016 (13)). *Guidelines on how to drive change towards Cyberjustice. Stock-taking of tools deployed and summary of good practices*. Strasbourg: European Commision for the Efficiency of Justice.
- COM 155 . (2014). *Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2014*. DG Justice.
- COM 329. (2008). *Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική σε θέματα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης*. European Commission.
- e codex. (2017, 7 10). Ανάκτηση από <http://www.e-codex.eu/news-and-media/media/deliverables.html>
- EE. (2010). *Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης — Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες*. ΕΕ.
- Eurojust. (2016, 12 18). Ανάκτηση από The European Union's Judicial Cooperation Unit: <http://eurojust.europa.eu/Pages/languages/el.aspx>
- *European Case Law Identifier*. (2017, 6 12). Ανάκτηση από Building On Ecli: <http://www.bo-ecli.eu/>
- European Commicion For the Efficiency of Justice. (2017). *The 2017 EU Justice Scoreboard*. Luxembourg: European Commission Directorate-General for Justice and Consumers .

- *European Commision.* (2017, 4 3). Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance_en
- *European Commission.* (2014). *Delivering on the European advantage? - 'How European governments can and should benefit from innovative public services', eGovernment benchmark.*
- *European e-Justice Portal.* (2016, 10 12). Ανάκτηση από Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης : <https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=el&action=home>
- *Justice.* (2016, 11 29). Ανάκτηση από European Commision : http://ec.europa.eu/justice/index_el.htm
- *KPMG International.* (2012, Νοέμβριος). Βελτίωση αποτελεσματικότητας και εξορθολογισμός κόστους στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης. *Τεύχος 10.*
- *Opijnen, M. v.* (2011). *European Case Law Identifier. Why and How? Warsaw.*
- *Phyllis E. Smith, Court Management Consulting.* (2013). *An Analysis of Court Reporting and Audio Recording in the California Courts.*
- *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.* (2008, 5 30). Ανάκτηση από COM(2008) 329: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0329:FIN:EL:PDF>
- *Ευρωπαϊκή Ένωση.* (2016, 11 30). Ανάκτηση από Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις: http://europa.eu/pol/justice/index_el.htm
- *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.* (2016, 10 13). Ανάκτηση από Civil Liberties, Justice and Home Affairs Committee: <http://www.europarl.europa.eu/committees/el/LIBE/home.html>
- *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2014/C 182/02.* (2014). *Πολυετές Σχέδιο Δράσης 2014-2018 σχετικά με την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη.*
- *Κεφαλή, Ε.* (2016). (ECLI): Το Αναγνωριστικό Ευρωπαϊκής Νομολογίας και η υλοποίησή του στο Συμβούλιο της Επικρατείας. *Συνήγορος τ.116*, σσ. 70-72.
- *Παραλίκας, Α.* (2014). *Η μεταρρύθμιση του συστήματος οργάνωσης και λειτουργίας της διοικητικής δικαιοσύνης.* Αθήνα: ΕΚΠΑ Διπλωματική Εργασία.

- ΣΤΕ. (2013). • Διακήρυξη Ανοικτού Δημόσιου Διεθνή Διαγωνισμού για το Έργο «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης».
- ΥΔΑΔΔ.(2016). Προτάσεις βελτιστοποίησης διοικητικής διαδικασίας - Μοντελοποίηση και αναλυτική περιγραφή των εξεταζόμενων διαδικασιών διοικητικού δικαίου (Τεύχος 2.1.3).
- ΥΔΑΔΔ. (2014). Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη και τη Διοικητική Αναβάθμιση.
- Υπουργείο Δικαιοσύνης. (2016, 10 11). Ανάκτηση από <http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=ENzZ1R6Y5fs%3d&tabid=253>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Johnsen, Jon T. "The European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)-Reforming European Justice Systems-" Mission Impossible?". *International Journal for Court Administration* 4.3 (2012): 1-19.
- Kotter, John P. "Leading change: Why transformation efforts fail." *Harvard business review* 73.2 (1995): 59-67.
- Opijnen, Marc van, "European Case Law Identifier: Indispensable Asset for Legal Information Retrieval" (October 28, 2011). Maria Angela Biasiotti and Sebastiano Faro (eds.): "From Information to Knowledge – Online Access to Legal Information: Methodologies, Trends and Perspectives." In the series: *Frontiers in Artificial Intelligence and Applications*, 2011
- Uzelac, Alan. "Efficiency of European justice systems. The strength and weaknesses of the CEPEJ evaluations." electronic form only.: *NE* (2011).
- Velicogna, Marco. "Justice Systems and ICT-What Can Be Learned from Europe." *Utrecht L. Rev.* 3 (2007): 129.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ-ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ (ως ισχύουν)

- Σύνταγμα της Ελλάδος (Όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27 Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων)

- Συμβούλιο της Ευρώπης «Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, γνωστή και ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» (ΕΣΔΑ),1950
- (2010/C 115/01) «Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης — Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες»
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο(2009/C 75/01) «Πολυετές σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη 2009-2013»
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2011/C734/ Απόφαση«η οποία απευθύνεται προς την Ελλάδα με σκοπό την ενίσχυση και εμβάθυνση της δημοσιονομικής εποπτείας, και διά της οποίας ειδοποιείται η Ελλάδα να λάβει τα μέτρα μείωσης του ελλείμματος που κρίνονται αναγκαία για την αντιμετώπιση της κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος
- 2011/734/: Council Decision of 12 July 2011 addressed to Greece with a view to reinforcing and deepening fiscal surveillance and giving notice to Greece to take measures for the deficit reduction judged necessary to remedy the situation of excessive deficit
- Ν.1756/1988 (ΦΕΚ Α'35/1988)«Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάσταση Δικαστικών Λειτουργιών»
- Ν.4055/2012 (ΦΕΚ Α'51/2011) «Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής»
- Ν.4077/2012 (ΦΕΚ Α' 168/2012) «Μετάθεση χρόνου έναρξης ισχύος διατάξεων του ν. 4055/2012 και άλλες διατάξεις»
- Ν.3898/2010 (ΦΕΚ Α'211/2010) «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
- Ν.3886/2010 (ΦΕΚ Α' 237/2012) «Δικαστική προστασία κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων»
- ΠΔ 36/2000 (ΦΕΚ Α' 36/2000) «Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης»
- ΠΔ 361/2001 (ΦΕΚ Α'244/2001) «Κατανομή σε Τμήματα των Υποθέσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας»
- ΥΑ19/2013(ΦΕΚ Β'2462/2013) «Κωδικοποίηση διατάξεων Κανονισμού του Συμβουλίου της Επικρατείας»

- ΥΑ 4050/2010(ΦΕΚ Β'107/2010) «Κατάρτιση Κανονισμού Λειτουργίας της Γενικής Επιτροπείας της Επικράτειας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων.»
- ΥΑ 85115/2009(ΦΕΚ Β'1084/2009) «Κύρωση κανονισμού εσωτερικής υπηρεσίας του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών»
- ΥΑ57892/2008 (ΦΕΚ Β'1399/2008) «Τροποποίηση Κανονισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθήνας»
- ΥΑ61409/5-7-2013 Διακήρυξη Ανοικτού Δημόσιου Διεθνή Διαγωνισμού για το Υπόέργο 1 «Βελτιστοποίηση της Ροής Ποινικής, Πολιτικής και Διοικητικής Διαδικασίας»
- Διακήρυξη Ανοικτού Δημόσιου Διεθνή Διαγωνισμού για το Έργο «Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης»

ΕΚΘΕΣΕΙΣ-ΜΕΛΕΤΕΣ-ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Δεληγιώργη Κ, Καπλάνογλου Λ., Παπακυριακόπουλος Δ., Στασής Α., Χανιωτάκη Ελ. «Βελτιστοποίηση Διαδικασιών Δημοσίων Υπηρεσιών», Αθήνα Σημειώσεις Εργαστηρίου, ΕΚΔΔΑ 2015